

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu	Zvýšení kvality vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě ve vazbě na potřeby Moravskoslezského kraje
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0/0.0/18_058/0010238

Základy latinské terminologie

Distanční studijní text

Soňa Strakošová

Opava 2021

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- Obor:** Jazyk latinský, anatomie, somatologie, fyziologie, stomatologie, farmacie, pediatrie, neonatologie.
- Klíčová slova:** Trauma, báze, skleróza, dentista, cirkulace, extrakt, magistra, abstinent, narkóza, viróza, medik, obezita, trakt, kardiak, prognóza, diagnóza, fraktura, dilatace, stenóza, kyfóza, skolióza, lordóza, herbář, tableta, emulze.
- Anotace:** Jazyk latinský je zařazen mezi povinné předměty oboru. Obecným cílem předmětu je získání základů jazyka latinského potřebných pro studium odborných předmětů a pro budoucí povolání. Základní znalosti odborné latiny výrazně napomáhají k pochopení odborného zdravotnického jazykového projevu, a tím zvyšují jistotu studentů jak při studiu odborných předmětů, tak v praktické výuce na klinických pracovištích a následné praxi. Cílem výuky je osvojení základů latinského terminologického lexika medicíny, deklinačního a konjugačního systému latiny, sestavování a analýza slovních spojení, práce s odborným textem.

Autor: **Mgr. Soňa Strakošová**

Obsah

ÚVODEM.....	5
RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY.....	6
1 LATINSKÁ ABECEDA, HLÁSKOSLOVÍ, VÝSLOVNOST, DÉLKA, PŘÍZVUK	7
1.1 LATINSKÁ ABECEDA	7
1.2 HLÁSKOSLOVÍ.....	7
1.3 VÝSLOVNOST	8
1.4 DÉLKA	8
1.5 PŘÍZVUK.....	9
2 TVAROSLOVÍ, FLEXE JMENNÁ, SLOVESNÁ, DEKLINACE, KONJUGACE, SYNTAKTICKÁ STRUKTURA LÉKAŘSKÝCH TERMÍNŮ	11
2.1 TVAROSLOVÍ	11
2.2 DEKLINAČNÍ SYSTÉM	12
2.3 KONJUGAČNÍ SYSTÉM	12
2.4 SYNTAKTICKÁ STRUKTURA LÉKAŘSKÝCH TERMÍNŮ	13
3 SUBSTANTIVA I. DEKLINACE, PŘEDLOŽKY, PŘEDLOŽKOVÉ VAZBY, NESHODNÝ PŘÍVLASTEK, VERBUM ESSE.....	14
3.1 SUBSTANTIVA I. DEKLINACE, VZOR VĚNA.....	14
3.2 PŘEDLOŽKY, PŘEDLOŽKOVÉ VAZBY	15
3.3 NESHODNÝ PŘÍVLASTEK	16
3.4 VERBUM ESSE	17
4 SUBSTANTIVA II. DEKLINACE, NESHODNÝ PŘÍVLASTEK.....	19
4.1 SUBSTANTIVA II. DEKLINACE, VZOR NERVUS, VZOR CAVUM.....	19
5 ADJEKTIVA I. A II. DEKLINACE, SHODNÝ PŘÍVLASTEK, OPAKOVÁNÍ NESHODNÉHO PŘÍVLASTKU	22
5.1 ADJEKTIVA I. A II. DEKLINACE.....	22
5.2 SHODNÝ PŘÍVLASTEK.....	23
6 SUBSTANTIVA IV. DEKLINACE.....	26
6.1 SUBSTANTIVA IV. DEKLINACE, VZOR PRŮCESSUS, VZOR GENŮ.....	26
6.2 SHODNÝ PŘÍVLASTEK.....	27
7 SUBSTANTIVA V. DEKLINACE	29
7.1 SUBSTANTIVA V. DEKLINACE, VZOR FACIĚS.....	29
7.2 SHODNÝ PŘÍVLASTEK.....	29

8	SUBSTANTIVA III. DEKLINACE.....	31
8.1	SUBSTANTIVA III. DEKLINACE, VZORY DOLOR, CORPUS, PELVIS, RĚTE.....	31
9	ADJEKTIVA III. DEKLINACE	36
9.1	ADJEKTIVA III. DEKLINACE.....	36
9.2	SHODNÝ PŘÍVLASTEK.....	38
10	STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV, ADVERBIA	40
10.1	PRAVIDELNÉ STUPŇOVÁNÍ.....	40
10.2	NEPRAVIDELNÉ STUPŇOVÁNÍ	41
10.3	NEÚPLNÉ STUPŇOVÁNÍ	41
10.4	ADVERBIA, STUPŇOVÁNÍ ADVERBIÍ.....	42
11	SUBSTANTIVA ŘECKÉHO PŮVODU	43
11.1	I., II., III. DEKLINACE SUBSTANTIV ŘECKÉHO PŮVODU	45
12	LATINSKÉ, ŘECKÉ PREFIXY, SUFIXY, SLOVA SLOŽENÁ	49
12.1	LATINSKÉ, ŘECKÉ PREFIXY	49
12.2	LATINSKÉ, ŘECKÉ SUFIXY	50
12.3	LATINSKÁ, ŘECKÁ SLOVA SLOŽENÁ	50
13	STRUČNÝ PŘEHLED ČÍSLOVEK, ZÁJMENNÁ ADJEKTIVA	52
13.1	PŘEHLED ČÍSLOVEK	52
13.2	ZÁKLADNÍ A ŘADOVÉ ČÍSLOVKY	53
13.3	ZÁJMENNÁ ADJEKTIVA	54
14	ZÁJMENA.....	55
14.1	ROZDĚLENÍ A SKLOŇOVÁNÍ ZÁJMEN	55
15	PŘEHLED SLOVESNÝCH VZORŮ, ODBORNÉ TEXTY	59
16	NEONATOLOGIE, ODBORNÉ TEXTY.....	69
16.1	PERINATOLOGIE, NEONATOLOGIE	69
17	PEDIATRIE, ODBORNÉ TEXTY	80
17.1	PEDIATRIE.....	80
	LITERATURA	97
	SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY	99
	PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON.....	100

ÚVODEM

Odborná latinská a řecká terminologie tvoří součást odborné výuky latinského jazyka se zdravotnickým zaměřením a poskytuje studentům mluvnické základy jazyka latinského, orientaci v latinském a řeckém názvosloví a základní lékařské terminologii.

Distanční studijní text je určen studentům zdravotnických oborů jako studijní text rozšiřující odbornou literaturu se zaměřením na latinskou a řeckou odbornou terminologii.

Distanční prvky strukturují text, usnadňují orientaci v textu, mohou podpořit pochopení textu a zvýšit jistotu nad postupem v samostudiu. Distanční prvky by měly text ztraktivnit, přiblížit jej co nejvíce obsahu prezenční výuky a studenty motivovat (*definice, samostatné úkoly, kontrolní otázky, k zapamatování, odpovědi, otázky, klíčová slova, cíle kapitoly, rychlý náhled kapitoly, další zdroje, průvodce textem atd.*).

Cílem distančního studijního textu je poskytnout studentům základní vědomosti o mluvnické struktuře jazyka latinského, vésti studenty ke schopnosti správně užívat latinskou a řeckou odbornou terminologii i v jiných odborných zdravotnických disciplínách a využívat v samotné praxi.

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY

Distanční studijní text vysvětluje základní poučky o hláskosloví, tvarosloví, výslovnosti, délce, přízvuku hlásek a hláskových skupin. V jednotlivých kapitolách si studenti osvojí mluvnickou strukturu jazyka latinského, slovní zásobu z oblasti anatomie, somatologie, fyziologie, stomatologie, farmacie, neonatologie, pediatrie, deklinační a konjugační systém jazyka latinského, klíčová slova, souvislé odborné zdravotnické texty a strukturu diagnózy směřující k praktickému využití.

Studenti získají základy jazyka latinského potřebné pro studium odborných předmětů, pro porozumění odbornému textu, pro odbornou komunikaci, získají přehled o latinském a řeckém názvosloví, přehled o základní odborné zdravotnické latinské, řecké terminologii a přehled o systému jazyka.

Studenti budou schopni číst se správnou výslovností a porozuměním latinské odborné texty, dokážou vyvodit souvislosti s učivem příbuzných odborných předmětů, logicky vyzozovat souvislosti „per analogiam“ s odbornými zdravotnickými termíny v češtině (popřípadě v angličtině), správně volit české ekvivalenty, správně interpretovat základní odborné zdravotnické termíny a přesně je užívat v odborné komunikaci, orientovat se v mluvnické struktuře odborného latinského textu v rozsahu, který umožňuje slovní zásoba.

1 LATINSKÁ ABECEDA, HLÁSKOSLOVÍ, VÝSLOVNOST, DÉLKA, PŘÍZVUK

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- vysvětlit význam odborné latiny, její využití v příbuzných oborech a v praxi
- vysvětlit základní poučky o hláskosloví, správné výslovnosti, délce, přízvuku
- seznámit se s odlišnostmi latinské abecedy

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si hláskosloví, délku a přízvuk slabik
- osvojit si návyky správné výslovnosti jednotlivých hlásek a hláskových skupin
- osvojit si návyky správné výslovnosti odborných lékařských termínů

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

vokály, konsonanty, diftong, doktor, prevence, skelet, dentální, lumbální, léze, cholerik, patologický, traumatický, anatomický, syndrom, edém, soluce, fraktura, lokální, tinktura

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

90 minut

1.1 LATINSKÁ ABECEDA

Písmo přejali Římané od Řeků prostřednictvím Etrusků. Latinská abeceda má 23 písmen. Římané znali jen velká písmena (majuskule), malá písmena (minuskule) vznikla až ve středověku. Písmeno „G“ bylo původně označováno písmenem „C“, jímž se vyjadřovalo i písmeno „K“ (C. = Gaius). V lékařské odborné terminologii se používá „j“ i „i“ (major i maior). Písmena „K“, „Z“, „CH“, „Y“, „X“ se vyskytují v řecké lékařské odborné terminologii (symptōma = příznak, cholē = žluč, kōlon = tračník, zōna = pásmo, xylon = strom).

K ZAPAMATOVÁNÍ

1.2 HLÁSKOSLOVÍ

1. samohlásky (vōcālēs)

a, samohlásky jednoduché jsou krátké a dlouhé -a, e, i, o, u, y/ā, ē, ī, ō, ū, ŷ

b, samohlásky složené neboli dvojhlásky (diphthongī) dělíme na pravé a nepravé

1b, pravé dvojhlásky „ae“, „oe“, „eu“ (čti „é“), „au“, „ei“ (čti „ej“), „ui“ (čti „uj“) se nacházejí v latinských slovech, jejich pravopis není shodný s výslovností (foetor = zápach, laesiō = poškození)

2b, nepravé dvojhlásky se nacházejí v řeckých slovech, jejich pravopis je shodný s výslovností, výslovnost samohlásek je oddělena (āēr = vzduch, aorta = srdečnice)

2. souhlásky (cōnsonantēs) se dělí podle místa tvoření a článkování

a, plynné -l, r

b, nosové	-m, n
c, sykavé	-s, f
d, ražené	-p, b, d, t, g, c, q

3. polosamohlásky -j, v

1.3 VÝSLOVNOST

ae	-vyslovujeme jako é (aegrōtus = nemocný)
oe	-vyslovujeme jako é (oedēma = otok)
oē	-vyslovujeme jako oé (apnoē = zástava dýchání)
c	-vyslovujeme jako k před souhláskami, samohláskami a, o, u a na konci slov (caput = hlava, doctor = doktor, acus = jehla, cor = srdce, sīc = tak)
i	-vyslovujeme jako j před samohláskou na začátku slov a mezi 2 samohláskami (iānua = brána)
i	-vyslovujeme jako ij před samohláskou uvnitř slova (artēria = tepna)
c	-vyslovujeme jako c před samohláskami e, i, y a dvojháskami ae, oe, eu (caecus = slepý, cerebrum = mozek, cicātrix = jizva, coccŷx = kostrč)
d, t, n	-vyslovujeme se samohláskou i, ī jako y (remedium = lék)
ti	-vyslovujeme jako ci před samohláskou a dvojháskou ae (fūctiō = funkce, anodontia, anodontiae f. = vrozené nevyvinutí zubů)
ex	-vyslovujeme jako egz před samohláskou (exemplum = příklad)
qu, ngu	-vyslovujeme jako kv, ngv před samohláskou (aqua = voda, lingua = jazyk)
ph	-vyslovujeme jako f (phalanx = článek)
rh	-vyslovujeme jako r (rhafē, rhaphē = šev)
s	-vyslovujeme jako z mezi 2 samohláskami , mezi samohláskou a souhláskami m, n, r, l (nāsus = nos, mēnsis = měsíc, vēsīca = měchýř)
su	-vyslovujeme před samohláskou téže slabiky jako sv (suāvis = příjemný)
th	-vyslovujeme jako t (thōrāx = hrudník)
ti	-vyslovujeme jako ty , je-li samohláska ī dlouhá nebo přízvučná , po souhláskách s, x a ve slovesh řeckých (stigma = bod, mixtīō = směs)
di	-vyslovujeme jako dy (digitus = prst)
ni	-vyslovujeme jako ny (nihil = nic)

1.4 DÉLKA

1. **přirozená** -obsahuje dlouhou **samohlásku** nebo **dvojhásku**

(**nātūra** = příroda, **lagoena** = láhev),

dlouhá samohláska je označena graficky vodorovnou čarou nad samohláskou, nevyslovujeme dlouze, ale důrazněji

2. **pozicí** (polohou) -za **krátkou samohláskou** následuje

skupina nejméně 2 souhlásek nebo **souhláska x** (**ligāmentum** = vaz, **sex** = šest),

spojení **b, p, d, t, g, k** s **l** nebo **r** nemá platnost souhláskové skupiny (**vertebra** = obratel)

3. před **skupinou -ns, -nf** se samohláska pravidelně **prodlužuje**

(**dēns** = zub, **īnfāns** = dítě)

1.5 PŘÍZVUK

Slovo rozdělíme na slabiky, protože přízvuk je závislý na počtu slabik.

1. jednoslabičná slova

kromě předložek a spojek jsou vždy **přízvučná** (pāx = mír)

2. dvojslabičná slova

přízvuk se nachází vždy na **druhé slabice** od konce slova (vē-na = žíla)

3. trojslabičná a víceslabičná slova

a, je-li **druhá slabika** od konce slova **dlouhá**,

přízvuk zůstává na **druhé slabice** od konce slova (frāc-tū-ra = zlomenina)

b, je-li **druhá slabika** od konce slova **krátká**, přízvuk přechází na **třetí slabiku** od konce slova (fē-mi-na = žena, prae-ven-ti-a = prevence)

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Samohláska je:

a, **vokál**

b, konsonant

c, diftong

2. Shodný pravopis slov s výslovností mají:

a, slova latinská

b, **slova řecká**

c, všechna slova

3. Malá písmena jsou:

a, majuskule

b, minōrēs

c, **minuskule**

PRŮVODCE TEXTEM

Dbejte na správnou výslovnost v následujících odborných textech.

Základní stavba pitevního protokolu

Prōtocolum sectiōnis anatomicae ē duābus partibus cōnstat (se skládá):

1. **diagnōsis cīnica**

-klinický obraz onemocnění

2. **diagnōsis pathologico - anatomica**

-anatomický nález změn v orgánech a tkáních

In prōtocollo sectiōnis anatomicae dēstinantur (se ustanovují):

1. **morbus prīncipiālis**

-hlavní neboli základní onemocnění

2. **causa mortis**

-vlastní příčina smrti

3. **complicātiōnēs**

-komplikace, druhotné projevy onemocnění

4. **inventus accessōrius**

-vedlejší nález, patologické změny v těle, které nemají souvislost s předchozími příčinami

Stavba diagnózy

Dg.: distorsiō articulātiōnis tālocrūrālis (LR str. 1448)

Cs.: adductiō et supīnātiō pedis subita cum flexiōne plantārī levī,
rārō abductiō subita et prōnātiō pedis

Sym. clin.: oedēma articulātiōnis, dolor biphasis (traumaticus et posttraumaticus) diffūsus, dolor ē palpātiōne inter supīnātiōnem in parte articulātiōnis laterālī (fībulārī) in ligāmentō tālofībulārī (seu fībulotālārī) anteriōre, exsūdātum haemorrhagicum in articulātiōne cum hypomōbilitāte cōnsequenti, inter prōnātiōnem in ligāmentō mediālī (deltoīdeō), nōnnumquam in ligāmentō tībiofībulārī anteriōre

Th.: immōbilisātiō articulātiōnis gypsātiōne (vinctūrā gypseā)

PRŮVODCE TEXTEM

Dē corpore hominis

Homō circā ducenta sēdecim ossa habet (má). Ossa in iuventūte dūriōra et firmiōra sunt quam ossa in senectūte. Omnia ossa sceleton formant. Ossa corpus firmant et servant. In crāniō calvariam (calvam), fonticulōs crāniī, basin crāniī internam, normam occipitālem, normam basilārem, normam faciālem (orbitam, cavitātem nāsī), normam laterālem distinguimus (rozeznáváme). Ad ossa crāniālia numerantur (se počítají): os occipitāle, os sphenoidāle, os lacrimāle, os temporāle, os parietāle, os frontāle, os nāsāle, os ethmoidāle, concha nāsālis inferior et vōmer. Inter ossa faciālia indicāmus (označujeme): os zygomaticum, mandibulam, maxillam, os palātīnum et os hyoīdeum. Ad sceleton appendiculāre ossa membrī superiōris et ossa membrī inferiōris numerāmus (počítáme). Ad ossa cingulī membrī superiōris numerantur: scapula, clāvicula, humerus, radius, ulna, carpus, metacarpus et digitī. Inter ossa cingulī membrī inferiōris numerāmus: ossa coxae (os īlium, os pūbis, os ischiī), pelvem, os femoris, patellam, tībiam, fībulam, tarsum (tālum, calcāneum, os nāviculāre, os cuneiforme mediāle, intermedium, laterāle, os cuboīdeum), metatarsum et digitōs.

Columna vertebrārum (columna vertebrālis, spīna dorsālis)

Columna vertebrārum in septem vertebrās cervicālēs, duodecim vertebrās thōrācicās, quīnque vertebrās lumbālēs, quīnque vertebrās sacrālēs et quattuor seu (nebo) quīnque vertebrās coccygeās dīviditur (se dělí). Septimam vertebram cervicālem etiam (také) vertebram cervicālem prōminentem appellāmus (nazýváme). Atlas etiam vertebra cervicālis prīma nōminātur (se nazývá). Epistropheus seu axis est vertebra cervicālis secunda.

Použitá literatura:

STRAKOŠOVÁ, S. *Jazyk latinský*. 2. vyd. Ostrava: Repronis, 2001. 112 s. ISBN 80-7042-328-5.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste se seznámili s odlišnostmi latinské abecedy, s hláskoslovím, s latinskou výslovností, délkou, přízvukem. Osvojili jste si základní pravidla správného čtení a výslovnosti latinsko - řeckého odborného lékařského textu. Seznámili jste se s ukázkou „Stavba diagnózy“ a ukázkou „Základní stavba pitevního protokolu“.

OTÁZKY

1. Jak se dělí latinské samohlásky a souhlásky?
2. Vysvětlete a uveďte příklady výslovnosti souhlásky „c“.
3. Co víte o délce a přízvuku v latinských slovech?

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

KÁBRT, J. *Jazyk latinský I. pro SZŠ*. 7. vyd. Praha: Informatorium, 2013. 163 stran. ISBN 978-80-7333-103-0.

2 TVAROSLOVÍ, FLEXE JMENNÁ, SLOVESNÁ, DEKLINACE, KONJUGACE, SYNTAKTICKÁ STRUKTURA LÉKAŘSKÝCH TERMÍNŮ

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- opakovat latinskou abecedu, hláskosloví, výslovnost, délku, přízvuk
- prohlubovat nácvik správné výslovnosti
- prohlubovat znalosti o mluvnických kategoriích

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si základy latinské jmenné a slovesné flexe
- získat znalosti o syntaktické struktuře lékařských termínů
- osvojit si kmenové samohlásky jednotlivých deklinací a konjugací
- dovednost pracovat se slovníkovým tvarem lexika a určujícími znaky pro zařazení k jednotlivým deklinacím a konjugacím

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

plurál, singulár, deklinace, konjugace, verbální, substantivum, adjektivum, nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ, ablativ, maskulinum, femininum, neutrum, flexe, indikativ pasívum, prézens, aktivum, verbální, nominace, trauma, nerv, kóma, infinitiv, imperativ

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

90 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

2.1 TVAROSLOVÍ

Slovní druhy

Podstatné jméno	-nōmen substantivum	Příslovce	-adverbium
Přídavné jméno	-nōmen adiectivum	Předložka	-praepositio
Zájmeno	-prōnōmen	Spojka	-coniunctio
Číslovka	-numerāle	Citoslovce	-interiectio
Sloveso	-verbum	Částice	-particula

Flexe jmenná = dēclīnātiō = deklinace = skloňování

Pády (cāsūs)

1. pád = nominativ	-nom.	4. pád = akuzativ	-akuz.
2. pád = genitiv	-gen.	5. pád = vokativ	-vok.
3. pád = dativ	-dat.	6. pád = ablativ	-abl.

Rod (genus)

Mužský = maskulinum -m.
Ženský = femininum -f.
Střední = neutrum -n.

Číslo (numerus)

Jednotné = singulár -sg.
Množné = plurál -pl.

Flexe slovesná = coniugātiō = konjugace = časování

Konjugace má určité slovesné tvary (3 osoby, číslo, rod, způsob, čas), neurčité tvary (neurčitý způsob = infinitiv = inf.), participium prézenta aktiva = slovesné adjektivum. Ve studijním textu budeme používat slovesa rodu činného (aktivum = akt.), trpného (pasívum = pas.), způsob oznamovací (indikativ = ind.) a participium prézenta aktiva.

K ZAPAMATOVÁNÍ

2.2 DEKLINAČNÍ SYSTÉM

I.	deklinace	-ā kmeny	f.	-vzor vēna, ae f. = žíla, gen. pl. vēn-ārum
II.	deklinace	-ō kmeny	m.	-vzor nervus, ī m. = nerv, gen. pl. nerv-ōrum
			n.	-vzor cavum, ī n. = dutina, gen. pl. cav-ōrum
III.	deklinace	-souhláskové kmeny, různoslabičná	m., f.	-vzor dolor, ōris m. = bolest, gen. pl. dolōr-um
			n.	-vzor corpus, oris n. = tělo, gen. pl. corpor-um
III.	deklinace	-samohláskové -i kmeny, stejnoslabičná	f., m.	-vzor pelvis, is f. = pánev, gen. pl. pelv-ium
			n.	-vzor rēte, is n. = síť, gen. pl. rēt-ium
IV.	deklinace	-u kmeny	m.	-vzor prōcessus, ūs m. = výběžek, výčnělek, gen. pl. prōcess-uum
			n.	-vzor genū, ūs n. = koleno, gen. pl. gen-uum
V.	deklinace	-ē kmeny	f.	-vzor faciēs, ēī f. = tvář, obličej, plocha, gen. pl. faci-ērum

2.3 KONJUGAČNÍ SYSTÉM

I.	konjugace	-ā kmeny	-vzor sānō, sānāre = léčit
II.	konjugace	-ē kmeny	-vzor vidēō, vidēre = vidět
III.	konjugace	-e kmeny	-vzor tegō, tegere = krýt
III.	konjugace	-e kmeny (měkká)	-příklad recipiō, recipere = brát
IV.	konjugace	-ī kmeny	-vzor audiō, audīre = slyšet

DEFINICE

Všeobecná mluvnická pravidla

Dativ plurálu u všech substantiv, adjektiv, zájmen, číslovek je vždy shodný s ablativem plurálu. Vokativ singuláru a plurálu (kromě vokativu singuláru maskulin v zoru nervus, tj. nerve) je vždy shodný s nominativem singuláru a plurálu u všech substantiv.

Všechna neutra mají shodný nominativ, akuzativ a vokativ singuláru i plurálu.

Všechna neutra v nominativu, akuzativu a vokativu plurálu končí vždy na příponu **-a**.

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Rod mužský je:
a, femininum
b, **maskulinum**
c, neutrum
- Skloňování je:
a, **deklinace**
b, nominace
c, konjugace
- Shodný nominativ, akuzativ a vokativ sg. mají:
a, maskulina
b, feminina
c, **neutra**

K ZAPAMATOVÁNÍ**2.4 SYNTAKTICKÁ STRUKTURA LÉKAŘSKÝCH TERMÍNŮ**

Jednoslovné termíny jsou vyjádřeny **substantivem** v nominativu,
např.: **humerus** (kost pažní) = **SNom**.

Dvouslovné termíny vznikají spojením

a, **substantiva** a **adjektiva** (shodný přívlastek),

např.: **humerus dexter** (pravá kost pažní) = **SNom---ANom**

b, **dvou substantiv** (neshodný přívlastek),

např.: **sēptum nāsī** (nosní přepážka) = **SNom---SGen**

c, **substantiva** s předložkovým akuzativem (ablativem),

např.: **guttae contrā tussim** (kapky proti kašli) = **SNom---pSAkuz**

např.: **febris cum tussī** (horečka s kašlem) = **SNom---pSAbl**.

Víceslovné termíny vznikají kombinacemi spojení, např.: **cōma profundum post trauma grave basis crāniū** = hluboké bezvědomí po těžkém úrazu lebeční spodiny, **cōma profundum** = **SNom---ANom**

post trauma grave = **pSAkuz---pAAkuz**

basis crāniū = **SGen---SGen**.

Použitá literatura:

KÁBRT, J. *Jazyk latinský I. pro SZŠ*. 7. vyd. Praha: Informatorium, 2013. 163 stran. ISBN 978-80-7333-103-0.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili jazykovědnou terminologii, získali jste přehled o latinském deklinačním a konjugačním systému, o syntaktické struktuře lékařských termínů. Osvojili jste si všeobecná mluvnická pravidla a pravidla pro neutra. Vokativy se neužívají.

OTÁZKY

1. Vyjmenujte latinské pády.
2. Co víte o syntaktické struktuře lékařských termínů?
3. Co rozumíme pod pojmy deklinace a konjugace?
4. Kolik je deklinačních a kolik konjugačních typů?
5. Vysvětlete všeobecná pravidla pro substantiva.
6. Vysvětlete strukturu deklinačního systému.
7. Vyjmenujte slovní druhy.

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Lékařská terminologie*. Praha: Karolinum, 2002. 135 s. ISBN 80-246-0124-9.

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

PLAŠILOVÁ, J. *Základy latinské lékařské terminologie*. 5. vydání. Praha: Karolinum, 2016. 240 stran; 30 cm. ISBN 978-80-246-3475-3.

3 SUBSTANTIVA I. DEKLINACE, PŘEDLOŽKY, PŘEDLOŽKOVÉ VAZBY, NESHODNÝ PŘÍVLASTEK, VERBUM ESSE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti o mluvnických kategoriích
- navázat na přehled o hláskosloví a tvarosloví
- navázat na znalosti v oblasti odborné lékařské terminologie

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si skloňování vzoru vēna, I. deklinace
- získat přehled o latinských předložkách a předložkových vazbách
- osvojit si znalosti pravidel o tvoření neshodného přívlastku
- osvojit si časování slovesa „esse“
- schopnost pracovat s doplňující slovní zásobou I. deklinace
- ovládat skloňování substantiv I. deklinace

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

stenóza, dilatace, fraktura, ruptura, operace, symptom, insuficience, léze, aorta, gangréna, defekt, forma, amputovat, trachea, natura, kúra, pneumonie, hernie, lingvistika, atrofie, syndrom, naturální, tinktura, kontuze, luxace, pilule, mammologie, mammografie, tableta

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

135 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

3.1 SUBSTANTIVA I. DEKLINACE, VZOR VĚNA

Patří zde **feminina**, která mají v nominativu sg. příponu **-a**, v genitivu sg. příponu **-ae**. Hovoříme o **-ā kmenové deklinaci**. Maskulina tvoří výjimky (poeta, ae m. = básník).

sg.	f.	pl.
nom.	vēna (žíla)	vēnae
gen.	vēnae	vēnārum
dat.	vēnae	vēnīs
akuz.	vēnam	vēnās
abl.	vēnā	vēnīs

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

aorta, ae f.	-srdečnice	palma, ae f.	-dlaň
artēria, ae f.	-tepna	patella, ae f.	-česka
cellula, ae f.	-buňka	pilula, ae f.	-pilule
clāvicula, ae f.	-kost klíční	planta, ae f.	-chodidlo
columna vertebrārum	-páteř	pneumonia, ae f.	-zápal plic

costa, ae f.	-žebro	praeventia, ae f.	-prevence
cūra, ae f.	-péče, léčba	pulpa, ae f.	-zubní dřev
diphtheria, ae f.	-záškrt	scapula, ae f.	-lopatka
fascia, ae f.	-povázka	scarlatina, ae f.	-spála
fībula, ae f.	-kost lýtková	spīna, ae f.	-trn, hrana
forma, ae f.	-tvar	sūtūra, ae f.	-šev, sešití
fossa, fovea, ae f.	-jáma, jamka	tabula, ae f.	-deska, tabule
gangraena, ae f.	-sněť	tībia, ae f.	-kost holenní
gingīva, ae f.	-dásen	tīnctūra, ae f.	-tinktura
glandula, ae f.	-žláza	tōnsilla, ae f.	-mandle
hernia, ae f.	-kýla	trachēa, ae f.	-průdušnice
incīsūra, ae f.	-zářez	tunica mūcōsa	-sliznice
īnfluenza, ae f.	-chřipka	ulna, ae f.	-kost loketní
lāmina, ae f.	-destička	ūrēthra, ae f.	-močová trubice
lingua, ae f.	-jazyk	vāgīna, ae f.	-pochva
mamma, ae f.	-prs	valva, valvula, ae f.	-chlopeč
mandibula, ae f.	-dolní čelist	vertebra, ae f.	-obratel
massa, ae f.	-hmota	vēsīca fellea	-žlučník
maxilla, ae f.	-horní čelist	vēsīca ūrīnāria	-moč. měchýř
mentha piperīta	-máta peprná	vēsīca, ae f.	-měchýř
nātūra, ae f.	-příroda	via ūrīnāria	-močová cesta

K ZAPAMATOVÁNÍ

3.2 PŘEDLOŽKY, PŘEDLOŽKOVÉ VAZBY

Předložky s ablativem

1. ā, ab	od	-ā scapulā, ab aortā (pl. -īs)
2. cum	s, se	-cum fossā
3. dē	o, z, ze	-dē formā
4. ē, ex	z, ze, podle	-ē foveā, ex artēriā
5. in (kde?)	na, v, ve	-in scapulā
6. in (kdy?)	při, u	-in īnsufficiētiā
7. prō	pro	-prō formā
8. sine	bez	-sine pneumoniā
9. sub (kde?)	pod	-sub clāviculā
10. super (kde?)	nad	-super maxillā

Předložky s akuzativem

1. ad	k, ke, při, u	-ad palmam (pl. -ās)
2. ante	před	-ante diphtheriam
3. apud	k, ke, při, u	-apud tabulam
4. adversus	proti	-adversus tōnsillam
5. contrā	proti	-contrā pneumoniam
6. circā	kolem, asi	-circā decem pilulās
7. circum	okolo	-circum scapulās
8. extrā	mimo, vně	-extrā vāgīnam
9. in (kam?)	do	-in cellulam
10. inter	mezi	-inter vertebrās

11. intrā	uvnitř	-intrā vēnās
12. infrā	pod	-infrā aortam
13. praeter	kromě	-praeter praeventiam
14. per	skrz, přes, během	-per formam
15. post	po, za	-post valvam
16. prope	blízko, u	-prope fībulam
17. propter	kvůli	-propter frāctūram
18. secundum	podle	-secundum nātūram
19. sub (kam?)	pod	-sub costam
20. super (kam?)	nad	-super costās
21. suprā	nad	-suprā lāminam
22. trāns	během, skrz, přes	-trāns sūtūram
23. ultrā	za	-ultrā vertebrās

Předložky **sub**, **super**, **in** se vážou na otázky kde?, kam?. Předložka **in** ještě na otázku kdy?. Po otázkách kde?, kdy? následuje ablativ, po otázce kam? následuje akuzativ.

in mandibulā	kde?	-na dolní čelisti (pl. -īs)
in mandibulam	kam?	-do dolní čelisti (pl. -ās)
in īnsufficiētiā	kdy?	-při nedostatečnosti
sub vertebrā	kde?	-pod obratlem
sub vertebram	kam?	-pod obratel
super lāminā	kde?	-nad destičkou
super lāminam	kam?	-nad destičku

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

K ZAPAMATOVÁNÍ

3.3 NESHODNÝ PŘÍVLASTEK

Neshodný přívlastek je tvořen substantivy. Vyjadřuje se genitivem singuláru nebo plurálu a tento tvar se nikdy nemění.

lopatková jáma	-jáma lopatky	-fossa scapulae	-gen. sg.
obratlová destička	-destička obratle	-lāmina vertebrae	-gen. sg.
žilní poškození	-poškození žil	-laesiō vēnārum	-gen. pl.

PRŮVODCE STUDIEM

Příklady odborných lékařských termínů pro práci s diagnózami:

suspīciō (s gen.)	-podezření na	īnflammātiō	-zánět
dīlātātiō	-rozšíření	īnsufficiētia	-nedostatečnost
stenōsis	-zúžení	laesiō	-poškození
operātiō	-operace	syndrōma	-soubor příznaků
periculum	-nebezpečí	dēfectus	-vada, defekt
status post, ante	-stav po, před	perforātiō	-proděravění
aegrōtus	-nemocný	frāctūra	-zlomenina
signum, symptōma	-příznak	ruptūra	-prasknutí

cancer	-rakovina	tumor	-nádor
haemorrhagia	-krvácení	hyperplasia	-zvětšení
hypertrophia	-zvětšení	atrophia	-zmenšení
contūsiō	-zhmoždění	lūxātiō	-vykloubení
īnfractiō	-nalomení	hypoplasia	-zmenšení
anōmalia	-odchylka	dēviātiō	-odklonění
malformātiō	-znetvoření	fūnciō	-funkce

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Zvětšení je:

a, **hyperplasia** b, atrophia c, hypoplasia

2. Zúžení je:

a, dīlātātiō b, **stenōsis** c, laesiō

3. Pod kostí klíční je:

a, suprā clāviculam b, super clāviculā c, **īnfrā clāviculam****SAMOSTATNÝ ÚKOL****Doplňte:**

frāctūra vertebr- (pl.)

in glandul- mamm-

laesiō column- vertebr-

sine cellul- pl.

status post ruptūr- fibul-

incīsūra scapul-

operātiō herni-

post pneumoni-

haemorrhagia ex artēri-

prope vēsīc- felle-

scapulae cum spīn- (pl.)

fossae scapul- (pl.)

SAMOSTATNÝ ÚKOL**Přeložte:**

Aegrōtus cum anōmaliā columnae vertebrārum. Frāctūra clāviculārum. Operātiō maxillae. Mandibula īnfrā maxillam est. Suspīciō haemorrhagiae ex artēriīs. Operātiō ulnae. Laesiō pulpae. Dīlātātiō vēnārum. Aegrōtus cum herniā. Laesiō aortae. In scapulīs fossae sunt. Stenōsis trachēae. Periculum īnfluenzae. Aegrōtus cum pneumoniā. Forma gangraenae. Īnflammātiō gingīvae. Laesiō tunicae mūcōsae. Tībia ante fibulam est. Status post īnsufficiēntiam valvulārum. Fībula est prope tībiam. Symptōma frāctūrae ulnae. Īnflammātiō mammae. Ruptūra fasciae. Suspīciō ruptūrae patellae. Īnfractiō mandibulae. Syndrōma diphtheriae. Dēfectus vertebrārum. Aegrōtus cum scarlatinā. Status post īnfluenzam. Stav po zlomenině kosti holenní. Vada páteře. Prasknutí žeber. Nemocný se záškrtem. Operace kosti lýtkové. Zlomenina kosti klíční. Nebezpečí prasknutí žeber. Poškození obratlů.

K ZAPAMATOVÁNÍ**3.4 VERBUM ESSE****Indikativ prézenta**

sg.

1. sum = jsem

2. es

3. est

pl.

sumus

estis

sunt

Imperativ: es, este = buď!, buďte!**Infinitiv:** esse = být

Použitá literatura:

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Lékařská terminologie*. Praha: Karolinum, 2002. 135 s. ISBN 80-246-0124-9.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili substantiva I. deklinace, verbum „esse“, předložky, předložkové vazby, pravidla tvoření neshodného přívlastku. Zvládli jste překlad slovních spojení lékařské odborné terminologie.

OTÁZKY

1. Vyskočte **vzor věna**.
2. Jaká je kmenová samohláska substantiv I. deklinace?
3. Vyjmenujte názvy nemocí podle **vzoru věna**.
4. Přeložte substantiva **dilatatiō, ruptūra, stenōsis, dēviātiō, laesiō, hypertrophia**.
5. Vyčástejte verbum „esse“.

ODPOVĚDI

operace kosti loketní	-operātiō ulnae
zúžení žíly	-stenōsis vēnae
prasknutí destičky	-ruptūra lāminae
zlomenina kosti lýtkové	-frāctūra fibulae
rozšíření srdečnice	-dilatātiō aortae
operace kosti klíční	-operātiō clāviculae
nemocný se zápalom plic	-aegrōtus cum pneumonia
podezření na sněť	-suspīciō gangraenae
zúžení srdečnice	-stenōsis aortae
rozšíření tepen	-dilatātiō artēriarum
zánět prsu	-inflammātiō mammae
příznak chřipky	-signum influenzae
stav po spále	-status post scarlatinam
operace žlučníku	-operātiō vēsīcae felleae
stav po záškrtu	-status post diphtheriam
poškození česky	-laesiō patellae
rozšíření průdušnice	-dilatātiō trachēae
zlomenina kosti holenní	-frāctūra tibiae
podezření na spalničky	-suspīciō morbillōrum
operace kýly	-operātiō herniae
nemocný s neštovicemi	-aegrōtus cum variolā
zlomenina kosti pažní	-frāctūra humerī
stav po zhmoždění pánve	-status post contūsiōnem pelvis
poškození srdce	-laesiō cordis

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

KÁBRT, J. *Jazyk latinský I. pro SZŠ*. 7. vyd. Praha: Informatorium, 2013. 163 stran. ISBN 978-80-7333-103-0.

4 SUBSTANTIVA II. DEKLINACE, NESHODNÝ PŘÍVLASTEK

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na substantiva I. deklinace
- navázat na pravidla o tvoření neshodného přívlastku
- navázat na znalosti v oblasti odborné lékařské terminologie

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si skloňování vzorů nervus, cavum, II. deklinace
- ovládat pravidla o tvoření neshodného přívlastku
- schopnost pracovat s doplňující slovní zásobou II. deklinace
- ovládat skloňování substantiv II. deklinace

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

perikard, medik, extrakt, karpální, periost, medikace, instrument, orgán, medicína, rektální, nervový, okulár, spasmus, tyfus, operace, perforace, appendix, optický, diabetik, stenóza

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

135 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

4.1 SUBSTANTIVA II. DEKLINACE, VZOR NERVUS, VZOR CAVUM

Patří zde **maskulina** končící v nom. sg. na přípony **-us**, **-er**, v gen. sg. na **-ī** a **neutra**, která končí v nom. sg. na příponu **-um**, v gen. sg. na **-ī**. Hovoříme o **-ō kmenové deklinaci**.

sg.	m.	m.	pl.	
nom.	nervus (nerv)	cancer (rakovina)	nervī	cancrī
gen.	nervī	cancrī	nervōrum	cancrōrum
dat.	nervō	cancrō	nervīs	cancrīs
akuz.	nervum	cancrum	nervōs	cancrōs
abl.	nervō	cancrō	nervīs	cancrīs

Výjimky: **periodus**, **ī f.** = opakující se období, **vīrus**, **ī n.** = virus, infekční činitel

sg.	n.	pl.
nom.	cavum (dutina)	cava
gen.	cavī	cavōrum
dat.	cavō	cavīs
akuz.	cavum	cava
abl.	cavō	cavīs

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

angulus, ī m.	-úhel	ātrium, ī n.	-síň, předsíň
calcāneus, ī m.	-kost patní	capitulum, ī n.	-hlavička

Substantiva II. deklinace, neshodný přívlastek

carpus, ī m.	-zápěstí	cerebrum, ī n.	-mozek
digitus, ī m.	-prst	cranium, iī n.	-lebka
humerus, ī m.	-kost pažní	dorsum, ī n.	-záda, hřbet
icterus, ī m.	-žloutenka	īnstrūmentum, ī n.	-nástroj
medicus, ī m.	-lékař	ligāmentum, ī n.	-vaz
metacarpus, ī m.	-záprstí	medicāmentum, ī n.	-lék
morbillī, ōrum m., pl.	-spalničky	membrum, ī n.	-končetina
morbus, ī m.	-nemoc	organum, ī n.	-orgán
mūsculus, ī m.	-sval	ōrifīcium, iī n.	-otvor, ústí
nāsus, ī m.	-nos	ōstium, iī n.	-otvor, ústí
oculus, ī m.	-oko	ōvārium, iī n.	-vaječník
radius, iī m.	-kost vřetenní	palātum, ī n.	-patro
rāmus, ī m.	-větev	rēctum, ī n.	-konečník
spasmus, ī m.	-křeč	remedium, iī n.	-lék
tarsus, ī m.	-zánártí	sēptum, ī n.	-přepážka
metatarsus, ī m.	-nárt	sternum, ī n.	-kost hrudní
thýmus, ī m.	-brzlík	unguentum, ī n.	-mast
truncus, ī m.	-kmen, trup	venēnum, ī n.	-jed
typhus, ī m.	-tyfus	vestibulum, ī n.	-síň, předsíň
uterus, ī m.	-děloha	vitium, iī n.	-vada
ventriculus, ī m.	-žaludek	vitrum, ī n.	-zkumavka

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Utvořte z daných substantiv neshodný přívlastek a přeložte:

lingua + glandula = jazyk + žláza = jazyková žláza = žláza jazyka = glandula linguae	ligāmentum + uterus
cerebrum + haemorrhagia	cranium + cavum
fibula + artēria	mūsculus + dorsum
vertebra + spīna	ventriculus + spasmus
rāmus + nervus	costa + capitulum
scapula + incīsūra	nāsus + sēptum
cavum + uterus	cerebrum + artēria
oculus + nervus	

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Záprstí je:
a, **metacarpus** b, carpus c, metatarsus
- Srdeční nitroblána je:
a, myocardium b, **endocardium** c, pericardium
- Žaludeční vřed je:
a, ulcus pepticum b, ulcus crūris c, **ulcus ventriculi**

DEFINICE

Substantiva a adjektiva I. a II. deklinace mají v dativu plurálu a v ablativu plurálu univerzální příponu **-īs**.

Použitá literatura:

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili skloňování substantiv II. deklinace, prohloubili jste si znalosti o pravidlech tvoření neshodného přívlastku. Získali jste přehled o doplňující slovní zásobě substantiv II. deklinace. Získali jste znalosti v oblasti odborné lékařské terminologie, které budete schopni uplatnit v praxi.

OTÁZKY

1. Vyskloňujte **vzor nervus**.
2. Která substantiva se skloňují podle **vzoru nervus**?
3. Vyskloňujte **vzor cavum**.
4. Jak zní pravidlo pro všechna neutra?
5. Které pády považujeme za univerzální?

ODPOVĚDI

podezření na žloutenku	-suspīciō icterī
rozšíření žil konečnicku	-dīlātatiō vēnārum rēctī
poškození žeberních hlaviček	-laesiō capitulōrum costārum
zúžení mozkové tepny	-stenōsis artēriae cerebrī
příznak žaludeční křeče	-symptōma spasmī ventriculī
nebezpečí prasknutí kosti hrudní	-periculum ruptūrae sternī
vada nosní přepážky	-dēfectus sēptī nāsī
proděravění děložního vazů	-perforātiō ligāmentī uterī
operace vrozeného rozštěpu páteře	-operātiō spīnae bifidae
stav po zlomenině kosti holenní	-status post frāctūram tībiae
žlázové zvětšení děložní sliznice	-hypertrophia glandulāris endomētriī
nalomení levé kosti pažní	-īnfrāctiō humerī sinistrī
stav po vynětí dělohy	-status post hysterectomiam
operace červovitého přívěsku	-operātiō appendicis vermiformis
podezření na přítomnost žluči v krvi	-suspīciō cholaemiae
poškození větve očního nervu	-laesiō rāmī nervī opticī
příznaky cukrovky	-signa diabētae mellitī
zhmoždění pravého kolena	-contūsiō genūs dextrī
poškození mléčných zubů	-laesiō dentium lacteōrum
podezření na zlomeninu kosti patní	-suspīciō frāctūrae calcāneī
rozšíření plicních žil	-dīlātatiō vēnārum pulmōnālium
hluboký vřed z proleženiny	-ulcus dēcubitāle profundum
stav po zlomenině kosti vřetenní	-status post frāctūram radiī
stav po operaci pravé kyčle	-status post operātiōnem coxae dextrae
zvětšení jazykové žlázy	-hyperplasia glandulae linguae
poškození pravých žeber	-laesiō costārum vērārum

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Lékařská terminologie*. Praha: Karolinum, 2002. 135 s. ISBN 80-246-0124-9.

STRAKOŠOVÁ, S. *Jazyk latinský*. 2. vyd. Ostrava: Repronis, 2001. 112 s. ISBN 80-7042-328-5.

PLAŠILOVÁ, J. *Základy latinské lékařské terminologie*. 5. vydání. Praha: Karolinum, 2016. 240 stran; 30 cm. ISBN 978-80-246-3475-3.

5 ADJEKTIVA I. A II. DEKLINACE, SHODNÝ PŘÍVLASTEK, OPAKOVÁNÍ NESHODNÉHO PŘÍVLASTKU

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na doplňující slovní zásobu substantiv I. a II. deklinace
- navázat na znalosti pravidel o tvoření neshodného přívlastku

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si skloňování adjektiv I. a II. deklinace
- získat znalosti o shodě substantiv a adjektiv
- schopnost pracovat s výjimkami při tvoření shodného přívlastku
- ovládat adjektiva I. a II. deklinace

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

komplikovaný, kontuze, chirurgický, akutní, fraktura, purulentní, maligní, benigní, infekční, chronický, perforovaný, kritický, kompletní, spongiózní, interní, externí, optický, neutrální, kontraindikace, virus, anomálie, perioda, defekt, cystický, deviace, struma

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

135 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

5.1 ADJEKTIVA I. A II. DEKLINACE

Adjektiva I. a II. deklinace se nazývají trojvýchodná, protože každý rod má jinou příponu. Substantiva se shodují s adjektivy v rodě, čísle, pádě. Skloňují se podle vzorů I. a II. deklinace, tzn. podle vzorů nervus, vēna, cavum. **Rod substantiv určuje rod adjektiv.**

Tvary adjektiv I. a II. deklinace

maskulina	longus (dexter, līber)	-podle vzoru nervus
feminina	longa (dextra, lībera)	-podle vzoru vēna
neutra	longum (dextrum, līberum)	-podle vzoru cavum

longus, a, um	-dlouhý
dexter, tra, trum	-pravý
liber, libera, liberum	-volný, svobodný

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

albus, a, um	-bílý	longus	-dlouhý
accessōrius	-přídavný	laesus	-poškozený
acquīsītus	-získaný	lātus	-široký
acūtus	-akutní, prudký	malignus	-zhoubný

artēriōsus	-tepenný	molestus	-obtížný, těžký
benignus	-nezhoubný	oblīquus	-šikmý
caecus	-slepý	opticus	-zrakový
cavus	-dutý	osseus	-kostní
complicātus	-složitý	palātīnus	-patrový
congenitus	-vrozený	perforātus	-proděravělý
contūsus	-zhmožděný	periculōsus	-nebezpečný
crassus	-tlustý	profundus	-hluboký
criticus	-kritický	pūrulentus	-hnisavý
cūtāneus	-kožní	rēctus	-přímý
dolorōsus	-bolestivý	ruptus	-prasklý
dubius	-pochybný	sānātus	-léčený
dūrus	-tvrdý	sinister	-levý
externus	-vnější, zevní	spurius	-nepravý
flāvus	-žlutý	subitus	-náhlý
frāctus	-zlomený	thōrācicus	-hrudní
chīrurgicus	-chirurgický	trānsversus	-příčný
chronicus	-chronický	valgus	-vbočený
īnfectiōsus	-infekční	vārus	-vybočený
īnfrāctus	-nalomený	vēnōsus	-žilní
internus	-vnitřní	vērus	-pravý, správný
lacer, lacera, lacerum	-tržný	zygomaticus	-jařmový, lícní

K ZAPAMATOVÁNÍ

5.2 SHODNÝ PŘÍVLASTEK

Maskulina se budou vždy pojít s adjektivy II. deklinace podle **vzoru nervus**.

Feminina se budou vždy pojít s adjektivy I. deklinace podle **vzoru vēna**.

Neutra se budou vždy pojít s adjektivy II. deklinace podle **vzoru cavum**.

Příklady skloňování shodného přívlastku:

infekční spála	-scarlatina īnfectiōsa
zlomená kost pažní	-humerus frāctus
vrozená vada	-vitium congenitum

Výjimky:

periodus, ī f.	-opakuující se období (vzor nervus, ale periodus je f.)
vīrus, ī n.	-vīrus, infekční činitel (vzor nervus, ale vīrus je n.)

kritické období	-periodus critica
nebezpečný vīrus	-vīrus periculōsum

sg.	vzory vēna + vēna
nom.	scarlatina īnfectiōsa
gen.	scarlatinae īnfectiōsae
dat.	scarlatinae īnfectiōsae
akuz.	scarlatinam īnfectiōsam
abl.	scarlatinā īnfectiōsā

pl.	scarlatinae īnfectiōsae
	scarlatinārum īnfectiōsārum
	scarlatinīs īnfectiōsīs
	scarlatinās īnfectiōsās
	scarlatinīs īnfectiōsīs

sg. vzory nervus + nervus	pl.
nom. humerus frāctus	humerī frāctī
gen. humerī frāctī	humerōrum frāctōrum
dat. humerō frāctō	humerīs frāctīs
akuz. humerum frāctum	humerōs frāctōs
abl. humerō frāctō	humerīs frāctīs
sg. vzory cavum + cavum	pl.
nom. vitium congenitum	vitia congenita
gen. vitiī congenitī	vitiōrum congenitōrum
dat. vitiō congenitō	vitiīs congenitīs
akuz. vitium congenitum	vitia congenita
abl. vitiō congenitō	vitiīs congenitīs
sg. vzory nervus + vēna	pl.
nom. periodus critica	periodī criticae
gen. periodī criticae	periodōrum criticārum
dat. periodō criticae	periodīs criticīs
akuz. periodum criticam	periodōs criticās
abl. periodō criticā	periodīs criticīs
sg. vzory nervus + cavum	pl.
nom. vīrus periculōsum	vīrī periculōsa
gen. vīrī periculōsī	vīrōrum periculōsōrum
dat. vīrō periculōsō	vīrīs periculōsīs
akuz. vīrum periculōsum	vīrōs periculōsa
abl. vīrō periculōsō	vīrīs periculōsīs

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Nad tvrdým patrem je:
a, **suprā palātum dūrum** b, *īnfrā palātum dūrum* c, *sub palātō dūrō*
- Nalomená kost pažní je:
a, *humerus frāctus* b, *humerus contūsus* c, **humerus īnfrāctus**
- Infekční zarděnky jsou:
a, *morbillī īnfectiōsī* b, **rubeola īnfectiōsa** c, *varicella īnfectiōsa*

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Doplňte:

circum vertebr- thōrācic-
anōmalia clāvicul- congenit-
vīrus īnfluenz- periculōs-
periodus morb- molest-
prope nerv- profund- uln- sinistr-
cum ligāment- rupt-
contrā cost- vēr- pl.
īn intestīn- crass-
sine vīr- īnfectiōs-
propter morb- vēr- pl.
cum crāni- laes-
circum nerv- optic-

vertebrae cum spīn- laes-
īnfrā calcāne- dextr-
cūra long- morbill- īnfectiōs-
propter membr- contūs-
cum ocul- laes- dextr-
īn uln- sinistr-
inter vertebr- thōrācic-
prope vi- ūrīnāri- pl.
post period- long-
cūra frāctūr- humer-
operātiō herni- acquīsīt-
īn palāt- dūr-

Použitá literatura:

STRAKOŠOVÁ, S. *Jazyk latinský*. 2. vyd. Ostrava: Repronis, 2001. 112 s. ISBN 80-7042-328-5.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si zopakovali pravidla tvoření neshodného přívlastku. Seznámili jste se s adjektivy I. a II. deklinace. Zvládli jste základní pravidla o tvoření shodného přívlastku. Dovedete skloňovat substantiva a adjektiva I. a II. deklinace. Seznámili jste se s výjimkami vzoru nervus a dovedete vytvořit shodný přívlastek s adjektivy I. a II. deklinace.

OTÁZKY

1. Vysvětlete rozdíl mezi shodným a neshodným přívlastkem.
2. Jaké přípony mají substantiva a adjektiva I. deklinace?
3. Co je nejdůležitějším prvkem při tvoření shodného přívlastku?
4. Které vzory substantiv se pojí s adjektivy II. deklinace?
5. Co víte o výjimkách substantiv II. deklinace?

ODPOVĚDI

podezření na zlomeninu levé kosti holenní	-suspīciō frāctūrae tībiae sinistrae
poškozený lící sval	-mūsculus zygomaticus laesus
prasklá nosní přepážka v dutině nosní	-sēptum ruptum nāsī in cavō nāsī
poškození tvrdého patra	-laesiō palātī dūrī
podezření na onemocnění močové trubice	-suspīciō morbī ūrēthrae
podezření na jaterní nedostatečnost	-suspīciō ĩnsufficiēntiae hēpatis
odchylka páteře	-anōmalia columnae vertebrārum
vada pravé srdeční síně	-dēfectus ventriculī cordis dextrī
odklonění nosní přepážky k pravé straně	-dēviātiō sēptī nāsī ad latus dextrum
podezření na prudký zápal plic	-suspīciō pneumoniae acūtae
otevřená zlomenina pravé kosti loketní	-frāctūra aperta ulnae dextrae
nemocný s plicním krvácením	-aegrōtus cum pneumohaemorrhagiā
podezření na zhoubnou anémii	-suspīciō anaemiae pernīciōsae
rakovina levého mozkového laloku	-cancer lobī cerebrī sinistrī
příznaky svalové křeče	-signa spasmī mūsculī
široká prasklina v děložním ústí	-ruptūra lāta in ōrificio ūteri
zánět močovodu s tvorbou dutinek	-ūrētērītis cystica
příznak vrozeného zvětšení štítné žlázy	-signum strūmae congenitae
poškození pravé plíce	-laesiō pulmōnis dextrī
příznaky zlomeniny kosti klíční	-signa frāctūrae clāviculae
podezření na akutní zánět žaludku	-suspīciō gastrītidis acūtae

DALŠÍ ZDROJE

SEINEROVÁ, V. *Latina: úvod do latinské terminologie: pro střední školy se zdravotnickým zaměřením*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2010. 102 s. ISBN 978-80-7168-999-7.

KÁBRT, J., KÁBRT, J. *Lexicon medicum*. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, (2015)@2015. 917 stran. ISBN 978-80-7492-200-8.

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

6 SUBSTANTIVA IV. DEKLINACE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti pravidel o tvoření shodného a neshodného přívlastku
- navázat na znalosti o odborné lékařské terminologii I. a II. deklinace
- navázat na znalosti v oblasti překladu odborných lékařských termínů

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si skloňování vzorů *prōcessus*, *genū*, IV. deklinace
- schopnost pracovat s doplňující slovní zásobou IV. deklinace
- ovládat skloňování substantiv IV. deklinace
- ovládat pravidla o tvoření shodného a neshodného přívlastku

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

dekubity, kolaps, infarkt, orgán, operace, medikace, audiovizuální, externí, interní, puls, fetální, aparát, prolapsy, senzitivní, abscesy, trakt, manuální, léze, akutní, graduovat, defekt

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

135 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

6.1 SUBSTANTIVA IV. DEKLINACE, VZOR PRŮCESSUS, VZOR GENŮ

Patří zde **maskulina** končící v nom. sg. na příponu **-us**, v gen. sg. na příponu **-ūs** a **neutra** končící v nom. sg. na příponu **-ū**, v gen. sg. na příponu **-ūs**.

Hovoříme o **-u kmenové deklinaci**.

Výjimky:

manus, ūs f. -ruka (pojí se s adjektivem I. deklinace, vzor *vēna*)

acus, ūs f. -jehla (pojí se s adjektivem I. deklinace, vzor *vēna*)

sg.	m.	n.	pl.	
nom.	<i>prōcessus</i> (výběžek)	<i>genū</i> (koleno)	<i>prōcessūs</i>	<i>genua</i>
gen.	<i>prōcessūs</i>	<i>genūs</i>	<i>prōcessuum</i>	<i>genuum</i>
dat.	<i>prōcessuī</i>	<i>genū</i>	<i>prōcessibus</i>	<i>genibus</i>
akuz.	<i>prōcessum</i>	<i>genū</i>	<i>prōcessūs</i>	<i>genua</i>
abl.	<i>prōcessū</i>	<i>genū</i>	<i>prōcessibus</i>	<i>genibus</i>

Maskulina se budou pojit s adjektivy II. deklinace podle **vzoru nervus**, **neutra** s adjektivy II. deklinace podle **vzoru cavum**.

Podle vzoru *genū* se skloňuje substantivum *cornū*, ūs n. = roh.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

abortus, ūs m.

-potrat

meātus, ūs m.

-dráha

abscessus, ūs m.	-hnisavé ložisko	morsus, ūs m.	-kousnutí
apparātus, ūs m.	-přístroj	olfactus, ūs m.	-čich
arcus, ūs m.	-oblouk	ōvīductus, ūs m.	-vejcovod
audītus, ūs m.	-sluch	partus, ūs m.	-porod
cāsus, ūs m.	-případ, pád	plexus, ūs m.	-pleteň
collāpsus, ūs m.	-selhání	prōlāpsus, ūs m.	-výhřez
dēcubitus, ūs m.	-proleženina	prūrītus, ūs m.	-svědění
dēcursus, ūs m.	-průběh	pulsus, ūs m.	-tep
dēfectus, ūs m.	-vada	sēnsus, ūs m.	-smysl
ductus, ūs m.	-kanál, vývod	singultus, ūs m.	-škytavka
exitus, ūs m.	-odchod	sinus, ūs m.	-dutina, záhyb
fētus, ūs m.	-plod	situs, ūs m.	-poloha
gradus, ūs m.	-stupeň	status, ūs m.	-stav
gustus, ūs m.	-chuť	tāctus, ūs m.	-hmat
habitus, ūs m.	-vzhled	tractus, ūs m.	-ústrojí
hiātus, ūs m.	-otvor, mezera	tinnītus, ūs m.	-zvonění
cholēductus, ūs m.	-žlučovod	ūsus, ūs m.	-užití
īnfartus, ūs m.	-infarkt	vīsus, ūs m.	-zrak
īnsultus, ūs m.	-záchvat	vomitus, ūs m.	-zvracení

6.2 SHODNÝ PŘÍVLASTEK

vrozená vada	-dēfectus congenitus	poškozené koleno	-genū laesum
pravá ruka	-manus dextra		
sg.	vzory prōcessus + nervus	pl.	
nom.	dēfectus congenitus	dēfectūs congenitī	
gen.	dēfectūs congenitī	dēfectuum congenitōrum	
dat.	dēfectuī congenitō	dēfectibus congenitīs	
akuz.	dēfectum cogenitum	dēfectūs congenitōs	
abl.	dēfectū congenitō	dēfectibus congenitīs	
sg.	vzory genū + cavum	pl.	
nom.	genū laesum	genua laesa	
gen.	genūs laesī	genuum laesōrum	
dat.	genū laesō	genibus laesīs	
akuz.	genū laesum	genua laesa	
abl.	genū laesō	genibus laesīs	
sg.	vzory prōcessus + vēna	pl.	
nom.	manus dextra	manūs dextrae	
gen.	manūs dextrae	manuum dextrārum	
dat.	manuī dextrae	manibus dextrīs	
akuz.	manum dextram	manūs dextrās	
abl.	manū dextrā	manibus dextrīs	

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Akutní porod je:

a, status acūtus

b, prūrītus acūtus

c, **partus acūtus**

2. Čich je:

a, **olfactus** b, **vīsus** c, **gustus**

3. Podle vzoru *prōcessus* se skloňuje:

a, *oculus sinister* b, **meātus longus** c, **nāsus magnus**

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Dēcubitus profundus. In dēcursū morbī. Vomitus gravidārum. Collāpsus circulātōrius. Prōlāpsus vāgīnae et uterī. Plexus vēnōsus et artēriōsus. Abortus subitus. Pulsus aegrōtī. Prōcessūs vertebrārum. Unguentum ad ūsum externum. Ductus hēpaticus. Exitus lētālis. V průběhu porodu. Zúžení žlučovodu. Výběžek kosti patní. Kvůli stavu nemocného. Vada zraku. Podle vzhledu nemocného. Poškozený sluch. Nebezpečí hnisavého ložiska.

DEFINICE

Substantiva III., IV., V. deklinace, adjektiva III. deklinace, III. deklinace substantiv řeckého původu mají v dativu plurálu a ablativu plurálu univerzální přípony **-ibus**, **-bus**.

Použitá literatura:

KÁBRT, J. *Jazyk latinský I. pro SZŠ*. 7. vyd. Praha: Informatorium, 2013. 163 stran. ISBN 978-80-7333-103-0.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili skloňování substantiv IV. deklinace, ovládáte vzory IV. deklinace a jejich výjimky. Navázali jste na znalosti o pravidlech tvoření shodného a neshodného přívlastku. Získali jste přehled o doplňující slovní zásobě IV. deklinace.

OTÁZKY

1. Vyskloňte shodný přívlastek **cornū dextrum**.
2. Vyjmenujte substantiva IV. deklinace.
3. Spojte s předložkami **cum** a **extrā** shodné přívlastky **audītus bonus**, **acus longa**.

ODPOVĚDI

zúžení jaterního vývodu	-stenōsis ductūs hēpaticī
operace akutního abscesu	-operātiō abscessūs acūtī
podezření na vada zraku	-suspīciō dēfectūs vīsūs
poškození obratlového výběžku	-laesiō prōcessūs vertebrae
vada trojcípé chlopně	-dēfectus valvae tricuspidālis
nemocný s tinnitem	-aegrōtus cum tinnītū
příznaky škytavky	-signa singultūs
stav po samovolném potratu	-status post abortum spontāneum
vdechnutí zvratků	-aspirātiō vomitūs
krvácení po porodu	-haemorrhagia post partum
orgány sluchu a hmatu	-organa audītūs et tactūs

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

7 SUBSTANTIVA V. DEKLINACE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti v oblasti odborné lékařské terminologie
- navázat na znalosti o substantivech I., II., IV. deklinace
- navázat na znalosti o adjektivech I., II. deklinace
- navázat na znalosti pravidel o tvoření shodného a neshodného přívlastku

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si skloňování vzoru *faciēs*, V. deklinace
- schopnost pracovat s doplňující slovní zásobou V. deklinace
- ovládat skloňování substantiv V. deklinace
- ovládat pravidla o tvoření shodného a neshodného přívlastku

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

série, deník, diář, karies, aromatický, republika, specifický, denní, herbář, speciál, meridián

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

90 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

7.1 SUBSTANTIVA V. DEKLINACE, VZOR FACIĚS

Patří zde **feminina**, která v nom. sg. končí na příponu *-ēs*, v gen. sg. na příponu *-ēī*, *-eī*. Zvláštní postavení má substantivum *diēs*, *eī* m., f. = den. Původně je maskulinum, ale označuje-li lhůtu, je rodu ženského (*diēs certa* = určitý den). Hovoříme o **-ē kmenové deklinaci**.

7.2 SHODNÝ PŘÍVLASTEK

Feminina V. deklinace tvoří shodný přívlastek s adjektivy I. deklinace podle **vzoru vēna**. **faciēs laesa** = **poškozená tvář** (obličej, plocha)

sg.	f. <i>faciēs</i>	f. <i>vēna</i>	pl.	
nom.	<i>faciēs</i>	<i>laesa</i>	<i>faciēs</i>	<i>laesae</i>
gen.	<i>faciēī</i>	<i>laesae</i>	<i>faciērum</i>	<i>laesārum</i>
dat.	<i>faciēī</i>	<i>laesae</i>	<i>faciēbus</i>	<i>laesīs</i>
akuz.	<i>faciem</i>	<i>laesam</i>	<i>faciēs</i>	<i>laesās</i>
abl.	<i>faciē</i>	<i>laesā</i>	<i>faciēbus</i>	<i>laesīs</i>

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

<i>aciēs</i> , <i>eī</i> f.	-ostří	<i>perniciēs</i> , <i>eī</i> f.	-zhouba
<i>calvitiēs</i> , <i>eī</i> f.	-plešatost	<i>rēs</i> , <i>eī</i> f. (<i>pūblica</i>)	-věc (veřejná)

cānitiēs, ēī f.	-šedivění vlasů	saniēs, ēī f.	-skvrna, výtok
cariēs, ēī f.	-kaz	scabiēs, ēī f.	-svrab
balbūtiēs, ēī f.	-kocktavost	seriēs, ēī f.	-řada
rabiēs, ēī f.	-vzteklina	speciēs, ēī f.	-druh
fidēs, ēī f.	-důvěra	speciēs, ērum f., pl.	-čajová směs
maciēs, ēī f.	-úbyť	spēs, ēī f.	-naděje
merīdiēs, ēī f.	-poledne	superficiēs, ēī f.	-povrch

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Aromatický čaj je:

a, speciēs arōmatica b, **speciēs arōmaticae** c, speciēs arōmaticās

2. Pro V. deklinaci platí:

a, -ā kmeny b, -ō kmeny c, -ē kmeny

3. Komplikovaný svrab je:

a, **scabiēs complicāta** b, cariēs complicāta c, rabiēs complicāta

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Cariēs profunda. Cum speciēbus arōmaticīs. Superficiēs fasciae lātae. Spēs dubia. In superficiē ulnae. Rabiēs periculōsa. Unguentum cōntrā scabiem. Aciēs longa. Saniēs pūrulentā. Scabiēs sānāta. Speciēs arōmaticae ē herbīs. Aegrōtus cum balbūtiē. In seriēbus longīs.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Podezření na rakovinu žaludku. Zlomenina hlavičky kosti pažní. Prasknutí pravých žeber. Příznaky vrozené nemoci. Bez vady močového měchýře. Nebezpečí infekční nemoci. Nedostatečná činnost pravé srdeční komory. Onemocnění průdušnice. Kožní bílá mast. Prasklé vazy levého kolena. Prasknutí hluboké jazykové žíly. Poškození kolenní česky. Operace močového měchýře. Poškození zubní dřeň. Léčba virové chřipky. Úraz páteře.

Použitá literatura:

STRAKOŠOVÁ, S. *Jazyk latinský*. 2. vyd. Ostrava: Repronis, 2001. 112 s. ISBN 80-7042-328-5.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili substantiva V. deklinace, jste schopni vytvořit shodný, neshodný přívlastek. Dovedete se orientovat v mluvnické struktuře odborných lékařských termínů v rozsahu doplňující slovní zásoby.

OTÁZKY

1. Vyskoňujte shodný přívlastek **scabiēs periculōsa**.
2. Spojte s předložkami **ā** a **ad** shodné přívlastky **balbūtiēs magna, speciēs arōmaticae**.
3. Utvořte shodný přívlastek se substantivem **diēs** a vyskoňujte.

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

8 SUBSTANTIVA III. DEKLINACE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti o shodném a neshodném přívlastku
- navázat na odbornou lékařskou terminologii I., II., IV., V. deklinace
- navázat na znalosti v oblasti překladu odborné lékařské terminologie

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si skloňování vzorů dolor, corpus, pelvis, rēte, III. deklinace
- schopnost pracovat s doplňující slovní zásobou III. deklinace
- získat znalosti o různoslabičných substantivech III. deklinace
- získat znalosti o stejnoslabičných substantivech III. deklinace
- ovládat pravidla o tvoření shodného a neshodného přívlastku

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

dentální, frontální, kapitální, ulcerózní, imunita, obezita, gravidita, sterilita, deformace, laktóza, amputace, injekce, resekce, respirace, abraze, legislativa, mutace, inkubace, primární, sekundární, kavita, varixy, interrupce, morbidní, fontána, kanál, semeno, frigidní

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

225 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

8.1 SUBSTANTIVA III. DEKLINACE, VZORY DOLOR, CORPUS, PELVIS, RĚTE

Substantiva různoslabičná, souhlásková mají v gen. sg. o jednu slabiku více než v nom. sg.

vzor dolor, ōris m. -bolest, platí pro maskulina a feminina

vzor corpus, oris n. -tělo, platí pro neutra

Substantiva stejnoslabičná, -i samohlásková mají v nom. i v gen. sg. stejný počet slabik

vzor pelvis, is f. -pánev, platí pro feminina a maskulina

vzor rēte, is n. -sít', platí pro neutra

Nejdůležitějším pádem substantiv III. deklinace je **genitiv singuláru**, který vždy končí na příponu **-is**. Po odtržení přípony **-is** zůstává základ slova, ke kterému přidáváme přípony uvedených vzorů. Shodný přívlastek se řídí rodem substantiva.

laesiō, ōnis f.	-poškození (vzor dolor)		
sg. m.	f.	pl.	
nom. dolor	laesiō	dolōrēs	laesiōnēs
gen. <u>dolōris</u>	<u>laesiōnis</u>	dolōrum	laesiōnum
dat. dolōrī	laesiōnī	dolōribus	laesiōnibus
akuz. dolōrem	laesiōnem	dolōrēs	laesiōnēs
abl. dolōre	laesiōne	dolōribus	laesiōnibus

Substantiva III. deklinace

axis, is m.	-osa, čepovec (vzor pelvis)		
sg. f.	m.	pl.	
nom. pelvis	axis	pelvēs	axēs
gen. pelvis	axis	pelvium	axium
dat. pelvī	axī	pelvibus	axibus
akuz. pelvem	axem	pelvēs	axēs
abl. pelve	axe	pelvibus	axibus

sg. n.		pl.	
nom. corpus		corpora	
gen. corporis		corporum	
dat. corporī		corporibus	
akuz. corpus		corpora	
abl. corpore		corporibus	

animal, animālis n.	-zvíře, živočich (vzor rēte)		
sg. n.	n.	pl.	
nom. rēte	animal	rētia	animālia
gen. rētis	animālis	rētium	animālium
dat. rētī	animālī	rētibus	animālibus
akuz. rēte	animal	rētia	animālia
abl. rētī	animālī	rētibus	animālibus

Substantiva podle vzoru dolor, dolōris m. = bolest (f.)

1. jednoslabičná maskulina a feminina končící na -rs, -ns , gen. sg. -rtis, -ntis			
pars, partis f.	-část (gen. pl. -ium)	frōns, frontis f.	-čelo
mēns, mentis f.	-mysl	pōns, pontis m.	-most
mors, mortis f.	-smrt	dēns, dentis m.	-zub
lēns, lentis f.	-čočka	fōns, fontis m.	-pramen
2. maskulina končící na -or , gen. sg. -ōris		mūsc. flexor, ōris m.	-sval ohybač
3. feminina končící na -iō , gen. sg. -ōnis		abrāsiō, ōnis f.	-výškrab
4. feminina končící na -tās , gen. sg. -tātis		cavitās, tātis f.	-dutina
5. feminina končící na -tūs , gen. sg. -tūtis		senectūs, tūtis f.	-stáří
6. maskulina a feminina končící na -gō, -dō , gen. sg. -inis		margō, inis m.	-okraj
		cartilāgō, inis f.	-chrupavka
7. maskulina a feminina končící na -x , gen. sg. -cis			
rādīx, īcis f.	-kořen	thōrāx, ācis m.	-hrudník
apex, icis m.	-hrot, vrchol	hallūx, ūcis m.	-palec na noze
varix, icis f.	-křečová žíla	pollex, icis m.	-palec na ruce
cicātrīx, īcis f.	-jizva	cortex, icis m.	-kůra
cervīx, īcis f.	-krček, hrdlo, šije	index, icis m.	-ukazováček

Slovní zásoba

pēs, pedis m.	-noha	pulvis, eris m.	-prášek
atlas, atlantis m.	-nosič	homō, inis m.	-člověk
phalanx, gis f.	-článek	adeps, adipis m., f.	-tuk
rēn, rēnis m.	-ledvina	sanguis, inis m.	-krev
pulmō, ōnis m.	-plíce	lēx, lēgis f.	-zákon
liēn, liēnis m.	-slezina	salūs, salūtis f.	-blaho, zdraví

forceps, cipis m., f.	-kleště	tendō, inis m.	-šlacha
fragilitās, tātis f.	-křehkost	larynx, gis m.	-hrtan
pharynx, gis m.	-hltan	valētūdō, inis f.	-zdraví
pariēs, parietis m.	-stěna	extrēmitās, tātis f.	-končetina
obēsītās, tātis f.	-otylost	rubor, ōris m.	-zarudnutí
liquor, ōris m.	-tekutina, mok	graviditās, tātis f.	-těhotenství
phalanx longa	-dlouhý článek	pēs vārus	-vybočená noha

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK**Substantiva podle vzoru pelvis, pelvis f. = pánev (m.)**

1. feminina končící na -is , gen. sg. -is	auris, is f.	-ucho
2. feminina končící na -ēs , gen. sg. -is	famēs, is f.	-hlad (řecká slova)
3. feminina typu febris = horečka, sitis = žízeň, tussis = kašel, pertussis = černý kašel mají akuz. sg. sitim , abl. sg. sitī		
4. maskulina končící na -is , gen. sg. -is	canālis, is m.	-kanál

Slovní zásoba

pūbēs, is f.	-ohanbí	testis, is m., f.	-varle, svědek
luēs, is f.	-příjice, nákaza	penis, is m.	-pyj
cutis, is f.	-kůže	vermis, is m.	-červ
bīlis, is f.	-žluč	finis, is m.	-konec
unguis, is m.	-nehet	faucēs, ium f., pl.	-chřtán, hltan

tussis chronica	-chronický kašel	axis longus	-dlouhá osa
------------------------	-------------------------	--------------------	--------------------

Substantiva podle vzoru corpus, corporis n. = tělo

1. neutra typu sēmen , sēminis n. = semeno	abdōmen, inis n.	-břicho
2. neutra typu caput , capitis n. = hlava	occiput, itis n.	-týl
3. neutra typu pūs , pūris n. = hnis	crūs, crūris n.	-bérec

Slovní zásoba

albūmen, inis n.	-bílek	sulphur, uris n.	-síra
forāmen, inis n.	-otvor	sāl, salis n., m.	-sůl
frīgus, oris n.	-chlad	iecur, oris n.	-játra
cor, cordis n.	-srdce	glomus, eris n.	-klubko
ōs, ōris n.	-ústa	os, ossis n.	-kost
pāncreas, atis n.	-slinivka břišní	papāver, eris n.	-mák
pectus, oris n.	-hrud'	erysipelas, atis n.	-„růže“
femur, oris n.	-stehno	genus, eris n.	-druh
guttur, uris n.	-hrdlo	hēpar, hēpatis n.	-játra
piper, eris n.	-pepř	rōbur, oris n.	-síla
stercus, oris n.	-stolice	vulnus, eris n.	-rána
lāc, lactis n.	-mléko	ulcus, eris n.	-vřed
latus, eris n.	-strana, bok	vīscus, eris n.	-útroba
vās, vāsīs n.	-céva	vīscera, um n., pl.	-útroby
vāsa, vāsorūm n., pl.	-cévy, pl. cava	tempus, oris n.	-doba
discrīmen, inis n.	-rozdíl	inguen, inis n.	-tříslo
tūber, eris n.	-hrbol	lūmen, inis n.	-průsvit cévy
fel, fellis n.	-žluč	mel, mellis n.	-med

vulnus infectiōsum -infekční rána **ulcus pūrulentum** -hnisavý vřed

Substantiva podle vzoru rēte, rētis n. = síť

Neutra končící v nom. sg. na přípony **-e, -al, -ar**, v gen. sg. na **-is, -ālis, -āris**.

animal, ālis n.	-živočich, zvíře	cochlear, āris n.	-lžice
calcar, āris n.	-patní ostruha	exemplar, āris n.	-příklad

Slovní zásoba

mare, is n.	-moře	hospitāle, is n.	-nemocnice
capillāre, is n.	-vlásečnice	īle, is n.	-slabina
cubīle, is n.	-lůžko	īlia, īlium n., pl.	-slabiny
nectar, āris n.	-nektar	secāle, is n.	-obilí
pulvīnar, āris n.	-polštář kaudálního konce mozkového jádra thalamu		

mare lātum -široké moře **calcar dolorōsum** -bolestivá ostruha

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Poškozený kořen je:

a, cartilāgō laesa b, **rādix laesa** c, varix laesa

2. Tvrdý vřed je:

a, tūber dūrum b, os dūrum c, **ulcus dūrum**

3. Pravá ledvina je:

a, **rēn dexter** b, pulmō dexter c, pariēs dexter

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Doplňte:

in ped- valg-	suprā cervīc- uter-
cum mūscul- abductōr- pl.	in later- dextr- et sinistr- pl.
cum tūber- calcāne-	intrā rādīc- dent- canīn-
partēs aur- intern-	propter suspīciōn- scarlatin-
prope rēt- vās- pl.	contrā febr- flāv-
status post laesiōn- cord-	ad hallūc- sinistr-
in vulner- lacer-	in capit- femor-
in cav- ōr-	sine ulcer- crūr-
tussis cum febr-	īnfrā apic- pulmōn-
propter interruptiōn-	prō graviditāt-
contrā phalang- pollic-	cum cochleār- mell-
extrā laesiōn- pulmōn- pl.	vīta animāl- pl.
in later- dextr- thōrāc-	circum rēn- sinistr-
sine laesiōn- pāncreat-	propter malformātiōn- ped- dextr-

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Spasmus mūsculī adductōris. Vitium cordis congenitum. Frāctūra ossis femoris. Amputātiō lobī pulmōnis sinistrī. Fūctiō laryngis laesa. Status post graviditātem extrāuterīnam. Abrāsiō cavī uterī. Tussis chronica cum febrī acūtā. Laesiō auris internae. Status aegrōtī post trānsfūsiōnem sanguinis. Dolōrēs thōrācis lateris dextrī. Extrāctiō dolorōsa rādīcis dentis incīsīvī. Hernia in cicātrīce. Malformātiō congenita ventriculī cordis dextrī. Interruptiō graviditātis propter rubeolam infectiōsam. Cavum ōris proprium et vestibulum ōris. Laesiō rādīcis dentis canīnī. Laesiō cartilāginis laryngis. Dēviātiō ossis sacrī ad latus.

Použitá literatura:

KÁBRT, J., KÁBRT, J. *Lexicon medicum*. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, (2015)@2015. 917 stran. ISBN 978-80-7492-200-8.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili skloňování substantiv III. deklinace, jejich zvláštnosti a výjimky. Získali jste přehled o různoslabičných a stejnoslabičných substantivem III. deklinace. Dovedete vytvořit shodný, neshodný přívlastek a rozšířili jste si slovní zásobu odborné lékařské terminologie.

OTÁZKY

1. Jaký je rozdíl mezi substantivy III. deklinace různoslabičnými a stejnoslabičnými?
2. Vyskloňte **vzory dolor a pelvis** a vyhledejte shody ve skloňování.
3. Vyskloňte **vzory corpus a rēte** a vyhledejte shody ve skloňování.
4. Vyskloňte shodné přívlastky **femur longum, unguis dūrus, pulmō dexter**.
5. Která substantiva se skloňují podle **vzoru dolor**?

ODPOVĚDI

hojení rány bez komplikací, na první ráz	-sānātiō per p̄imam intentiōnem
hojení rány s komplikacemi, druhotné	-sānātiō per secundam intentiōnem
zlomenina kosti křížové	-frāctūra ossis sacri
vrozená deformace pravé kyčle	-dēformātiō congenita coxae dextrae
poškozené chrupavky žeber	-cartilāginēs costārum laesae
vykloubení pravé kyčle	-lūxātiō coxae dextrae
lčba brcovho vředu	-cūra ulceris crūris
nedostatečná činnost srdeční chlopně	-īnsufficiētia valvae cordis
operace vnitřního ucha	-operātiō auris internae
podezření na hnisavý zánět ledvin	-suspīciō nephritidis pūrulentae
příznaky hlubokého zubního kazu	-signa cariēi dentis profundae
ochlpení sítnice	-āmōtiō rētinae
podezření na úrazový zánět mozku	-suspīciō encephalitidis traumaticae
příznaky vředového zánětu tračníku	-signa cōlītidis ulcerōsae
poškození pravé končetiny	-laesiō extrēmītātis dextrae
podezření na bušení srdce	-suspīciō palpitātiōnis cordis
zánět kůže se vznikem puchýřků	-erysipelas bullōsa
příznaky zánětu mozku	-signa encephalitidis
podezření na žaludeční vřed	-suspīciō ulceris ventriculī
stav po operaci šedého zákalu	-status post operātiōnem cataractae

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

SEINEROVÁ, V. *Latina: úvod do latinské terminologie: pro střední školy se zdravotnickým zaměřením*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2010. 102 s. ISBN 978-80-7168-999-7.

MAREČKOVÁ, E., REICHOVÁ, H. *Úvod do lékařské terminologie: základy latiny s přihlednutím k řečtině*. 7. přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 225 stran; 30 cm. ISBN 978-80-210-8699-9.

9 ADJEKTIVA III. DEKLINACE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na skloňování substantiv III. deklinace
- navázat na znalosti o adjektivech I., II. deklinace

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si skloňování adjektiv III. deklinace
- získat znalosti o jednovýchodných adjektivech III. deklinace
- získat znalosti o participiích přezenta aktiva
- získat znalosti o dvojevýchodných adjektivech III. deklinace
- získat znalosti o trojevýchodných adjektivech III. deklinace
- ovládat pravidla o tvoření shodného a neshodného přívlastku

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

simplicita, naturální, gravidní, prominentní, frekvence, centrální, mobilní, sterilní, edém

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

135 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

9.1 ADJEKTIVA III. DEKLINACE

Skloňování adjektiv III. deklinace

Maskulina a **feminina** se skloňují podle **vzoru pelvis** (změna přípony **-e** v abl. sg. na příponu **-ī**), **neutra** se skloňují podle **vzoru rēte**.

Princip skloňování je stejný jako u substantiv III. deklinace, tzn. po odtržení přípony gen. sg. **-is**, se k základu adjektiva přidávají přípony příslušného vzoru.

Tvary adjektiv III. deklinace

1a, **jednovýchodná** (1 tvar pro m., f., n.)

simplex, simplicis = jednoduchý

sg.	f.	m.	f., m. pelvis	pl.
nom.	vēna, nervus	simplex		simplic-ēs
gen.		<u>simplic-is</u>		simplic- ium
dat.		simplic-ī		simplic- ibus
akuz.		simplic- em		simplic-ēs
abl.		simplic-ī !		simplic- ibus

sg.	n.	n. rēte	pl.
nom.	cavum	simplex	simplic- ia
gen.		<u>simplic-is</u>	simplic- ium
dat.		simplic-ī	simplic- ibus

akuz.	simplex	simplic-ia
abl.	simplic-ī	simplic-ibus

Slovní zásoba

duplex, duplicis	-dvojnásobný	biceps, bicipitis	-dvojhlavý
triplex, icis	-trojnásobný	triceps, itis	-trojhlavý
quadruplex, icis	-čtyřnásobný	quadriceps, itis	-čtyřhlavý
multiplex, icis	-mnohonásobný	praecox, praecocis	-předčasný
teres, teretis	-hladký, oblý		

mūsculus teres longus**frāctūra duplex traumatica****exemplar simplex vērum****-dlouhý hladký sval****-dvojnásobná úrazová zlomenina****-správný jednoduchý příklad**

1b, **participia prézenta aktiva** = slovesná adjektiva (1 tvar pro m., f., n.), všechna participia končí v nom. sg. na **-ns** (-āns, -ēns, -iēns), v gen. sg. na **-ntis** (-antis, -entis, -ientis). Skloňování viz **1a**.

Slovní zásoba

prōminēns, entis	-vyčnívající (ten, který vyčnívá)	recēns, entis	-silný, čerstvý
penetrāns, antis	-pronikající	incipiēns, ientis	-začínající
recipiēns, ientis	-přijímající	permanēns, entis	-trvalý
dēscendēns, entis	-sestupný	frequēns, entis	-častý, rychlý
ascendēns, entis	-vzestupný	remittēns, entis	-kolísavý
oppōnēns, entis	-protilehlý		

dolor recēns chronicus**īnfluenza recēns vīrōsa****remedium recēns compositum****-silná chronická bolest****-silná virová chřipka****-silný složený lék**

2, **dvojvýchodná** (2 tvary pro m., f., n.) se tvoří také z anatomických názvů, maskulina a feminina končí v nom. sg. na **-is** (-ālis, -āris), v gen. sg. na **-is**, neutra končí v nom. sg. na **-e** (-āle, -āre), v gen. sg. na **-is**. Skloňování viz **1a**.

Slovní zásoba

abdōminālis, e	-břišní (abdōmen)	dorsālis, e	-zádový
mōbilis, e	-pohyblivý	cerebrālis, e	-mozkový
operābilis, e	-operovatelný	mollis, e	-měkký
femorālis, e	-stehenní	laterālis, e	-boční
occipitālis, e	-týlní	centrālis, e	-centrální
nātūrālis, e	-přírodní	brevis, e	-krátký
parietālis, e	-temenní	gravis, e	-těžký, vážný

tumor operābilis benignus**rādīx dentālis profunda****forāmen occipitāle magnum****-operovatelný nezhoubný nádor****-hluboký zubní kořen****-velký týlní otvor**3, **trojvýchodná** (3 tvary pro m., f., n.)

m. pelvis f. pelvis n. rēte

ācer, ācris, ācre

Skloňování viz **1a**.-ostrý, prudký gen. sg. **-ācris**

Slovní zásoba

biventer, biventris, biventre
celer, celeris, celere
puter, putris, putre

-dvojbříškový
-rychlý, (perceler = velmi rychlý)
-zkažený, špatný

dolor ācer subitus
operātiō celeris necessāria
unguentum putre album

-náhlá prudká bolest
-nutná rychlá operace
-špatná bílá mast

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Jednoduchá zlomenina kosti vřetenní je:

a, frāctūra ulnae simplex b, frāctūra fībulae simplex c, frāctūra radii simplex

2. Silná bolest je:

a, dolor remittēns b, dolor recēns c, dolor permanēns

3. Krátká noha je:

a, pēs brevis b, pollex brevis c, tendō brevis

9.2 SHODNÝ PŘÍVLASTEK

Maskulina a feminina tvoří shodný přívlastek s adjektivy I., II. deklinace (vzory vēna, nervus) a s adjektivy III. deklinace (vzor pelvis, abl. sg. -ī).

Neutra tvoří shodný přívlastek s adjektivy II. deklinace (vzor cavum) a s adjektivy III. deklinace (vzor rēte).

pulsus (prōcessus, ūs m.) **celer** (pelvis, is f., m.)

sg. m. m. m.

nom. pulsus celer subitus (náhlý rychlý tep)

gen. pulsūs celeris subitī

dat. pulsūī celerī subitō

akuz. pulsum celerem subitum

abl. pulsū celerī subitō

subitus (nervus, ī m.)

pl.

pulsūs celerēs subitī

pulsuum celerium subitōrum

pulsibus celeribus subitīs

pulsūs celerēs subitōs

pulsibus celeribus subitīs

Použitá literatura:

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Lékařská terminologie*. Praha: Karolinum, 2002. 135 s.

ISBN 80-246-0124-9.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Frāctūra femoris gravis. Status post ĩnfarctum recentem. Status febrilis aegrōtī. Signa morbī incipientis. Suspīciō pulsūs celeris. Operātiō calculī rēnālis. Symptōma tumōris inoperābilis. Laesiō vertebrae cervīcālis. Remedium simplex prō cūrā dolōris. Cum morbō latentī. Laesiō mūsulī bicipitis. Propter alimentum putre. Status pūbertātis praecocis. Per viās nātūrālēs. Prōcessus vertebrālis laesus. ĩnsufficiētia pulmōnālis molesta. Operātiō gravis humerī prō frāctūrīs multiplicibus. Frāctūra ossis femorālis. Laesiō mūsculōrum teretium.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Utvořte dvojjýchodná adjektiva a přeložte:

planta

dēns

ūrīna

mandibula

mūsculus

trachēa

palma	pleura	vīscus
ampulla	ulna	ūvula
apex	tarsus	maxilla
ānus	carpus	caput
labium	metacarpus	lingua
dorsum	pulmō	rēn
ūrēthra	vertebra	superficiēs

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili skloňování adjektiv III. deklinace, získali jste znalosti o adjektivech III. deklinace jednovýchodných, participiích, dvojevýchodných, trojevýchodných. Dovedete vytvořit shodný přívlastek s těmito adjektivy. Ovládáte adjektiva III. deklinace. Zvládli jste vytvořit dvojevýchodná adjektiva III. deklinace z anatomických názvů.

OTÁZKY

1. Jak se dělí adjektiva III. deklinace?
2. Co víte o dvojevýchodných adjektivech III. deklinace?
3. Vyskloňte shodné přívlastky **dolor ācer**, **operātiō gravis**, **ulcus operābile**.

ODPOVĚDI

rozšíření velkého týlního otvoru	-dīlātātiō forāminis occipitālis magnī
otok srdečního původu	-oedēma cardiāle (cardiogenēs)
zlomenina bederních obratlů	-frāctūra vertebrārum lumbālium
podezření na vodnatelnost břišní	-suspīciō ascītae abdōminālis
pravostranná tříselná kýla	-hernia inguinālis dextra
vmetnutí do kmene plicní žíly	-embolia truncī vēnae pulmōnālis
zúžení věnčitých tepen	-stenōsis artēriārum coronāriārum
mozkové krváčení	-haemorrhagia cerebrālis
křeč trojhlavého svalu	-spasmus mūsculī tricipitis
protržení holenní tepny	-perforātiō artēriae tībiālis
odklonění krční obratle	-dēviātiō vertebrae cervicālis
nemocný v horečnatém stavu	-aegrōtus in statū febrilī
týlní žilní pleteň	-plexus occipitālis vēnōsus
zánět poševní sliznice	-īnflammātiō tunicae mūcōsae vāginālis
poškození plicního laloku	-laesiō lobī pulmōnālis
podezření na mozkový nádor	-suspīciō tumōris cerebrālis
poškození zádoových svalů	-laesiō mūsculōrum dorsālium (dorsī)
průduškové astma	-āsthma bronchiāle
poškození podlopatkového nervu	-laesiō nervī suprāscapulāris
zánět kůže uspořádaný do kruhu	-dermatītis lineāris

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., KÁBRT, J. *Lexicon medicum*. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, (2015)@2015. 917 stran. ISBN 978-80-7492-200-8.

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

STRAKOŠOVÁ, S. *Jazyk latinský*. 2. vyd. Ostrava: Repronis, 2001. 112 s. ISBN 80-7042-328-5.

10 STUPŇOVÁNÍ ADJEKTIV, ADVERBIA

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti o adjektivech I., II., III. deklinace
- navázat na znalosti v oblasti odborné lékařské terminologie

CÍLE KAPITOLY

- ovládat adjektiva I., II., III. deklinace
- osvojit si stupňování adjektiv I., II., III. deklinace
- osvojit si nepravidelné a neúplné stupňování adjektiv I., II., III. deklinace
- schopnost užívat stupňovaných adjektiv v odborné lékařské terminologii
- osvojit si přehled o základních adverbích a jejich stupňování

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

ulcerózní, dilatace, gravidita, operace, maximální, minimální, optimální, pesimistický

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

135 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

10.1 PRAVIDELNÉ STUPŇOVÁNÍ

I. stupeň -pozitiv vyjadřuje základní míru vlastností.

1. **adjektiva I., II. deklinace** se skloňují podle **vzorů nervus, vĕna, cavum**

longus, a, um -dlouhý

2. **adjektiva III. deklinace** se skloňují podle **vzorů pelvis, rĕte** (abl. sg. -ī)

jednovýchodná	simplex, simplicis	-jednoduchý
participia prĕzenta aktiva	recĕns, recentis	-silný, ĕerstvý
dvojvýchodná	gravis, e	-těžký, vážný
trojvýchodná	ācer, ācris, ācre	-ostrý, prudký

II. stupeň -komparativ vyjadřuje vyšší míru vlastností.

Maskulina a feminina se skloňují podle **vzoru dolor, neutra** podle **vzoru corpus**.

Tvoří se odtržením přípony genitivu singuláru adjektiv II. deklinace mužského rodu.

Maskulina a feminina se tvoří pomocí přípony **-ior** (vzor dolor),

neutra se tvoří pomocí přípony **-ius** (vzor corpus).

longus, long-ī	longior, longior, longius	-delší
simplex, simplic-is	simplicior, simplicior, simplicius	-jednodušší
recĕns, recent-is	recentior, recentior, recentius	-silnější, ĕerstvější
gravis, grav-is	gravior, gravior, gravius	-těžší, vážnější
ācer, ācr-is	ācrior, ācrior, ācrius	-ostřejší, prudší

morbis gravior

-těžší nemoc

febris recentior

-silnější horečka

os longius

-delší kost

III. stupeň -superlativ vyjadřuje nejvyšší míru vlastností.

Superlativ se skloňuje podle **vzorů nervus, vēna, cavum**.

Tvoří se odtržením přípony gen. sg. adjektiv II. deklinace mužského rodu (longus, **long-ī**) a přidáním přípon **-issimus, a, um** (long-issimus, longissima, longissimum = nejdelší).

U dvojvýhodných adjektiv III. deklinace facilis, e = snadný, difficilis, e = neseadný, similis, e = podobný, dissimilis, e = nepodobný (facilis, **facil-is**) se tvoří superlativ pomocí přípon **-limus, a, um** (facil-limus, facillima, facillimum = nejsnadnější).

Adjektiva, která končí v nom. sg. maskulin na příponu **-er**, tvoří superlativ pomocí přípon **-rimus, a, um**. Přípony se přidávají přímo k nom. sg. maskulin (ācer-rimus, ācerrima, ācerrimum = nejprudší, nejostřejší).

Superlativ se překládá taky jako velmi dlouhý, velmi snadný, velmi ostrý, velmi prudký.

dolor ācerrimus	-nejprudší bolest
operātiō facillima	-velmi snadná operace
os lātissimum	-nejširší kost

10.2 NEPRAVIDELNÉ STUPŇOVÁNÍ

I.	II. m.+f./n.	III.
magnus, a, um -velký	maior, maius -větší	māximus, a, um
parvus, a, um -malý	minor, minus -menší	minimus, a, um
bonus, a, um -dobrý	melior, melius -lepší	optimus, a, um
malus, a, um -špatný	peior, peius -horší	pessimus, a, um
multus, a, um -mnohý	plūs, plūris -četnější	plūrimī, ae, a

10.3 NEÚPLNÉ STUPŇOVÁNÍ

Neúplné stupňování nemá pozitiv. Pozitiv je nahrazen předložkou.

I.	II. m.+f./n.	III.
suprā nad	superior, superius -horní	suprēmus, a, um (summus)
īnfrā pod	īnferior, īnferius -dolní	īnfimus, a, um (īmus)
extrā mimo	exterior, exterius -zevní	extrēmus, a, um
īntrā uvnitř	interior, interius -vnitřní	intimus, a, um
ultrā za	ulterior, ulterius -zadnější	ultimus, a, um
post po, za	posterior, posterius -zadní	postrēmus, a, um
ante před	anterior, antierius -přední	netvoří se
prope blízko	propior, propius -bližší	proximus, a, um
lobus pulmōnālis superior	-horní plicní lalok	
vēna cava īnferior	-dolní dutá žíla	
cornū anterius uterī	-přední roh dělohy	

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Malý prsní sval je:

a, m. pectorālis maior	b, m. pectorālis minor	c, m. pectorālis minimus
------------------------	------------------------	--------------------------
- Velmi neseadná operace je:

a, operātiō simillima	b, operātiō facillima	c, operātiō difficillima
-----------------------	-----------------------	--------------------------
- Přípony II. stupně adjektiv jsou:

a, gravior, gravior	b, gravior	c, gravior
---------------------	------------	------------

10.4 ADVERBIA, STUPŇOVÁNÍ ADVERBIÍ

bene	-dobře	semper	-vždy	statim	-ihned
male	-špatně	saepe	-často	citō	-rychle
sērō	-pozdě	multum	-mnoho	rārō	-vzácně, zřídka
subitō	-náhle	certō	-určitě	přimum	-poprvé

Adverbia jsou neměnná a tvoří se z kmene adjektiv. I. stupeň adverbii od adjektiv I. a II. deklinace má příponu **-ē**, od adjektiv III. deklinace příponu **-iter**, od participií příponu **-er**. II. stupeň adverbii od adjektiv I., II., III. deklinace má příponu **-ius**.

nom. sg./gen. sg. adjektiv	I.	II.	III. od III. stupně adj.
I., II. dekl. longus, long-ī	longē	longius	longissimē
III. dekl. gravis, grav-is	graviter	gravius	gravissimē
III. dekl. recēns, recent-is	recenter	recentius	recentissimē

Použitá literatura:

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Lékařská terminologie*. Praha: Karolinum, 2002. 135 s. ISBN 80-246-0124-9.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Circulātiō sanguinis maior, minor. In membrō ĩferiōre os longissimum est. In curvātūrā minōre ventriculī ulcus maius est. Artēria cerebrī posterior. Os brevis. Margō posterior. Prōcessus anterior. Forāmen maius. Cornua uterī anteriōra. Morbus periculōsissimus. Operātiō celerrima. Dentēs posteriōrēs. Incubātiō morbī brevissima est. Membrum superius laesum est. Mūsculus lātissimus dorsi. Tumor liēnis minor. Horní žíla ledviny. Velmi těžký zápal plic. Stav nemocného po zlomenině páteře je velmi dobrý. Lepší stav nemocného.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili stupňování adjektiv I., II., III. deklinace. Zvládli jste vytvořit shodný přívlastek se stupňovanými adjektivy, ovládáte adverbia a jejich stupňování.

OTÁZKY

1. Utvořte superlativ adjektiva III. deklinace **facilis, e**.
2. Podle kterých vzorů se skloňuje komparativ adjektiv?
3. Vyskloňujte spojení **mūsculus pectorālis maior, ulcus crūris minus**.

ODPOVĚDI

poškození horní tepny pravého kolena	-laesiō artēriae superiōris genūs dextrī
křeč malého prsního svalu	-spasmus mūsculī pectorālis minōris
zúžení zadní tepny mozečku	-stenōsis artēriae posteriōris cerebellī
ústí horní duté žíly	-ōstium vēnae cavae superiōris
zúžení malých patrových otvorů	-stenōsis forāminum palatīnōrum minōrum
nedostatečnost velkého krevního oběhu	-ĭnsufficiētia circulātiōnis sanguinis maiōris
rozšíření dolní stehenní tepny	-dīlātātiō artēriae femorālis ĩferiōris

DALŠÍ ZDROJE

MAREČKOVÁ, E., REICHOVÁ, H. *Úvod do lékařské terminologie: základy latiny s přihlédnutím k řečtině*. 7. přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 225 stran; 30 cm. ISBN 978-80-210-8699-9.

11 SUBSTANTIVA ŘECKÉHO PŮVODU

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti o latinských substantivech I., II., III., IV., V. deklinace
- navázat na znalosti v oblasti odborné lékařské terminologie

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si skloňování vzorů I., II., III. deklinace substantiv řeckého původu
- schopnost pracovat s odlišnostmi při skloňování substantiv řeckého původu
- ovládat skloňování substantiv řeckého původu I., II., III. deklinace
- ovládat pravidla o tvoření shodného a neshodného přívlastku
- orientovat se v odborných lékařských termínech řeckého původu

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

syndrom, symptom, kóma, derma, stomatolog, dermatolog, hematologie, trauma, diagnóza, prognóza, anamnéza, narkóza, daktyloskopie, dialýza, diafýza, epifýza, hypofýza, báze

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

225 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

Stručný přehled česko - latinsko - řeckých ekvivalentů lékařské terminologie

barva-color	- <i>chrōma, chrōmatos</i>	páteř-spina dorsālis, columna vertebrālis,	
bílý-albus	- <i>leukos</i>	columna vertebrarum	- <i>rhachis, rhacheōs</i>
bod-punctum	- <i>stigma, stigmatos</i>	plice-pulmō	- <i>pneumōn, pneumonos</i>
bolest-dolor	- <i>algos</i>	pochva-vāgīna	- <i>kolpos</i>
buňka-cellula	- <i>kytos, kytūs</i>	pomalý-lentus	- <i>bradys, bradeos</i>
céva-vās	- <i>angeion</i>	porod-partus	- <i>tokos</i>
černý-niger	- <i>melas, melanos</i>	prs-mamma	- <i>mastos</i>
červený-ruber	- <i>erythros</i>	prst-digitus	- <i>daktylos</i>
člověk-homō	- <i>anthrōpos</i>	přímý-rēctus	- <i>orthos</i>
děloha-uterus	- <i>mētrā, hysterā</i>	pupek-umbilīcus	- <i>omfalos</i>
dítě-infāns	- <i>pais, paidos</i>	rameno-humerus	- <i>ōmos</i>
dřeň-medulla	- <i>myelos</i>	ret-labium	- <i>cheilos, cheilūs</i>
duše-anima	- <i>psychē</i>	roh-cornū	- <i>keras, keratos</i>
hlava-caput	- <i>kefalē</i>	rostlina-herba	- <i>blastos</i>
hlen-spūtum	- <i>blenna</i>	ruka-manus	- <i>cheir, cheiros</i>
hnis-pūs	- <i>pŷon</i>	rychlý-celer	- <i>tachys, tacheos</i>
horečka-febris	- <i>pyretos</i>	řez-sectiō	- <i>tomē</i>
hrbol-tūber	- <i>kondylos</i>	sám-ipse	- <i>autos</i>
hrudník-pectus	- <i>thōrāx, thōrākos</i>	semeno-sēmen	- <i>sperma, spermatos</i>
choroba-morbus	- <i>pathos, pathūs</i>	skrytý-occultus	- <i>kryptos</i>
chrupavka-cartilāgō	- <i>chondros</i>	sladký-dulcis	- <i>glykys, glykeos</i>
játra-iecur	- <i>hēpar, hēpatos</i>	slezina-liēn	- <i>splēn, splēnos</i>
jazyk-lingua	- <i>glōtta, glōssa</i>	slina-salīva	- <i>ptyalon</i>
jed-venēnum	- <i>toxikon</i>	slza-lacrīma	- <i>dakryon</i>

Substantiva řeckého původu

jizva-cicātrīx	-ūlē	slinivka břišní-	
jiný-alius	-heteros	mictēr	-pānkreas, pānkreatos
kámen-		skála-saxum	-petrā
calculus, lapis	-lithos	smrt-mors	-thanatos
klíční kost-		srdce-cor	-kardiā
clāvicula	-kleis, kleidos	spánek-somnus	-hypnos
kloub-articulātiō	-arthron	stařec-senex	-gerōn, gerontos
koleno-genū	-gony, gonatos	střevo tlusté-	
konečník-rēctum	-prōktos	intestīnum crassum	-kōlon
kost-os, ossis	-osteon	střevo tenké-	
krátký-brevis	-brachys, bracheos	intestīnum tenue	-enteron
krev-sanguis	-haima, haimatos	slepé střevo-	
krk-collum	-trachēlos	intestīnum caecum	-tyflon
kůže-cutis	-derma, dermatos	sval-mūsculus	-mŷs, myos
kyčel-coxa	-ischion	šev-sutura	-rhafē
lalok-lobus	-lobos	šlacha-tendō	-tenōn, tenontos
ledvina-rēn	-nefros	tělo-corporis	-sōma, sōmatos
lék-medicāmentum	-farmakon	teplý-calidus	-thermos
mandle-tōnsilla	-amygdalon	tkáň-tēla	-histos
malý-parvus	-mikros	tok-flūctus	-rrhoē
měchýř-vēsica	-kystis, kysteōs	tuk-adeps	-steār, steātos
měchýř močový-			-lipos
vēsica ūrīnāria	-ūrokystis, eōs	tvar-forma	-morfē, eidos
měkký-mollis	-malakos	tvrký-dūrus	-sklēros
měsíc-mēnsis	-mēn, mēnos	úd-membrum	-melos, melūs
mléko-lāc	-gala, galaktos	úder-plāga	-plēgē
mnohý-multus	-polys	ucho-auris	-ūs, ōtos
moč-ūrīna	-ūron	ústa-ōs, ōris	-stoma, stomatos
modrý-lividus	-kyaneos	útroba-vīscus	-splanchnon
mozek-cerebrum	-enkefalos	uzel-nōdus	-ganglion
mrtvý-mortuus	-nekros	vaječník-ōvārium	-ōoforon
mysl-mēns	-frēn, frēnos	vejce-ōvum	-ōon
nádor-tumor	-onkos	vejcovod-tuba uterīna-	-salpinx, salpingos
napětí-tēnsiō	-tonos	velký-magnus	-makros
nehet-unguis	-onyx, onychos	voda-aqua	-hydōr, hydatos
nemoc-morbus	-nosos	výživa-alimentum	-trofē
nepatrný-exiguus	-oligos	zakřivený-curvedus	-skolios
nepravý-falsus	-pseudēs	zelený-iridis	-chlōros, glaukos
nerv-nervus	-neuron	zub-dēns	-odūs, odontos
noha-pēs	-pūs, podos	zvuk-sonus	-fōnē
nos-nāsus	-rhis, rhīnos	žena-fēmina	-gynē, gynaikos
nový-novus	-neos	žaludek-ventriculus	-stomachos
obal-vāgīna	-lemma, lemmatos		-gastēr, gastros
obratel-vertebra	-spondylos	žíla-vēna	-fleps, flebos
oheň-flamma	-pŷr, pŷros	živočich-animal	-zōon
oko-oculus	-ofthalmos	život-vīta	-bios
otvor-forāmen	-trēma, trēmatos	žláza-glandula	-adēn, adenos
pád, pokles-lāpsus	-ptōsis, ptōseōs	žluč-bīlis, fel	-cholē
pánvička ledvinná-		žlučník-	
pelvis rēnālis	-pyelos	vēsica fellea	-cholēkystis, eōs

K ZAPAMATOVÁNÍ**11.1 I., II., III. DEKLINACE SUBSTANTIV ŘECKÉHO PŮVODU**

I. řecká deklinace vzor **systolē, ēs f.** -stah (feminina)
vzor **diabētēs, ae m.** -úplavice (maskulina)

Patří zde feminina končící v nom. sg. na **-ē**, v gen. sg. na **-ēs** a maskulina končící v nom. sg. na **-ēs**, v gen. sg. na **-ae**. Shodný přívlástek se řídí rodem substantiva.

sg.	f.	m.	pl.
nom.	systolē	diabētēs	skloňuje se podle
gen.	systolēs	diabētae	plurálu vzoru vēna
dat.	systolae	diabētae	
akuz.	systolēn	diabētam, diabētēn	
abl.	systolē	diabētā, diabētē	

K ZAPAMATOVÁNÍ**Slovní zásoba**

acnē, ēs f.	-trudovina	morphē, ēs f.	-tvar
apnoē, ēs f.	-zástava dýchání	cholē, ēs f.	-žluč
bradypnoē, ēs f.	-zpomalené dýchání	plegē, ēs f.	-úder
cephalē, ēs f.	-hlava	rhapē, ēs f.	-šev
diarrhoē, ēs f.	-průjem	tachypnoē, ēs f.	-zrychlené dýchání
diastolē, ēs f.	-ochabnutí	tomē, ēs f.	-řez
dyspnoē, ēs f.	-dušnost	ascītēs, ae m.	-vodnatelnost
eupnoē, ēs f.	-klidné dýchání		
hyperpnoē, ēs f.	-prohloubené dýchání		
orthopnoē, ēs f.	-nejvyšší stupeň dušnosti		
diabētēs mellītus	-úplavice cukrová		
diabētēs insipidus	-úplavice močová		
acnē acūta	-akutní trudovina		

II. řecká deklinace nemá řecké vzory, ale opírá se o latinské **vzory nervus** a **cavum**.

- 1. maskulina** končící v nom. sg. na příponu **-os**, dále se skloňují podle vzoru nervus
- 2. neutra** končící v nom. sg. na příponu **-on**, dále se skloňují podle vzoru cavum

K ZAPAMATOVÁNÍ**Slovní zásoba**

maskulina		neutra	
bronchos, ī m.	-průduška	acromion, īī n.	-nadpažek lopatkový
dactylos	-prst	angeion	-céva
encephalos	-mozek	arthron	-kloub
histos	-tkáň	cōlon	-tračník
mastos	-prs	embryon	-zárodek
chondros	-chrupavka	enteron	-tenké střevo
gnathos	-čelist	pharmacon	-lék
tocos	-porod	ganglion	-uzel
ōmos	-rameno	neuron	-nerv

myelos	-dřeň	ōlecrānon	-loket
nephros	-ledvina	osteon	-kost
spondylos	-obratel	ptyalon	-slina
stomachos	-žaludek	pŷon	-hnis
thanatos	-smrt	splanchnon	-útroba
pylōros	-vrátník	sternon	-kost hrudní
pyelos	-pánvička ledvinná	tympanon	-bubínek
ophthalmos	-oko	ūron	-moč
dactylos longus	-dlouhý prst	angeion longum	-dlouhá céva

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

III. řecká deklinace se opírá o latinský vzor **dolor** a řecké vzory **basis** a **trauma**.

Vzor dolor, dolōris m. = bolest (f.)

1. **maskulina** končí v nom. sg. na **-ēr**, v gen. sg. na **-ēris** (ūrētēr, ēris m. = močovod, názvy svalů, ad exemplum, mŷculus sphinctēr, ēris m. = sval svěrač)

ūrētēr ruptus -prasklý močovod (výjimka gastēr, gastris f. = žaludek)

2. **feminina** končí v nom. sg. na **-is**, v gen. sg. na **-idis** (parōtis, idis f. = příušní žláza, carōtis, idis f. = krkavice, epiglōttis, idis f. = příklopka hrtanová)

parōtis laesa -poškozená příušní žláza

3. **feminina**, která označují **záněty**, končí v nom. sg. na **-ītis**, v gen. sg. na **-ītidis**, **záněty** se tvoří **od řeckého substantiva** odtržením přípony v gen. sg. a přidáním záněťové přípony **-ītis**.

nom. sg. chondros = chrupavka, II. řecká deklinace, vzor nervus

gen. sg. **chondr-ī + ītis** = chondrītis, gen. sg. chondrītidis f. = zánět chrupavky

chondrītis acūta -akutní zánět chrupavky

Řecký vzor basis, basis f. = báze, základna, spodina (feminina)

sg.	f.	pl.
nom.	basis	basēs
gen.	<u>basis</u> , <u>baseōs</u>	basium
dat.	basī	basibus
akuz.	basin, basim	basēs
abl.	basī	basibus

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

diagnōsis, is f.	-diagnóza	hypophysis, is f.	-podvěsek mozkový
prognōsis, is f.	-předpověď	epiphysis, is f.	-konec kosti dlouhé
anamnēsis, is f.	-předchorobí	symphysis, is f.	-spona, srůst
narcōsis, is f.	-narkóza	dosis, is f.	-dávka
analysis, is f.	-rozbor	dialysis, is f.	-rozklad
diaphysis, is f.	-střední část kosti dlouhé		
diagnōsis vēra	-správná diagnóza		

1. **feminina** končí v nom. sg. na **-is**, v gen. sg. na **-is** (prognōsis, is f. = předpověď)

2. **feminina**, která označují **nezánětlivá onemocnění**, končí v nom. sg. na **-ōsis**, v gen. sg. na **-ōsis**. Tvoří se viz **záněty**, ale s příponou **-ōsis**.

chondrōsis -chronické degenerativní změny na chrupavce
chronica -chronické nezánětlivé onemocnění chrupavky

3. **feminina**, která označují **mnohonásobný výskyt nádorů**, končí v nom. sg. na **-ōmatōsis**, v gen. sg. na **-ōmatōsis**. Tvoří se viz **záněty**, ale s příponou **-ōmatōsis**.

chondrōmatōsis -nebezpečný mnohonásobný výskyt nádorů z chrupavky
periculōsa

Řecký vzor trauma, traumatī n. = úraz, poranění (neutra)

sg.	n.	pl.
nom.	trauma	traumata
gen.	traumatī	traumatū
dat.	traumatī	traumatibus, traumatīs
akuz.	trauma	traumata
abl.	traumate	traumatibus, traumatīs

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

syndrōma, matis n.	-soubor příznaků	sōma, matis n.	-tělo
symptōma, matis n.	-příznak	cōma, matis n.	-bezvědomí
derma, matis n.	-kůže	stoma, matis n.	-ústa
gramma, matis n.	-gram	sperma, matis n.	-semeno
chrōma, matis n.	-barva	haema, matis n.	-krev
derma laesum	-poškozená kůže		

1. **neutra** končící v nom. sg. na **-ma**, v gen. sg. na **-matis** (systēma, matis n. = systém)
2. **neutra**, která označují **nádory**, končí v nom. sg. na **-ōma**, v gen. sg. na **-ōmatis**. Tvoří se viz **záněty**, ale s příponou **-ōma**.

chondrōma benignum -nezhoubný nádor z chrupavčité tkáně

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Céva je:
a, amygdalon b, dakryon c, **angeion**
2. Dušnost je:
a, **dyspnoē** b, apnoē c, eupnoē
3. Bolest jater je:
a, hēpatōsis b, **hēpatodynia** c, hēpatītis

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Circulātiō sanguinis fētālis. Diagnōsis vēra. Scolioōsis dēviātiō columnae vertebrālis ad latus est. Adenalgia, adenectomia, adenōsis, adenōma, adenomyōma. Cōlon ascendēns, trānsversum, dēscendēns, sīgmoīdeum. Carōtis interna et externa. Intestīnum crassum etiam (také) cōlon appellātur (se nazývá). Intestīnum tenue etiam enteron appellāmus (nazýváme).

Stav nemocného po: spalničkách, zánětu průdušek, operaci nezhoubného tukového nádoru, zánětu tenkého střeva, akutním zánětu hrtanu, operaci slepého střeva, těžké operaci žlučníku, zápalu plic, léčbě lupénky, spále, úrazu nohy, onemocnění ledvin, úrazu páteře, operaci pravé ledviny, poškození kůže na levé horní končetině, léčbě infekční spály, onemocnění pravého kolenního kloubu, operaci prvního bederního obratle, zlomenině pravých žebber, léčbě zánětu močového měchýře, úrazu hlavy, infekční viróze, léčbě zánětu žaludku.

Použitá literatura:

KÁBRT, J., KÁBRT, J. *Lexicon medicum*. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, (2015)@2015. 917 stran. ISBN 978-80-7492-200-8.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili substantiva řeckého původu, umíte vyskloňovat řecké vzory. Zvládli jste porovnávat rozdíly mezi substantivy řeckého původu a českými ekvivalenty. Dovedete vytvořit odborné lékařské termíny. Osvojili jste si doplňující řecká substantiva.

OTÁZKY

1. Vysvětlete rozdíl mezi řeckými **vzory systolē** a **diabētēs**.
2. Vysvětlete rozdíl mezi latinským **vzorem pelvis** a řeckým **vzorem basis**.
3. S kterým latinským vzorem se shoduje řecký **vzor trauma**?
4. Vyskloňujte řecká substantiva **gastrītis**, **myōma**.
5. Vyskloňujte shodný přívlastek **osteōma benignum**.
6. Utvořte záněty od řeckých substantiv **chondros**, **myelos**, **trachēa**, **angeion**.
7. Vyskloňujte shodný přívlastek **lipōmatōsis periculōsa**.
8. Utvořte nádory od řeckých substantiv **adēn**, **hēpar**, **splēn**.
9. Utvořte nezánettivá onemocnění od řeckých substantiv **spondylos**, **derma**, **neuron**.
10. Přeložte do řečtiny shodné přívlastky **močový měchýř**, **žlučník**, **páteř**.

ODPOVĚDI

stav ženy po odnětí dělohy
nebezpečí zánětu srdeční nitroblány
poškození zadní oblasti hlavy
nemocný se zánětem středního ucha
akutní odumření slinivky břišní
rozšíření srdce a plicní tepny
podezření na vážný zánět děložní sliznice
příznaky otoku dolní končetiny
zvracení po operaci nádoru sleziny
nebezpečí ztučnění srdce
těžší zlomenina dolní končetiny
zevní plocha temenní kosti

-status fēminae post hysterectomiam
-periculum endocardītidis
-laesiō regiōnis capitis posteriōris
-aegrōtus cum ōtītide mediā
-necrōsis pāncreatis acūta
-dīlātātiō cordis et artēriae pulmōnālis
-suspīciō endomētrītidis gravis
-signa oedēmatis membrī īnferiōris
-emesis post operātiōnem splēnōmatis
-periculum lipōmatōsis cordis
-frāctūra membrī īnferiōris gravior
-faciēs exterior ossis parietālis

DALŠÍ ZDROJE

SEINEROVÁ, V. *Latina: úvod do latinské terminologie: pro střední školy se zdravotnickým zaměřením*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2010. 102 s. ISBN 978-80-7168-999-7.

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

12 LATINSKÉ, ŘECKÉ PREFIXY, SUFIXY, SLOVA SLOŽENÁ

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti o latinských substantivech a adjektivech
- navázat na znalosti o substantivech řeckého původu

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si latinské, řecké prefixy, sufixy, slova složená
- schopnost pracovat se substantivy a adjektivy opačného významu

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

permanentní, extrakt, deformace, separace, instrument, mobilní, embolie, deprese, trans-fúze, hematom, placenta, analýza, dialýza, periost, recidivista, psoriáza, deformita, amoce

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

90 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

12.1 LATINSKÉ, ŘECKÉ PREFIXY

Latinské prefixy odpovídají významově latinským předložkám (kromě prefixů **re** = znovu, **sē** = oddělení, **in, im** = zápor, **di, dis, dif** = rozdělení).

Latinské prefixy

ā, ab, abs

ā-mōtiō -odchlípení

ad, aff, acc, app, att

ad-ductor -s. přitahovač

circum-scrīptus -ohraničený

cum, col, com, con, cor

con-trahere -stahovat

dē-formātiō -znetvoření

ē, ex, ef

ex-tractum -výtažek

trāns-fūsiō -přelévání

re-īnfectiō -nová nákaza

im-mōbilis -nehybný

in, im

im-pressiō -vmačknutí

īnfrā-scapulāris -podlopatkový

inter-osseus -mezikostní

intrā-vēnōsus -nitrožilní

per-manēns -trvalý

prō-cessus -výběžek

sub, suf, sup

suf-fūsiō -podlitina

super, suprā

suprā-rēnālis -nadledvinový

sē-parātiō -odloučení

dis-similis -nepodobný

Řecké prefixy

ana-lysis -rozklad

anti-dēpressīva -léky proti depresím

kata-rrhus -stok

dia-gnōsis -rozpoznání nemoci

en, em

em-bolia -vmetnutí

hyper-trophia -zbytnění

hypo-trophia -podvýživa

meta-tarsus -záprstí

para-lysis -obrna

peri-osteum -okostice

syn, sym

epi- dermis	-pokožka	sym- physis	-spona
eu- pnoē	-klidné dýchání		
Prefixy jako částice			
an- aemia (zápor)	-chudokrevnost	ec- tomia	-vynětí
dys- pnoē	-porucha dýchání	endo- cardium	-srdeční nitroblána

12.2 LATINSKÉ, ŘECKÉ SUFIXY

Latinské sufixy substantiv

ia, tās/itās		īnstrū- mentum	-nástroj
dēform- itās	-znetvoření	dol- or	-bolest
iō, īna, ūra, us		zdrobněliny ulus, olus, ellus	
cūrāt- iō	-léčba	cereb- ellum	-mozeček

Latinské sufixy adjektiv

frag- ilis	-křehký	pūru- lentus	-hnisavý
sānā- bilis	-vyléčitelný	dent- ātus	-zubatý
dors- ālis	-hřbetní	glūta- eus	-hýžd'ový
mūscul- āris	-svalový	lact- eus	-mléčný
vēn- ōsus	-žilní	recid- īvus	-obnovený

Řecké sufixy

dīphther- ia	-záškrt	psōr- iāsis	-lupénka
---------------------	---------	--------------------	----------

gastr-**ītis**, chondr-**ōsis**, lip-**ōmatōsis**, aden-**ōma** (viz řecká substantiva)

12.3 LATINSKÁ, ŘECKÁ SLOVA SLOŽENÁ

Latinská slova složená

1. substantivum + substantivum		
sternum + costa	-sterno-costālis	-týkající se žeber a kosti hrudní
2. adjektivum + substantivum		
multus + forma	-multi-formis	-mnohotvárný
3. substantivum + sloveso		
os + facere	-ossi-ficātiō	-kostnatění
4. adjektivum + sloveso		
dexter + pōnere	-dextro-positiō	-uložení vpravo
5. číslovka + substantivum		
bis + caput	-bi-ceps	-dvojhlavý
6. číslovka + sloveso		
secundus + parere	-secundī-para	-druhorodička
7. číslovka + adjektivum		
přīmus + gravida (gravis)	-přīmi-gravida	-žena poprvé těhotná

Řecká slova složená

1. substantivum + substantivum		
gastēr + algos	-gastr-algia	-bolest žaludku
2. adjektivum + substantivum		
mikros + sōma	-mikro-sōmia	-malý vzrůst

Hybridy jsou slova smíšená z latinských a řeckých složek.

dys (řečtina) + fūnctiō (latina)	-dys-fūnctiō	-porucha funkce
dis (latina) + harmonia (řečtina)	-dis-harmonia	-nesouzvuk

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Otevření žaludku je:
a, **gastrotomia** b, gastrectomia c, gastrostomia
- Nitrožilní injekce je:
a, iniectiō subcutānea b, **iniectiō intrāvēnōsa** c, iniectiō intrāmūsculāris
- Žena podruhé těhotná je:
a, přimipara b, přimigravida c, **secundigravida**

Použitá literatura:

KÁBRT, J., KÁBRT, J. *Lexicon medicum*. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, (2015)@2015. 917 stran. ISBN 978-80-7492-200-8.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Utvořte termíny opačného významu a přeložte:

abductor	īnspīrātiō	suprārēnālis
facilis	suprāscapulāris	kinēsis
firmus	compatībilis	normālis
hypertonia	pericardium	pnoē

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Variae sunt formae iniectiōnum: iniectiōnēs subcutāneae, intrāmūsculārēs, intrāvēnōsae et aliae. Aegrōtus ante operātiōnem immōbilis est. Interruptiō graviditātis prō morbō. In ōre adultī dentēs permanentēs sunt. Dēformitās pedis et manūs post trauma grave. Extrāsystolē est systolē praecox. Īnfectiō recidīva est reīnfectiō. Tumor malignus est inoperābilis et insānābilis. Extractum ē herbīs. Āmōtiō rētinae. Cōlon ascendēns, trānsversum, dēscendēns.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili latinské, řecké prefixy, sufixy a slova složená. Ovládáte předložkové vazby, gramatiku latinských substantiv, adjektiv a substantiv řeckého původu. Jste schopni pracovat se složenými slovy a dovedete je využít v praxi.

OTÁZKY

- Utvořte slova složená: splēn + tomia, splēn + ectomia, splēn + stomia.
- Utvořte zdvojněliny od těchto substantiv: corpus, vēna, caput, ōvum, cerebrum, os.
- Utvořte hybrid z těchto složek:
sternum (kost hrudní) + kleis, kleidos (kost klíční) + mastos (prs) + eidos (podobný).

ODPOVĚDI

úrazové stlačení mozku	-compressiō cerebrī traumatica
krvní výron zadní oblasti hlavy	-haematōma regiōnis capitis posteriōris
odtržení placenty po porodu	-abruptiō placentae post partum
zbytnění srdce	-hypertrophia cordis

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

13 STRUČNÝ PŘEHLED ČÍSLOVEK, ZÁJMENNÁ ADJEKTIVA

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti o substantivech a adjektivech ve spojení s číslovkami
- navázat na shodný přívlastek substantiv s adjektivy

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si přehled o číslovkách
- osvojit si základní a řadové číslovky ve spojení se substantivy a adjektivy
- osvojit si přehled o zájmenných adjektivech
- schopnost pracovat s číslovkami a zájmennými adjektivy

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

prima, sekunda, tercie, kvarta, kvinta, sexta, septima, oktava, decimálka, gram, miligram

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

135 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

13.1 PŘEHLED ČÍSLOVEK

Číslovky (numerālia)

1. **základní** otázka - kolik? viz strana 53
2. **řadové** otázka - kolikátý? viz strana 53
3. **podílné** se skloňují podle pl. vzorů nervus, vēna, cavum, otázka - po kolika?
po 1 = singulī, ae, a (bīnī, ternī, quaternī, quīnī, senī, septēnī, octōnī, novēnī, dēnī)
4. **číselná příslovce násobná** se neskloňují, otázka - kolikrát?
1x = semel (bis, ter, quater, quīnquiēs, sexiēs, septiēs, octiēs, noviēs, deciēs)
5. **násobné** se skloňují podle vzorů pelvis, rēte (viz adjektiva III. deklinace)
simplex, duplex, triplex, quadruplex, multiplex
6. **zlomky** se vyjadřují základními a řadovými číslovkami v rodě ženském,
základ tvoří substantivum pars, partis f. = část (vzor dolor)
1/3 = tertia pars, 3/7 = trēs septimae partēs, 4/5 = quattuor partēs
7. **desetinná čísla** se vyjadřují základními číslovkami v rodě středním,
základ tvoří substantivum gramma, grammatis n. = gram (vzor trauma)
0,1g = ūnum decigramma, 6,32g = sescenta trīgintā duo centigrammata,
20,467g = vīgintī mīlia quadringenta sexāgintā septem mīlligrammata

13.2 ZÁKLADNÍ A ŘADOVÉ ČÍSLOVKY

Základní číslovky

1, 2, 3 = ūnus, ūna, ūnum	duo, duae, duo	trēs, trēs, tria
m. f. n.	m. f. n.	m. f. n.
nom. ūnus, ūna, ūnum	duo, duae, duo	trēs, trēs, tria
gen. ūnīus, ūnīus, ūnīus	duōrum, duārum, duōrum	trium, trium, trium
dat. ūnī, ūnī, ūnī	duōbus, duābus, duōbus	tribus, tribus, tribus
akuz. ūnum, ūnam, ūnum	duōs/duo, duās, duo	trēs, trēs, tria
abl. ūnō, ūnā, ūnō	duōbus, duābus, duōbus	tribus, tribus, tribus

4 - 199 jsou nesklonné (quattuor - centum nōnāgintā novem)

4-quattuor, quīnque, sex, septem, octō, novem, decem, undecim, duodecim, trēdecim, quattuordecim, quīndecim, sēdecim, septendecim, **duodēvīgintī, undēvīgintī, 20 vīgintī,**

18 - 88 začínají **duodē** + následující desítka (20 - 2 = 18)

19 - 89 začínají **undē** + následující desítka (20 - 1 = 19)

21-ūnus et vīgintī (vīgintī ūnus), trīgintā, quadrāgintā, quīnquāgintā, sexāgintā, septuāgintā, octōgintā, nōnāgintā, **98-nōnāgintā octō, 99-nōnāgintā novem, 100-centum**

200 - 900 se skloňují podle plurálu vzorů nervus, vēna, cavum

200, 300, 600 = ducentī, ae, a (trecentī, sescentī),

400, 500, 700, 800, 900 = quādringentī, ae, a (guīngentī, septingentī, octingentī, nōngentī), **1000** = mīlle se nesklouje,

od **2000** = duo mīlia (tisíce = mīlia se skloňují podle plurálu vzoru rēte)

Pouze celé násobky 1000, tzn. 2000, 3000 atd., mají funkci substantiva a počítaný předmět je v **genitivu plurálu**, ad exemplum, 2000g = duo mīlia **grammatum** = **genitiv plurálu**, ale 2001g = duo mīlia ūnum **grammata** = **nominativ plurálu**.

Řadové číslovky

první = prīmus, a, um (skloňují se podle vzorů nervus, vēna, cavum)

secundus, tertius, quārtus, quīntus, sextus, septimus, octāvus, nōnus, decimus,

undecimus, duodecimus, tertius decimus, quārtus decimus, quīntus decimus,

sextus decimus, septimus decimus, **duodēvīcēsīmus, undēvīcēsīmus, vīcēsīmus,**

21. = vīcēsīmus prīmus (ūnus et vīcēsīmus),

22. = vīcēsīmus alter (alter et vīcēsīmus), trīcēsīmus, quadrāgēsīmus,

quīnquāgēsīmus, sexāgēsīmus, septuāgēsīmus, octōgēsīmus, nōnāgēsīmus,

100. = centēsīmus,

200., 300., 600. = ducentēsīmus, trecentēsīmus, sescentēsīmus,

400., 500., 700., 800., 900. = quādringentēsīmus, quīngentēsīmus, septingentēsīmus,

octingentēsīmus, nōngentēsīmus,

1000. = mīllēsīmus,

2000. = **bis** mīllēsīmus (2x 1000., používají se číselná příslovce násobná)

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. 10 prstů je:

a, **decem digitī**

b, decem digitōs

c, decem digitōrum

2. Druhé pravé žebro je:

a, costa secunda spuria

b, **costa secunda vēra**

c, costa secunda lībera

3. Poškození 2 kostí je:

a, laesiō duōrum dentium

b, laesiō duārum rādīcum

c, **laesiō duōrum ossium**

13.3 ZÁJMENNÁ ADJEKTIVA

Zájmenná adjektiva se v singuláru skloňují podle **základní číslovky 1**, v plurálu se skloňují podle plurálu vzorů *nervus, vēna, cavum*.

<i>alius, alia, aliud</i> (gen. sg. <i>alterius</i>)	-jiný	<i>tōtus, tōta, tōtum</i>	-celý
<i>alter, altera, alterum</i> (gen. sg. <i>alterius</i>)	-druhý	<i>nūllus, nūlla, nūllum</i>	-žádný
<i>neuter, neutra, neutrum</i>	-žádný z obou	<i>sōlus, sōla, sōlum</i>	-sám
<i>uterque, utraque, utrumque</i>	-jeden i druhý, oba		

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Mūsculī ūnīus pedis. Frāctūra utrīusque clāviculae. Ruptūra nūllīus ossis. Trēs phalangēs digitōrum. Septem costās vērās, quīnque costās spuriās habēmus (máme). Ultimaē duae costae spuriae costae līberae sunt. Laesiō utrīusque pulmōnis. Homō duo membra īnferiōra et superiōra habet (má). Columna vertebrārum (vertebrālis) ē septem vertebrīs cervīcālībus, duodecim vertebrīs thōrācīcīs, quīnque vertebrīs lumbālībus, quīnque vertebrīs sacrālībus, quattuor seu quīnque vertebrīs coccýgeīs cōnstat (skládá se). Bis per diem. Nervus tertius encephalicus est nervus oculomōtōrius. Dēns molāris secundus superior dexter laesus est. Quattuor dentēs canīnī. Quārta pars pilulae. Ducenta quīnquāgintā centigrammata massae pilulārum. Digitus quīntus ex omnibus digitīs minimus est. Pollex est digitus prīmus manūs. Pollex et hallūx duās phalangēs habent (mají).

Audiātur et altera pars. Budiž slyšena i druhá strana.

Použitá literatura:

KÁBRT, J. *Jazyk latinský I. pro SZŠ*. 7. vyd. Praha: Informatorium, 2013. 163 stran. ISBN 978-80-7333-103-0.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili základní, řadové číslovky a získali jste celkový přehled o latinských číslovkách. Dovedete spojit základní a řadové číslovky se substantivy a adjektivy. Jste schopni pracovat se zájmennými adjektivy, ovládáte tvoření shodného přívlastku.

OTÁZKY

1. Podle kterých vzorů se skloňují zájmenná adjektiva?
2. Vyskloňujte zájmenné adjektivum **alter, altera, alterum**.
3. Kdy se užívá zájmenné adjektivum **uterque, utraque, utrumque**?
4. Vyskloňujte spojení **dēns alius, articulātiō alia, symptōma aliud**.
5. Vyskloňujte spojení **resectiō tōta ventriculī**.
6. Vyskloňujte shodný přívlastek **rādīx duplex profunda**.
7. Vyjmenujte řadové číslovky **první - dvacátý**.
8. Co víte o základních číslovkách **18 - 88, 19 - 89**?
9. Vyskloňujte základní číslovku **1**.
10. Vyskloňujte spojení **duae phalangēs digitī**.

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Lékařská terminologie*. Praha: Karolinum, 2002. 135 s. ISBN 80-246-0124-9.

SEINEROVÁ, V. *Latina: úvod do latinské terminologie: pro střední školy se zdravotnickým zaměřením*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2010. 102 s. ISBN 978-80-7168-999-7.

14 ZÁJMENA

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti o zájmených adjektivech ve spojení se substantivy a adjektivy
- navázat na přehled o zájmených adjektivech

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si základní rozdělení zájmen
- osvojit si skloňování zájmen
- schopnost pracovat se zájmeny ve spojení se substantivy a adjektivy

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

komplikace, prevence, infekční, medicína, medikament, infekce, viróza, virus

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

135 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

14.1 ROZDĚLENÍ A SKLOŇOVÁNÍ ZÁJMEN

1. Zájmena osobní	ego, tū nōs, vōs	-já, ty -my, vy
2. Zájmena přivlastňovací	meus, mea, meum tuus, tua, tuum suus, sua, suum noster, nostra, nostrum vester, vestra, vestrum	-můj, má, mé -tvůj, tvá, tvé -svůj, svá, své -náš, naše, naše -váš, vaše, vaše
3. Zájmena ukazovací	is, ea, id hic, haec, hoc iste, ista, istud ille, illa, illud īdem, eadem, idem ipse, ipsa, ipsum	-ten, ta, to; on, ona, ono -tento, tato, toto -tenhle, tahle, tohle -onen, ona, ono -tentýž, tatáž, totěž -sám, sama, samo
4. Zájmena tázací	quis, quid quī, quae, quod	-kdo, co -který, která, které
5. Zájmena neurčitá	aliquis, aliquid quisque, quidque quīdam, quiddam	-někdo, něco -každý -kdosi, cosi
6. Zájmena záporná	nihil, nēmō	-nic, nikdo

zájmenA

sg.	m. is	f. ea	n. id
nom.	is	ea	id
gen.	eius	eius	eius
dat.	eī	eī	eī
akuz.	eum	eam	id
abl.	eō	eā	eō
pl.	m. īī (eī)	f. eae	n. ea
nom.	īī (eīs)	eae	ea
gen.	eōrum	eārum	eōrum
dat.	īīs (eīs)	īīs (eīs)	īīs (eīs)
akuz.	eōs	eās	ea
abl.	īīs (eīs)	īīs (eīs)	īīs (eīs)
sg.	m. hic	f. haec	n. hoc
nom.	hic	haec	hoc
gen.	huius	huius	huius
dat.	huic	huic	huic
akuz.	hunc	hanc	hoc
abl.	hōc	hāc	hōc
pl.	m. hī	f. hac	n. haec
nom.	hī	hac	haec
gen.	hōrum	hārum	hōrum
dat.	hīs	hīs	hīs
akuz.	hōs	hās	haec
abl.	hīs	hīs	hīs
sg.	m. iste	f. ista	n. istud
nom.	iste	ista	istud
gen.	istīus	istīus	istīus
dat.	istī	istī	istī
akuz.	istum	istam	istud
abl.	istō	istā	istō
pl.	m. istī	f. istae	n. ista
nom.	istī	istae	ista
gen.	istōrum	istārum	istōrum
dat.	istīs	istīs	istīs
akuz.	istōs	istās	ista
abl.	istīs	istīs	istīs
sg.	m. ille	f. illa	n. illud
nom.	ille	illa	illud
gen.	illīus	illīus	illīus
dat.	illī	illī	illī
akuz.	illum	illam	illud
abl.	illō	illā	illō
pl.	m. illī	f. illae	n. illa

nom.	illī	illae	illa
gen.	illōrum	illārum	illōrum
dat.	illīs	illīs	illīs
akuz.	illōs	illās	illa
abl.	illīs	illīs	illīs
sg.	m. īdem	f. eadem	n. idem
nom.	īdem	eadem	idem
gen.	eiusdem	eiusdem	eiusdem
dat.	eidem	eidem	eidem
akuz.	eundem	eandem	idem
abl.	eōdem	eādem	eōdem
pl.	m. īdem (īīdem)	f. eaedem	n. eadem
nom.	īdem (īīdem)	eaedem	eadem
gen.	eōrundem	eārundem	eōrundem
dat.	īsdem (īīsdem)	īsdem (īīsdem)	īsdem (īīsdem)
akuz.	eōsdem	eāsdem	eadem
abl.	īsdem (īīsdem)	īsdem (īīsdem)	īsdem (īīsdem)
sg.	m. ipse	f. ipsa	n. ipsum
nom.	ipse	ipsa	ipsum
gen.	ipsīus	ipsīus	ipsīus
dat.	ipsī	ipsī	ipsī
akuz.	ipsum	ipsam	ipsum
abl.	ipsō	ipsā	ipsō
pl.	m. ipsī	f. ipsae	n. ipsa
nom.	ipsī	ipsae	ipsa
gen.	ipsōrum	ipsārum	ipsōrum
dat.	ipsīs	ipsīs	ipsīs
akuz.	ipsōs	ipsās	ipsa
abl.	ipsīs	ipsīs	ipsīs

7. Zájmena vztažná

quī, quae, quod

-který, která, které

sg.	m.	f.	n.	pl. m.	f.	n.
nom.	quī	quae	quod	quī	quae	quae
gen.	cuius	cuius	cuius	quōrum	quārum	quōrum
dat.	cuī	cuī	cuī	quibus	quibus	quibus
akuz.	quem	quam	quod	quōs	quās	quae
abl.	quō	quā	quō	quibus	quibus	quibus

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Bez této nemoci je:

a, **sine hōc morbō**

b, sine eō morbō

c, sine quō morbō

2. Pro tenhle příznak je:

a, prō quō signō

b, **prō istō signō**

c, prō hōc signō

3. Poškození onoho orgánu je:

a, laesiō istīus organī

b, laesiō eius organī

c, **laesiō illīus organī**

SAMOSTATNÝ ÚKOL**Přeložte:**

Hic morbus sánābilis est. Symptōma istius īnfectiōnis nōtum est. Laesiō huius vertebrae cervicālis tertiāe observātur (se sleduje). Cūrātiō ipsārum complicātiōnum morbī bona est. Īdem modus praeventiae commendātur (se doporučuje). Suspīciōnem hōrum signōrum morbillōrum īnfectiōsōrum habēmus (máme). Tempus incubātiōnis morbōrum variōrum eiusdem **nōn** (ne) **est** (**není**). Dēcursus morbī semper nōn est Īdem. **Nihil** (nic) **facile est** (**není**). Aegrōtus propter eāsdem difficultātēs rēnālēs medicāmenta recipit (bere). **Nēmō** (nikdo) eadem dactylogrammata (dactylogramma, matis n. = otisk prstu) **habet** (**nemá**). Viz strany 59, 60.

Tahle kost klíční, tento člověk, onen živočich, moje ruka, tentýž soubor, ta kost, onen případ, tentýž příznak, tahle nemoc, tenhle obratel, s toutěž komplikací, proti tvému obličejí, v tom uchu, kvůli tomuhle případu, od téže léčby, na téže noze, s toutěž inkubační dobou.

Použitá literatura:

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Lékařská terminologie*. Praha: Karolinum, 2002. 135 s. ISBN 80-246-0124-9.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili přehled o latinských zájmenech. Dovedete spojit zájmena se substantivy a adjektivy. Jste schopni pracovat se zájmeny ve větách.

OTÁZKY

1. Vyskloňujte a přeložte spojení **haec frāctūra simplex**.
2. Vyskloňujte a přeložte spojení **illud medicāmentum rēcēns**.
3. Vyskloňujte a přeložte spojení **ista cūrātiō scarlatinae**.
4. Vyskloňujte a přeložte spojení **īdem dēcursus variolae**.
5. Vyskloňujte a přeložte spojení **hic status criticus**.

ODPOVĚDI

plicní krvácení	-pneumohaemorrhagia
protržení spánkové tepny	-perforātiō artēriae temporālis
otrava po bodné ráně	-sēpsis post vulnus pūctum
podezření na zúžení hrtanu	-suspīciō stenōsis laryngis
stav po akutním zánětu tračníku	-status post cōlītidem acūtam
příznak zánětu chrupavky	-symptōma chondrītīdis
poranění v oblasti břišní	-trauma regiōnis abdōminālis
odstranění močového měchýře	-ūrōcystectomy
močové kameny	-ūrōlithiāsis
příznak silné závratě	-signum vertīgīnis rēcēntis

DALŠÍ ZDROJE

MAREČKOVÁ, E., REICHOVÁ, H. *Úvod do lékařské terminologie: základy latiny s přihlednutím k řečtině*. 7. přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 225 stran; 30 cm. ISBN 978-80-210-8699-9.

STRAKOŠOVÁ, S. *Jazyk latinský*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2001. 112 s. ISBN 80-7042-328-5.

15 PŘEHLED SLOVESNÝCH VZORŮ, ODBORNÉ TEXTY

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti v oblasti odborné lékařské terminologie
- navázat na znalosti z anatomie, fyziologie, somatologie, stomatologie, farmacie

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si odborné lékařské termíny z příbuzných oborů zdravotnictví
- schopnost pracovat s odbornými texty, používat sloveso ve větě
- schopnost odhadnout význam neznámých termínů „per analogiam“

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

indikativ, genitálie, extrakt, puberta, emulze, pilule, molár, perikard, myokard, anomálie, aorta, separace, cirkulace, olej, tinktura, tableta, premolár, malformace, sirup, stomatolog

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

405 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

Překlad inf. pas.: inf. pas.: **sānārī = být léčen, a, o, i, y, a/ léčit se**

I. konjugace, inf. aktiva-**sānāre**-léčit

Indikativ prézenta aktiva

sg.	pl.
1. sānō = léčím	sānāmus
2. sānās	sānātis
3. sānat	sānant
Imperativ:	sānā!, sānāte!

inf. pasíva-**sānārī**-být léčen..., léčit se

Indikativ prézenta pasíva

sg.	pl.
sānor = léčím se	sānāmur
sānāris	sānāminī
sānātur	sānantur

II. konjugace, inf. aktiva-**vidēre**-vidět

Indikativ prézenta aktiva

sg.	pl.
1. videō = vidím	vidēmus
2. vidēs	vidētis
3. videt	vident
Imperativ:	vidē!, vidēte!

inf. pasíva-**vidērī**-být vidět, být viděn...

Indikativ prézenta pasíva

sg.	pl.
videor = jsem vidět	vidēmur
vidēris	vidēminī
vidētur	videntur

III. konjugace, inf. aktiva-**tegere**-krýt

Indikativ prézenta aktiva

sg.	pl.
1. tegō = kryji	tegimus
1. recipiō = беру	

inf. pasíva-**tegī**-být kryt.../**recipī**-být brán...

Indikativ prézenta pasíva

sg.	pl.
tegor = jsem kryt...	tegimur
recipior = jsem brán...	

2. tegis	tegitis
3. tegit	tegunt
Imperativ:	tege!, tegite!

tegeris	tegininī
tegitur	teguntur
Imperativ:	recipe!, recipite!

IV. konjugace , inf. aktiva- audīre -slyšet	inf. pasíva- audīrī -být slyšet, být slyšen...		
Indikativ prézenta aktiva	Indikativ prézenta pasíva		
sg.	pl.	sg.	pl.
1. audīō = slyším	audīmus	audior = jsem slyšet	audīmur
2. audīs	audītis	audīris	audīmīnī
3. audit	audiunt	audītur	audiuntur
Imperativ:	audī!, audīte!		

Poznámky k latinské větě.

Významové sloveso v latinské větě stojí obvykle na posledním místě, imperativ na začátku věty, sloveso „esse“ může stát ve větě na jakékoliv pozici.

Latinská věta má pouze 1 zápor (nōn, záporné zájmeno, záporné zájmenné adjektivum).

V latinské větě se ptáme na podmět a předmět pádovými otázkami stejně jako v české větě.

Předložky se v latinské větě vážou pouze na ablativ a na akuzativ, nikdy se neptáme českou pádovou otázkou.

Výjimku tvoří věta, která obsahuje sloveso „dīvidō, ere = dělit, rozdělit“, v tomto případě se ptáme českou pádovou otázkou „na koho, co?“, tzn. překládáme akuzativem.

Některá slovesa se vážou na určitý pád, např. caveō, ēre + akuz. = vyvarovat se, vyhýbat se; moveō, ēre + akuz. = hýbat, pohybovat atd.

Český 7. pád se překládá latinským ablativem.

Latinskou větu začínáme překládat vždy od slovesa.

Cavē **infectiōnem** (akuz.)! Vyvaruj se infekce!

Cor **in** (koho, co?) **atrium dextrum et sinistrum et in ventriculum dextrum et sinistrum** dīviditur.

Srdce se dělí na (koho, co?) pravou a levou síň a pravou a levou komoru.

Aegrōtus **medicāmentīs** (abl. pl., u neživotných substantiv bez předložky) sānātur.

Nemocný je léčen léky (čím?).

Aegrōtus **ā medicīs** (abl. pl., u životných substantiv s předložkou ā, ab) sānātur.

Nemocný je léčen lékaři (kým?).

Syntax pádů:

1. **vazba dvojího nominativu** - latinaká věta obsahuje pasívní sloveso typu „nōmināre, appellāre“ = jmenovat, nazývat, pak podmět a doplněk jsou v nominativu.

2. **vazba dvojího akuzativu** - latinská věta obsahuje aktivní sloveso typu „nōmināre, appellāre“ = jmenovat, nazývat, pak předmět a doplněk jsou v akuzativu.

Doplňujeme spojkou „etiam“ = také.

1. **Pollex etiam digitus prīmus** manūs appellātur.

1. Palec ruky se také nazývá prvním prstem ruky.

2. **Pollicem etiam digitum prīmum** manūs appellāmus.

2. Palec ruky také nazýváme prvním prstem ruky.

PRŮVODCE TEXTEM

Organa gēnitālia fēminīna

Organa gēnitālia fēminīna interna et externa dīgnōscimus (rozeznáváme). Organa interna sunt: ōvāria, tubae uterīnae, uterus. Ōvāria in cavō peritonaeālī pelvis locāta sunt. Inter organa externa numerantur (se počítají): clītoris, labia pudendī maiōra, labia pudendī minōra, bulbus vestibulī, glandulae vestibulārēs maiōrēs et minōrēs. Vāgīna organa externa

et interna coniungit (spojuje). Uterus in mediō ligāmentī lātō uterī situs est. Perimētrium, myomētrium et endomētrium strāta uterī sunt.

Anōmaliae uterī sunt, ad exemplum, **uterus** sēptus seu subsēptus, bipartītus, fētālis, ūnicornis, bicornis ūnicollis, simplex, ĩnfāntilis, myōmatōsus, duplex ūnicollis, incūdifōrmis, neonātālis, membrānāceus, parvicollis, arcuātus, sēptus ūnicollis, acollis, cordifōrmis, duplex sēparātus, biangulāris, bicornis bicollis, pūbēscēns et cēterae (ostatní).

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

bulbus, ĩ m. vestibulī	-topořívě těleso ležící při kořenech velkých stydkých pysků
coniungō, ere	-spojovat
dĭgnōscō, ere	-rozeznávat, rozpoznávat, rozlišovat
glandula vestibulāris maior	-hlenová žláza v močopohlavní bránici (Bartholiniho žláza)
glandula vestibulāris minor	-slizniční žláza v blízkosti ženské močové trubice
locātus, a, um/situs, a, um	-uložen, a, o
numerō, āre	-počítat
perimētrium, ĩ n.	-obal dělohy
strātum, ĩ n.	-vrstva
tuba uterīna	-vejcovod
uterus acollis	-děloha s nevyvinutým hrdlem
arcuātus	-obloukovitá
biangulāris	-dvojrohá
bicornis bicollis	-děloha s 2 děložními rohy a 2 děložními hrdly
bicornis ūnicollis	-děloha se společným hrdlem, od něhož směřují rohy dělohy
bipartītus	-děloha kolmo přepažena, zdvojení dělohy v horní části
cordifōrmis	-děloha srdcovitá
duplex sēparātus	-dvě samostatné dělohy vedle sebe
duplex ūnicollis	-děloha dvojitá s jedním hrdlem
fētālis	-zastavení vývoje dělohy na fetálním stupni
incūdifōrmis	-děloha kovadlinovitá
ĭnfāntilis	-nedostatečný vývoj dělohy odpovídající dětské děloze
membrānāceus	-děloha blanitá s nedokonale vyvinutou svalovinou
myōmatōsus	-děloha s nádory z hladké svaloviny
neonātālis	-malá děloha s objemným hrdlem
parvicollis	-děloha s drobným hrdlem
pūbēscēns	-děloha v dospívání
sēptus seu subsēptus	-úplné nebo částečné rozdělení děložní dutiny svalovou přepážkou
sēptus ūnicollis	-děloha rozdělená přepážkou se společným hrdlem a pochvou
simplex	-jednoduchá
ūnicornis	-děloha z poloviny vyvinutá při chyběni jednoho z Müllero-vých vývodů

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Výhřez pochvy je:

a, vāgĭnopathia	b, vāgĭnodynia	c, vāgĭnocēlē
-----------------	----------------	---------------
- Zánět vaječnicků je:

a, ōvārĭtis	b, ōvāriotomia	c, ōvāriocēlē
-------------	----------------	---------------
- Děloha srdcovitá je:

a, uterus arcuātus	b, uterus cordifōrmis	c, uterus acollis
--------------------	-----------------------	-------------------

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

PRŮVODCE TEXTEM

Dē dentibus

Dentēs cavum ōris in vestibulum ōris et cavum ōris proprium dīvidunt (rozdělují). Līberī vīgintī dentēs lacteōs (děciduōs), adultī duo et trīgintā dentēs permanentēs habent (mají). Dentēs in cavō ōris duōs arcūs dentālēs formant (tvoří): arcum dentālem superiōrem et arcum dentālem īnferiōrem. Partēs dentis sunt: corōna dentis, collum dentis, rādīx dentis, apex rādīcis dentis. Pars superior dentis, prōminēns ē gingīvā, corōna nōminātur (se nazývá). Rādīcēs dentēs in maxillā et in mandibulā firmant (upevňují). Matēria dentium ē substantiā adamantīnā, eburneā, osseā cōnstat (se skládá). Cavum dentis in canālem rādīcis dentis cum forāmine apicis dentis trānsit (přechází). Per forāmen dentis vāsa et nervī in pulpam intrant (vnikají). In superficiē dentis enamelum, intrā dentem īnfra enamelum est dentinum. Īnfra dentinum pulpa est. Adultī octō dentēs īncisīvōs, quattuor dentēs canīnōs, octō dentēs praemolārēs, duodecim dentēs molārēs habent. Rādīcēs dentium īncisīvōrum et canīnōrum simplicēs sunt, rādīcēs dentium cēterōrum duplicēs aut triplicēs sunt. Dentēs lacteī (děciduī) sine rādīcibus sunt. Tēla fibrōsa inter dentem et parietem alveolī dentis periodontium (periosteum dentoalveolāre) nōminātur. Morbī cavī ōris et dentium sunt: cariēs dentis sicca aut hūmida, superficiālis aut profunda, stomatītis, pulpītis, gingīvītis, glōssītis, gingīvostomatītis. Morbī graviōrēs sunt tumōrēs benignī, ad exemplum, papillōma, osteōma, angīōma, lipōma, myōma. Tumōrēs malignī sarcōma, carcinōma sunt. Inter anōmalīās dentium, ad exemplum, hypodontia, hyperodontia, anodontia, macrodontia, microdontia, īnfraocclūsiō, prōtrūsiō, retrūsiō, progenīa, prognathia numerantur (se počítají).

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

alveolus, ī m. dentis	-zubní lůžko
adenōma, matis n.	-nezhoubný nádor ze žlázové výstelky
angīōma, matis n.	-nezhoubný nádor z cév
anodontia, ae f.	-vrozené nevyvinutí zubů
apex, icis m. rādīcis dentis	-hrot zubního kořene
arcus, ūs m. dentālis superior, īnferior	-horní, dolní zubní oblouk
cariēs, ēī f. dentis sicca, hūmida	-zubní kaz suchý, vlhký
cōnstō, āre	-skládat se
dīvidō, ere	-rozdělit, dělit
fīrmō, āre	-upevnit
formō, āre	-tvořit
glōssītis, ītidis f.	-zánět jazyka
habeō, ēre	-mít
hyperodontia, ae f.	-nadměrný počet zubů
hypodontia, ae f.	-nevyvinutí některých zubů
īnfraocclūsiō, ōnis f.	-zub nedosahuje okluzální roviny zubů
intrō, āre	-vnikat, vstupovat
lipōma, matis n.	-nezhoubný tukový nádor
macrodontia, ae f.	-nepřirozeně velké zuby
microdontia, ae f.	-nepřirozeně malé zuby
nōminō, āre	-jmenovat, nazývat
parodontium, īī n.	-tkáň v okolí zubů

periodontium, ī n.	-ozubice, vazivová vlákna jdoucí do dásně
periosteum, ī n.	-okostice, vazivový obal kosti
progenia, ae f.	-vystouplá dolní čelist
prognathia, ae f.	-vysunutá horní čelist
prōtrūsiō, ōnis f.	-vysunutí zubů dopředu
retrūsiō, ōnis f.	-zuby ční dozadu směrem k jazyku
substantia adamantina = enamelum, ī n.	-sklovina
substantia eburnea = dentinum, ī n.	-zubovina
substantia ossea = cementum, ī n.	-zubní cement
supraocclūsiō, ōnis f.	-zub přesahuje okluzální rovinu zubů, předkus
tēla, ae f. fibrōsa	-vazivová tkáň
trānseō, ire	-přecházet

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Nadměrný počet zubů je:	a, anodontia	b, hyperodontia	c, hypodontia
2. Zánět zubní dřeně je:	a, gingivitis	b, stomatitis	c, pulpitis
3. Onemocnění zubů je:	a, odontopathia	b, odontolithos	c, odontitis

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

PRŮVODCE TEXTEM

Formae remediōrum

Formae remediōrum sunt:

1. remedia firma: pulverēs, tabulettae, tabulettae obductae, pilulae, grānula, suppositōria, globulī vāgīnālēs, pāstillī, stylī, capsulae, saccharum
2. remedia liquida: solūtiōnēs, ēmulsiōnēs, guttae, suspēnsiōnēs, mixtūrae, īnfūsa, dēcocta, īnīectābilia, tīnctūrae, extracta, aqua, spīritus, acēta et vīna medicīnālia, sirupī, olea, succus herbārum, speciēs
3. remedia cētera: unguenta, rādīcēs, sāpōnēs, linīmenta, cērāta, emplastra, flōrēs, frūctūs, folia, herbae, corticēs, sēmīna, pastae, tēla hydrophyla, gossypium dēpūrātum.

Ex effectū in fūnctiōnēs remedia dīvidimus (dělíme):

1. in remedia excitantia
2. in remedia sēdātīva.

Applicātiō remediōrum interna et externa est. Applicātiō interna est duplex:

1. applicātiō enterālis (per ōs, sub linguam, per rēctum)
2. applicātiō parenterālis (īnīectiōnēs, inhālātiōnēs).

Genera īnīectiōnum sunt:

īnīectiōnēs intrācardiālēs, intrādermālēs, subcutāneae, intrāperitonaeālēs, intrāpleurālēs, intrālumbālēs, intrāmūsculārēs, intrāvēnōsae.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

acēta medicīnālia (acētum, ī n.)	-léčivé octy
capsula, ae f.	-pouzdro

cērātum, ī n.	-voskovec
cortex, icis m.	-kůra
dēcoctum, ī n.	-odvar
effectus, ūs m.	-účinek
emplastrum, ī n.	-náplast
enterālis, e	-střevní
excitantia	-dráždící látky
extractum, ī n.	-výtažek
firmus, a, um	-pevný
flōs, ōris m.	-květ
folium, iī n.	-list
frūctus, ūs m.	-plod
genus, eris n.	-druh, rod, pokolení
globulus, ī m.	-kulička
gossypium, iī n. dēpūrātum	-vata
granulum, ī n.	-zrnko
gutta, ae f.	-kapka
herba, ae f.	-rostlina, bylina, nať
intrāperitonaeālis, e	-nitropobříšnicový
linīmentum, ī n.	-mazání
liquidus, a, um	-tekutý
mixtura, ae f.	-směs
obductus, a, um	-obalený
parenterālis, e	-mimo trávící trubici
pulvis, eris m.	-prášek
sāpō, ōnis m.	-mýdlo
sēdātīva (sēdātīvum, ī n.)	-uklidňující léky
sirupus, ī m.	-sirup
speciēs, ērum f., pl.	-čajová směs
stylus, ī m.	-tyčinka
succus, ī m. herbārum	-šťáva z rostlin
suppositōrium, iī n.	-čípek (forma léku)
tēla, ae f. hydrophyla	-hydrofilní gáz
unguentum, ī n.	-mast

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Kapky jsou:

a, solūtiōnēs

b, guttae

c, tīnctūrae

2. Prášky jsou:

a, pulverēs

b, suppositōria

c, capsulae

3. Květy jsou:

a, corticēs

b, frūctūs

c, florēs

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

PRŮVODCE TEXTEM

Cor

Cor in latere sinistrō pectoris prope sternum īnfrā costās locātum est.

Cor ē pericardiō, ex endocardiō, ē myocardiō cōnstat (se skládá). Basis cordis praecipuē (především) pariete posteriōre ātriī cordis sinistrī formātur (je tvořena). Basis cordis faciem sternocostālem (anteriorē), diaphragmaticam (īnferiōrem), faciem pulmōnālem (dextram et sinistram laterālem) habet (má). Faciēs dextra et sinistra laterālis cordis per pericardium ad contāctum cum pulmōnibus venit (přichází).

Cor in ventriculum cordis dextrum et sinistrum et ātrium cordis dextrum et sinistrum dīviditur (se dělí). Cavum cordis superius ātrium cordis appellātur (se nazývá). Ātrium cordis parvum est. Ātrium cordis parietēs tenuēs habet. Cavum cordis īnferius ventriculus cordis appellātur. Ventriculus cordis parietēs firmōs et mūsculōsōs habet. Contrāctiō cordis systolē appellātur, relaxātiō cordis diastolē appellātur. Inter ventriculum cordis dextrum et ātrium cordis dextrum valva tricuspidālis, inter ventriculum cordis sinistrum et ātrium cordis sinistrum valva bicuspidālis locātae sunt. Valva aortae est systēma trium valvulārum in trānsitū ventriculī cordis sinistrī in aortam. Valva aortae valvulam sēmīlūnārem posteriōrem, valvulam sēmīlūnārem dextram et valvulam sēmīlūnārem sinistram habet. Sēptum ātrioventriculāre locātum est suprā cuspidem sēptālem valvulae tricuspidālis inter ātrium cordis dextrum et ventriculum cordis sinistrum. Sēptum interātriāle ātrium cordis dextrum et sinistrum sēiungit (odděluje). Sēptum interventriculāre ventriculum cordis dextrum et sinistrum sēiungit.

Ōstium ātrioventriculāre dextrum est forāmen ex ātriō cordis dextrō in ventriculum cordis dextrum cum valvulā tricuspidālī. Ōstium ātrioventriculāre sinistrum est forāmen ex ātriō cordis sinistrō in ventriculum cordis sinistrum cum valvulā bicuspidālī. Inter pulmōnēs et cor circulātiō sanguinis minor, inter cor et corpus circulātiō sanguinis maior sunt.

Circulātiō sanguinis maior in ventriculō cordis sinistrō incipit (začíná). Aorta in partem ascendentem et dēscendentem dīviditur. Ē parte ascendentī aortae artēriae corōnāriae et truncus brachiocephalicus ascendunt (vystupují). Ē truncō brachiocephalicō carōtis cōmmūnis et artēria subclāvia dextra et sinistra ascendunt. Carōtis cōmmūnis in carōtidem externam et internam dīviditur. Artēriae corōnāriae cor cōpiam sanguine faciunt (vyživují). Capillāria vēnās et artēriās coniungunt (spojují). Artēria subclāvia dextra et sinistra sanguinem oxydātum in membrum superius dextrum et sinistrum addūcunt (přivádějí). Carōtis externa et interna sanguinem oxydātum in caput addūcunt. Pars dēscendēns aortae sanguinem oxydātum in truncum et in membrum īnferius dextrum et sinistrum addūcit (přivádí).

Vēna cava īnferior ē parte īnferiōre corporis sanguinem desoxydātum et vēna cava superior ē parte superiōre corporis sanguinem desoxydātum in ātrium cordis dextrum addūcunt.

Circulātiō sanguinis minor in ventriculō cordis dextrō incipit. Truncus pulmōnālis ē ventriculō cordis dextrō ascendit (vystupuje). Truncus pulmōnālis in artēriam pulmōnālem dextram et sinistram dīviditur. Artēria pulmōnālis dextra et sinistra sanguinem desoxydātum in pulmōnēs addūcunt. ***Sanguis oxydātus duābus vēnīs pulmōnālibus in ātrium cordis sinistrum addūcitur (se přivádí).***

Dextropositiō cordis ad malformātiōnēs cordis numerātur (se počítá). Morbī cordis sunt, ad exemplum, endocardītis, cardiectasis, cardītis, īnfarctus myocardiī, myocardiōsis, myocardiopathia, myocardiītis, cardiasthenia, cardiocēlē, cardioclasia, cardiodynia, cardiobolē, cardiataxia, cardioplēgia, angīna pectoris et aliī.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

abdūcō, ere	-odvádět
addūcō, ere	-přivádět
appellō, āre	-nazývat
ascendō, ere	-vystoupit

cardiagra, ae f.	-angína pectoris
cardialgia, ae f.	-bolest srdce
cardiasthenia, ae f.	-srdeční slabost
cardiataxia, ae f.	-nekoordinovaná srdeční činnost
cardiectasis, is f.	-rozšíření srdce
cardiobolē, ēs f.	-bušení srdce s bolestí
cardiocēlē, ēs f.	-výhřez srdce
cardioclasis, is f.	-prasknutí srdce
cardiodynia, ae f.	-bolest srdce
cardiomalacia, ae f.	-změknutí srdce
cardiomegalia, ae f.	-chorobně zvětšené srdce
cardiopalmus, ī m.	-bušení srdce
cardiopathia, ae f.	-onemocnění srdce
cardītis, ītidis f.	-zánět srdce
cōpiam facere (cōpia, ae f. = zásoba)	-vyživovat
endocardītis, ītidis f.	-zánět srdeční nitroblány
faciō, ere	-činit, dělat, konat, provádět
myocardītis, ītidis f.	-zánět srdeční svaloviny
myocardōsis, is f.	-onemocnění srdečního svalu
numerō, āre	-počítat
sēiungō, ere	-oddělit
tenuis, e	-tenký
trānsitus, ūs m.	-přechod
veniō, īre	-přicházet

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Zánět osrdečníku je:

a, endocardītis	b, myocardītis	c, pericardītis
-----------------	----------------	------------------------
- Stařecké srdce je:

a, presbycardia	b, cardiophobia	c, megalocardia
------------------------	-----------------	-----------------
- Zánět chlopní je:

a, valvulotomia	b, valvulītis	c, valvulāris
-----------------	----------------------	---------------

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Aegrōtus post cystectomiā. Atrophia corticis cerebrī. Ūrocystolithotomia. Ōvāriohysterectomia. Ōtītis media. Trachēostomia prō apnoē. Remedia analgetica, abortīva, expectorantia, cardiaca, digestīva. Dermatōsis est morbus cutis. Cōlītis est inflammātiō intestīnī crassī. Dolor ventriculī gastralgia appellātur (se nazývá). Myōma tumor benignus est. Dēcubitūs superficiālēs aut profundī sunt. Trauma superficiāle genūs dextrī. Tria sunt ossa coxae: os īlium, os pūbis, os ischiī. In osse longō diaphysis et epiphysis sunt. Partēs artēriāe ē tribus strātīs cōnstant (se skládají): ex intimā tunicā, mediā, adventīciā. Tachycardia accelerātiōnem pulsūs suprā normam signat (znamená). Bradycardia retardātiōnem pulsūs īnfra normam signat. Pulmō dexter trilobātus est. Pulmō sinister bilobātus est. Kyphōsis et scoliōsis dēviātiōnēs columnae vertebrālis sunt. Signa inflammātiōnis sunt: dolor, calor, rubor, tumor, fūctiō laesa. Eupnoē respirātiō normālis est, respirātiōnem gravem dyspnoē appellāmus (nazýváme). Digitus prīmus manūs pollex appellātur. Pseudocystis. Rhachītis.

Contrā febrim antipyretica, contrā spasmōs antispastica recipiuntur (se berou). Digitus p̄rimus pedis hallūx nōminātur (se nazývá). Recipe ducenta grammata massae pilulārum.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Rozeznáváme (dīvidimus) různé formy léků.

Pevné formy léků jsou: prášky, obalené tablety, pilulky, čípky, cukr a jiné.

Ženské pohlavní orgány se dělí (dīviduntur) na orgány vnější a vnitřní.

Ženské vnitřní pohlavní orgány jsou: děloha, vejcovody, vaječníky.

Srdce je uloženo na levé straně blízko kosti hrudní.

Srdce se dělí (dīviditur) na pravou a levou srdeční komoru a na pravou a levou srdeční síň.

Rozeznáváme krevní oběh malý a krevní oběh velký.

Malý krevní oběh je mezi plícemi a srdcem.

Velký krevní oběh je mezi srdcem a tělem.

Dutina ústní se dělí na předsíň ústní a vlastní dutinu ústní.

Děti mají (habent) 20 mléčných zubů.

Dospělí mají 32 trvalých zubů.

Dospělí mají 8 řezáků, 4 špičáky, 8 třenových zubů a 12 stoliček.

Použitá literatura:

KÁBRT, J., KÁBRT, J. *Lexicon medicum*. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, (2015) @2015. 917 stran. ISBN 978-80-7492-200-8.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili odborné termíny z příbuzných oborů zdravotnictví. Zvládli jste překlady odborných textů. Rozšířili jste si slovní zásobu, kterou budete schopni používat ve zdravotnické praxi. Závěrečným úkolem je překlad odborných textů z 1. kapitoly.

OTÁZKY

1. Vyjmenujte srdeční choroby.
2. Vysvětlete a vyskloňujte spojení **dextropositiō cordis**.
3. Vyskloňujte shodný přívlastek **arcus dentālis superior**.
4. Vyjmenujte onemocnění dutiny ústní a nemoci zubů.
5. Vyskloňujte shodný přívlastek **uterus duplex sēparātus**.
6. Vyskloňujte shodný přívlastek **dēns molāris superior dexter**.
7. Vyskloňujte shodný přívlastek **ōstium ātrioventriculāre dextrum**.
8. Vyjmenujte zevní ženské pohlavní orgány.
9. Vyjmenujte onemocnění dělohy.
10. Vyskloňujte shodný přívlastek **uterus pūbescēns**.
11. Popište velký krevní oběh.
12. Popište malý krevní oběh.
13. Vyjmenujte různé formy léků.
14. Spojte s předložkami **cum** a **ante** shodný přívlastek **uterus fētālis**.
15. Utvořte shodný přívlastek ze substantiva **tepna** a adjektiva **plicní**.
16. Spojte s předložkami **sine** a **circum** shodný přívlastek **dēns p̄rimus**.
17. Utvořte shodný přívlastek ze substantiva **kořen** a adjektiva **hluboký**.
18. Spojte s předložkami **prō** a **extrā** shodný přívlastek **tabuletta obducta**.
19. Utvořte shodný přívlastek ze substantiva **končetina** a adjektiva **pravý**.
20. Spojte s předložkami **sub** (kde?) a **suprā** shodný přívlastek **valva tricuspidālis**.

ODPOVĚDI

zánět sleziny	-splēnītis
zánět jater	-hēpatītis
zánět hrtanu	-laryngītis
zánět obratlů	-spondylītis
zánět žláz	-adenītis
zánět močové trubice	-ūrēthrītis
zánět děložní svaloviny	-myomētrītis
zánět sliznice ústní dutiny	-stomatītis
zánět žaludku	-gastrītis
zánět děložní sliznice	-endomētrītis
zánět osrdečníku	-pericardītis
zánět srdeční nitroblány	-endocardītis
zánět nosní sliznice	-rhīnītis
zánět dásně	-gingīvītis
zánět zubní dřevě	-pulpītis
zánět ucha	-ōtītis
nezánětlivé onemocnění jater	-hēpatōsis
nezánětlivé onemocnění sleziny	-splēnōsis
nezánětlivé onemocnění žaludku	-gastrōsis
nezánětlivé onemocnění kloubů	-arthrōsis
nezánětlivé onemocnění obratlů	-spondylōsis
nezánětlivé onemocnění žláz	-adenōsis
nezánětlivé onemocnění chrupavky	-chondrōsis
nádor z jaterních buněk	-hēpatōma
nádor sleziny	-splēnōma
nádor ze žlázové výstelky	-adenōma
nádor z kostní tkáně	-osteōma
nádor ze zubní tkáně	-odontōma
nádor ze svalové tkáně	-myōma
nádor brzlíku	-thýmōma
nádor z chrupavčité tkáně	-chondrōma
mnohonásobný výskyt nádorů ze svalové tkáně	-myōmatōsis

DALŠÍ ZDROJE

- KUNEŠOVÁ, K. *Latina pro farmaceuty*. Praha: Univerzita Karlova, 2005. 195 stran. ISBN 80-246-0437-X.
- MAZÁNEK, J., NEDVĚDOVÁ, M., STAŇKOVÁ, H., HORKÝ, K., PETRÁŠEK, J. *Stomatologie. Lékařské repetitorium*. 1. vydání. Praha: Galén, 2017. 136 stran: ilustrace; 23 cm. ISBN 978-80-7492-315-9.
- KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.
- BILÍKOVÁ, E. *Přehled latinské mluvnice*. Brno: MC nakladatelství. 2001. 63 stran. ISBN 80-238-96-96-2.
- ŠENKOVÁ, S. *Latinsko-český česko-latinský slovník*. 3. opravené vydání. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. 262 stran; 22 cm. ISBN 80-7182-143-8.

16 NEONATOLOGIE, ODBORNÉ TEXTY

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti v oblasti odborné lékařské terminologie
- navázat na znalosti ze somatologie, anatomie, fyziologie
- navázat na znalosti v oblasti odborných termínů z neonatologie
- navázat na znalosti v oblasti odborných lékařských názvů onemocnění

CÍLE KAPITOLY

- schopnost pracovat s odbornými texty
- schopnost odhadnout význam neznámých odborných lékařských termínů
- osvojit si znalosti v oblasti odborných lékařských názvů onemocnění
- osvojit si další odbornou terminologii z neonatologie

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

chirurg, chirurgický, chirurgie, orgán, anemie, luxace, skelet, léze, systém, centrální, nervový, nerv, periferní, spastický, anomálie, trauma, evoluce, numerický, kauza, forma, cyanóza, neonatologie, perinatologie, resuscitace, genetický, komplikace, systém, neurologie, organismus, metabolismus, transport, spasmus, formální, systematický, neurotický

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

405 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

16.1 PERINATOLOGIE, NEONATOLOGIE

Perinatologii definujeme jako interdisciplinární vědní obor zabývající se péčí o zdravý vývoj nového jedince a o poruchy tohoto vývoje v perinatálním období. Formuluje tedy péči o matku a plod. Perinatologie je realizována tzv. třístupňovým systémem péče o těhotnou ženu a novorozence. Termín perinatologie je složen z řeckého prefixu peri = okolo + latinského adjektiva nātus = narozený + řeckého substantiva logos = slovo.

Zcela jedinečným oborem ve zdravotnictví je neonatologie zabývající se péčí o novorozence. I. stupněm jsou základní úseky péče o fyziologické novorozence v průběhu poporodní adaptace, II. stupněm jsou úseky intermediární péče o závažné patologické a nezralostní stavy novorozenců, III. stupeň sdružuje úseky péče I. stupně, intermediární pracoviště, jednotky intenzivní a resuscitační péče.

Termín neonatologie je složen z řeckého adjektiva neos = nový + latinského adjektiva nātus = narozený + řeckého substantiva logos = slovo (neonātus, ī m. = novorozenec).

Neonatologové se zabývají vrozenými a vývojovými vadami, genetickými odlišnostmi a možnými perinatálními komplikacemi (hlavně u rizikových těhotenství).

PRŮVODCE TEXTEM

Morbī neonātōrum

Morbī neonātōrum in genera varia morbōrum dīviduntur (se dělí).

Morbī neonātōrum iam (už) per ēvolūtiōnem intrāuterīnam acquīsītī sunt, ad exemplum, erythroblastōsis fētālis cum variīs formīs; anaemia, icterus gravis, hydrōps fētūs.

Ad laesiōnēs intrāuterīnās nōnnūllae malformātiōnēs congenitae sicut (tak jako) hydrocephalus, microcephalus, anencephalus, mēningocēlē, mongolismus numerantur (se počítají).

Cheiloschisis, cheilognathoschisis, cheilognathopalātoschisis, stenōsis seu atrēsia singulārium partium systēmatis dīgestōriī et viārum bīliferārum sunt etiam (také) malformātiōnēs congenitae.

Etiam malformātiōnēs viārum urīnālium et organōrum genitālium indicantur (se označují). Inter malformātiōnēs sceletī malformātiōnēs extrēmītātum, ad exemplum, pedem vārum, pedem valgum, luxātiōnem coxae et aliās numerāmus (počítáme).

Nōnnūllī neonātī vitiīs cordis congenitīs labōrant (trpí).

Vitia cum cyanōsī, vitia sine cyanōsī existunt (vznikají).

Traumata intrā partum acquīsīta sunt caput succēdāneum, laesiō mūsculōrum, cephalhaematōma externum, frāctūra clāviculae, laesiō nervōrum periphericōrum, paralysis nervī faciālis, laesiō systēmatis nervōsī centrālis.

Neonātī intrā partum nōnnumquam etiam īnfectiōnēs congenitī aut acquīsītī habent (mají).

Nōnnūllī neonātī post partum spasmīs dēpendentibus et herniā diaphragmaticā congenitā labōrant. Inter causās mortālītātis neonātōrum numerāmus pneumopathiam, laesiōnēs systēmatis nervōsī centrālis, anōmaliās ēvolūtiōnis congenitās atque (a také) īnfectiōnēs.

Ad mortālītatem perinātālem plērumque (obvykle) mortinātālītatem numerāmus.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

anencephalus, ī m.	-nevyvinutý lební kostěný kryt a mozek
atrēsia, ae f. singulārium partium	-chybění jednotlivých částí
atrēsia, ae f.	-vrozené nevyvinutí přirozených tělních otvorů nebo uzavření vývodu dutých orgánů
caput, itis n. succēdāneum	-porodní „nádor“ na hlavičce novorozence
cephalhaematōma, matis n. externum	-krevní subperiostální lebeční podlitina (po porodu)
cyanōsis, is f.	-modrofialové zbarvení sliznice a kůže okrajových částí těla
erythroblastōsis, is f. fētālis	-zaplavení krve nezralými červenými krvinkami
ēvolūtiō, ōnis f.	-vývoj
existō, ere	-vzniknout, vznikat
extrēmītās, tātis f.	-končetina
hydrocephalus, ī m.	-vodnatelnost mozku
hydrōps, pis m. fētūs	-vodnatelnost plodu
cheilognathopalātoschisis, is f.	-vrozený rozštěp horního rtu, čelisti a tvrdého patra
cheilognathoschisis, is f.	-vrozený rozštěp horního rtu a čelisti
cheiloschisis, is f.	-vrozený rozštěp horního rtu
icterus, ī m. gravis	-těžká žloutenka
labōrō, āre	-trpět, trápit se, strádat
mēningocēlē, ēs f.	-vrozený vakovitý výhřez plen ústředního mozku
microcephalus, ī m.	-nápadně malá hlava
mongolismus, ī m.	-vrozené úchytky s těžkým duševním útlumem

mortālītās, tātis f.	-úmrtnost
mortinātālītās, tātis f.	-počet mrtvě narozených na 1000 živě narozených a úmrtnost v prvních 10 dnech života
nōnnūllus, a, um	-některý
nōnnumquam	-někdy
perinātālis, e	-týká se období do 10 dnů po narození
periosteum, ī n.	-okostice, vazivový obal kosti
pēs, pedis m. vārus, valgus	-noha vybočená, vbočená
pneumopathia, ae f.	-blíže neurčené onemocnění plic
spasmus, ī m. dēpendēns	-křeč závislá na vysokých dávkách pyridoxinu
via, ae f. bīlifera	-žlučová cesta
vītium, īī n.	-vada

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Vodnatelnost hlavy je:
a, microcephalus b, anencephalus c, **hydrocephalus**
- Vbočená noha je:
a, **pēs valgus** b, pēs vārus c, pēs varius
- Vrozený rozštěp horního rtu je:
a, cheilognathoschisis b, **cheiloschisis** c, cheilognathopalātoschisis

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

PRŮVODCE TEXTEM

Spasmī neonātōrum

Spasmī neonātōrum ē dēkursū ā spasmīs īnfantium veteriōrum (starších) et adultōrum distinguuntur (se rozeznávají). Saepissimē spasmī consenquentiā (následkem) encephalopathiae ischaemicae cum hypoxiā etiam (také) consenquentiā hypoglycaemiae aut hypocalcaemiae efficiuntur (jsou způsobeny).

Trīgintā centēsimaie omnium spasmōrum neonātōrum mātūrōrum et quīnquāgintā centēsimaie omnium spasmōrum neonātōrum immātūrōrum complicātiōnibus perinātālibus et saepe encephalopathiā ischaemicā cum hypoxiā efficiuntur.

Īnsultūs generalisātī rārō (vzácně) existunt (vznikají).

Haec forma Īnsultuum saepe myoclonia discrēta focālis nōminātur (se nazývá).

Apnoē frequēns (častý) est.

Cētera symptōmata gravia nystagmus et sialorrhoea sunt.

Forma Īnsultuum speciālis sunt: pyridoxinum (vītaminum B₆) - spasmī dēpendentēs.

Spasmī per prīmās hōrās vītae neonātōrum aut per quārtam et quīntam diem post partum appārent (se objevují).

Ūsus māximus vītaminī B₆ necessārius est. Neonātī cum spasmīs symptōmaticīs anticon-sultīvīs et medicāmentīs speciālibus sānantur (se léčí).

Causae spasmōrum neonātōrum sunt:

dēfectūs metabolismī cum hypoglycaemiā, ad exemplum, laesiō truncī cerebrī, asphyxia, haemorrhagia et aliae; dēfectūs metabolismī cum hypocalcaemiā, ad exemplum, hypoparathyreōsis, hypophosphataemia, hypomagnesaemia et aliae; petit mal, grand mal, asphyxia, hydrocephalus, mēningītis, anōmaliae cerebrī congenitae, toxoplasmōsis; causae variae spasmōrum, ad exemplum, syndrōma abstinentiae, vītaminum B₆, spasmī dēpendentēs, hypōnātraemia, hypernātraemia, polyglobulia et aliae.

K ZAPAMAOVÁNÍ

Slovní zásoba

alius, alia, aliud	-jiný
anticonsultīva (anticonsultīvum, ī n.)	-léky proti křečím
appāreō, ēre	-objevovat se, objevit se
asphyxia, ae f.	-dušení z nedostatku vzduchu s následným poklesem kyslíku a vzestupem oxidu uhličitého krvi
cēter, cētera, cēterum	-ostatní, další
consequētia, ae f.	-následek
discrētus, a, um	-diskrétní
distinguō, ere, dīgnōscō, ere	-rozeznávat, rozlišovat, rozpoznávat
encephalopathia, ae f.	-nespecifikované onemocnění mozku vzniklé následkem jiných orgánových poruch
focālis, e	-ložiskový
generalisātus, a, um	-postupující, rozšířený
grand mal (z francouzštiny)	-epileptický záchvat velký
hōra, ae f.	-hodina
hypernātraemia, ae f.	-zvýšená koncentrace sodíku v krvi
hypocalcaemia, ae f.	-snížená koncentrace vápníku v krvi
hypoglycaemia, ae f.	-snížená koncentrace cukru v krvi
hypomagnesaemia, ae f.	snížená koncentrace hořčíku v krvi
hyponātraemia, ae f.	-snížená koncentrace sodíku v krvi
hypoparathyreōsis, is f.	-snížená funkce příštítné žlázy s následným nedostatkem jejích hormonů
hypophosphataemia, ae f.	-snížená koncentrace fosfátů v krvi
hypoxia, ae f.	-nedostatek kyslíku v organismu
immātūrus, a, um	-nezralý, nedonošený
ischaemicus, a, um	-nedokrevný
mātūrus, a, um	-zralý, donošený
myoclonia, ae f.	-krátké křečové záškuby, křeče svalů s malým pohybovým účinkem
nystagmus, ī m.	-záškuby, třes očí rychle se opakující
partus, ūs m.	-porod
petit mal (z francouzštiny)	-epileptický záchvat malý
polyglobulia, ae f.	-zvýšení počtu červených krvinek v krvi
quīnquāgintā centēsīmae	-50%
saepe	-často
saepissimē	-nejčastěji
sialorrhōē, ēs f.	-zvýšené slinění
sialorrhoea, ae f., ptyalorrhoea, ae f.	-zvýšené slinění

spasmus, ī m. dēpendēns
syndrōma, matis n. abstinentiae

-křeč závislá na vysokých dávkách pyridoxinu
-abstinenční soubor příznaků

toxoplasmōsis, is f.

-onemocnění zvířat přenosné na člověka vyvolané prvokem *Toxoplasma gondii*

trīgintā centēsīmae

-30%

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Zvýšení sodíku v krvi je:

a, hyperphosphataemia

b, **hypernātraemia**

c, hypercalcaemia

2. Zvýšené slinění je:

a, **sialorrhoea**

b, diarrhoea

c, mēnorrhoea

3. Snížení vápníku v krvi je:

a, hypoglycaemia

b, hypomagnesaemia

c, **hypocalcaemia**

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

PRŮVODCE TEXTEM

Hernia diaphragmatica congenita

In cāsibus multīs est hernia diaphragmatica congenita lateris sinistrī cum trānspositiōne (cum trānsitū) organōrum abdōminālium ad thōrācem. Dēfectus diaphragmatis comprēsiōnem, hypoplasiam pulmōnum efficit (způsobuje). Cor ad latus dextrum trānsponitur (se přemíst'uje). Hic status criticus est et encheirēsis ūrgēns necessāria est.

Per prīmās hōrās vītae neonātōrum syndrōma grave pressūrae respīrātōriae cum dyspnoē, tachypnoē cum cyanōsī indicātur (se označuje). In positiōne alteriōre (zvýšené, vyšší) neonātōrum dyspnoē melior est. Thōrāx asymmetricus convexus est et respīrātiōnem nōn audīmus (neslyšíme). In auscultātiōne thōrācis murmura respīrātōria nōn audiuntur (nejsou slyšet). Tantum (pouze) in abdōmine concavō suprā thōrācem peristaltica audībilis audītur (je slyšet). Post nātum neonātōrum ĩntubātiōnem necessāriam facitur (se provádí) et specillum gastricum (gastrāle) dēdūcitur (se zavádí). Neonātus ad latus dēfectūs diaphragmatis pōnitur (pokládá se). Dēfectus diaphragmatis operātīvē (per operātiōnem) chīrurgicē clauditur (se uzavírá).

Duās formās herniae diaphragmatis congenitae dīgnōscimus (rozeznáváme).

Hernia Bochdalek est hernia lumbocostālis lateris sinistrī, nōnāgintā quīnque centēsīmae ex omnibus cāsibus huius herniae notātur (se zaznamenává).

Hernia Morgagni est hernia sternocostālis lateris dextrī, tantum quīnque centēsīmae ex omnibus cāsibus huius herniae notātur.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

auscultātiō, ōnis f.

-poslech

claudō, ere

-uzavírat

comprēsiō, ōnis f.

-stlačení

concavus, a, um

-vpadlý

convexus, a, um

-vyklenutý

dēdūcō, ere

-zavádět

diaphragma, matis n.

-bránice

encheirēsis, is f.	-chirurgický zákrok
hypoplasia, ae f. pulmōnum	-nedostatečný vývin plic
chīrurgicē	-chirurgicky
indicō, āre	-označovat, označit, udávat
īntubātiō, ōnis f.	-intubace, zavedení rourky do průdušnice k udržení volných dýchacích cest
latus, eris n.	-strana, bok
melior, melior, melius	-lepší
murmur, uris n. respīrātōrium	-dechový šelest
necessārius, a, um	-nezbytný, nutný
nōnāgintā quīnque centēsīmae	-95%
notō, āre	-zaznamenat, zaznamenávat
omnis, e	-všechn, každý
operātīvē	-operativně
peristaltica, ae f. audībilis	-slyšitelná peristaltika
pōnō, ere	-ukládat, pokládat
pressūra, ae f. respīrātōria (stress z ang.)	-dechová tíseň
quīnque centēsīmae	-5%
specillum, ī n. gastricum, gastrāle	-žaludeční sonda
syndrōma grave	-těžký syndrom (soubor příznaků)
trānsponō, ere	-přesouvat, přemístit
trānspositiō, ōnis f.	-přesunutí
trānsitus, ūs m.	-přechod
ūrgēns, ntis	-velmi náhlý

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Kýla bedrožeberní levostranná je:
a, hernia Morgagni b, **hernia Bochdalek** c, hernia acquisita
- Stlačení plic a nedostatečný vývin plic způsobuje:
a, **dēfectus diaphragmatis** b, dēfectus cordis c, dēfectus ventriculī
- Epileptický záchvat malý je:
a, grand mal b, ĩnsultus parvus c, **petit mal**

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Rozeznáváme (dīgnōscimus) různé druhy novorozeneckých nemocí.
Pro léčbu novorozeneckých křečí je nutný vitamín B₆.
Novorozenecká brániční kýla je pro novorozence velmi nebezpečná.
Rozeznáváme 2 formy novorozenecké brániční kýly.
Vybočená noha a vbočená noha jsou vrozené vady novorozenců.
Nemoci novorozenců jsou vrozené nebo získané během porodu.
Prevence nemocí je nezbytná.
Mezi vrozené vady se počítají (numerantur) vady končetin a páteře, srdeční a plicní vady.
Defekt bránice je chirurgicky uzavírán (clauditur).
Vrozená novorozenecká brániční kýla Bochdalekova je levostranná.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Opakování odborné lékařské terminologie

K českým odborným termínům vyhledejte odpovídající latinské/řecké ekvivalenty:

1. chirurgický zákrok	1. specillum gastricum
2. vodnatelnost plodu	2. substantia adamantina
3. vrozený rozštěp horního rtu	3. endometrium
4. zánět srdce	4. pulverēs
5. srdcovitá děloha	5. encheirēsis
6. onemocnění srdce	6. unguentum
7. zánět jazyka	7. cardiodynia
8. žaludeční sonda	8. anodontia
9. rozšíření průdušek	9. cheiloschisis
10. zánět srdeční svaloviny	10. uterus arcuātus
11. prášky	11. glōssītis
12. rozšíření srdce	12. uterus cordiformis
13. děložní sliznice	13. suppositōrium
14. mast	14. hydrōps fētūs
15. vrozené nevyvinutí zubů	15. cardioectasis
16. obloukovitá děloha	16. cardiopathia
17. sklovina	17. tuba uterīna
18. čípek (forma léku)	18. bronchiectasis
19. vejcovod	19. myocardītis
20. bolest srdce	20. cardītis

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Přeložte:

Operatiō dēfectūs diaphragmatis facitur (se provádí).

Spasmī neonātōrum vītamīnō B₆ sānantur (se léčí).

Prō cūratiōne spasmōrum anticonsultīva recipiuntur (se berou).

Ūna ē causīs spasmōrum neonātōrum est dēfectus metabolismī cum hypoglycaemiā.

Ad laesiōnēs intrāuterīnās hydrocephalus, microcephalus, anencephalus numerantur.

Neonātī malformātiōnēs viārum ūrīnālium habent (mají).

Inter traumata neonātōrum laesiōnēs mūsculōrum numerāmus (počítáme).

Malformātiōnēs congenitae sceletī neonātōrum malformātiōnēs extrēmitātum sunt.

Neonātī immātūrī complicātiōnēs perinātālēs habent.

Asphyxia causa spasmōrum neonātōrum est.

Použitá literatura:

KÁBRT, J. *Jazyk latinský I. pro SZŠ*. 7. vyd. Praha: Informatorium, 2013. 163 stran.

ISBN 978-80-7333-103-0.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili odbornou lékařskou terminologii z neonatologie. Dovedete používat sloveso „esse“, významová slovesa aktivní i pasivní, substantiva, adjektiva, zájmena, zájmenná adjektiva, adverbia a číslovky. Seznámili jste se s novorozeneckými nemocemi, jejich příznaky, vadami, zvláštnostmi, odlišnostmi a jejich možnostmi léčby.

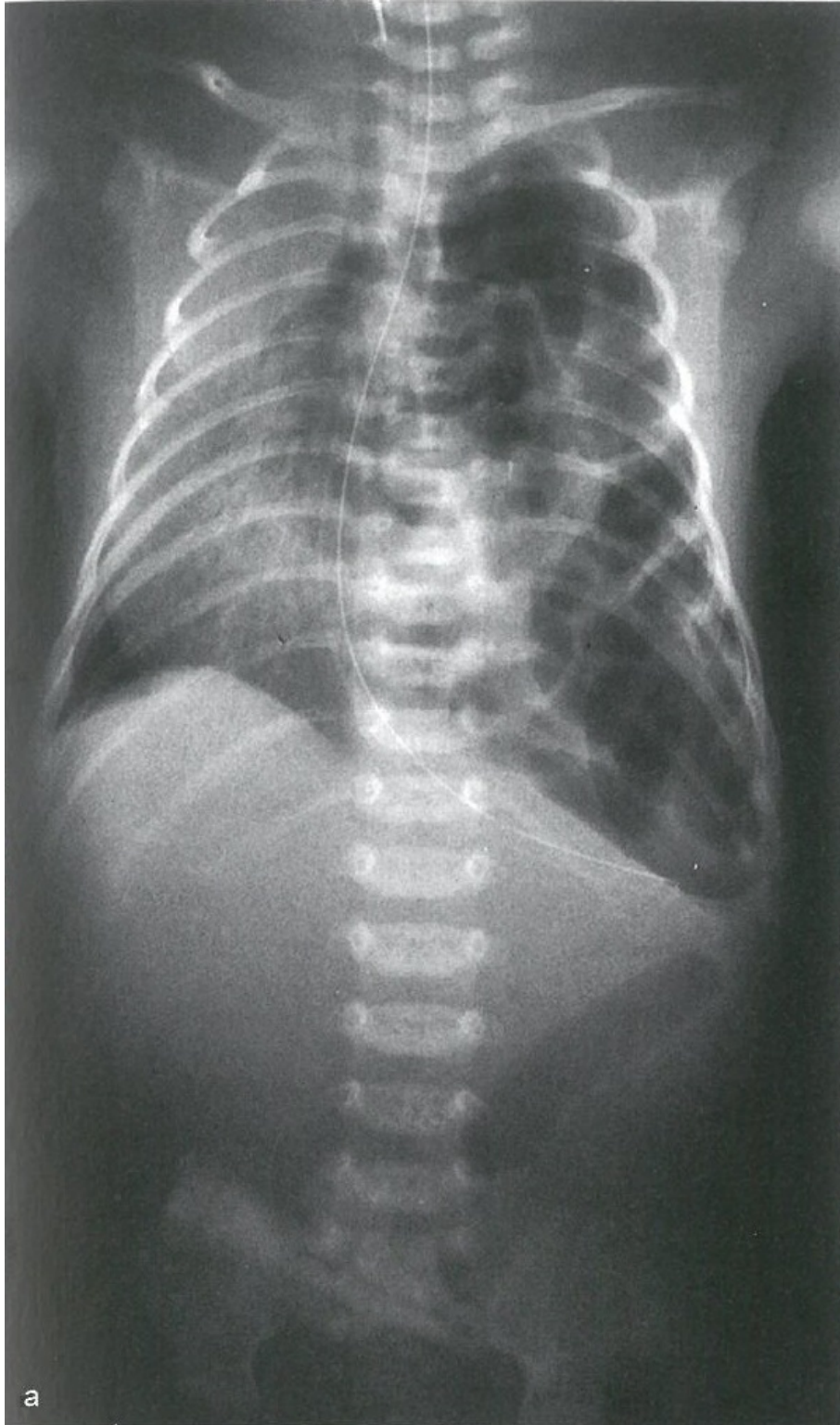
Morgagni Giovanni Baptista (1682 - 1771) - italský lékař, chirurg, zakladatel patologické anatomie, profesor anatomie na univerzitě v Padově.

Bochdalek Vincenc Alexandr (1801 - 1883) - český lékař, chirurg, zakladatel patologické anatomie, profesor anatomie v Praze a ve Vídni.

OTÁZKY

1. Vyskloňujte shodný přívlastek **caput succēdāneum** a přeložte.
2. Vyskloňujte neshodný přívlastek **hydrōps fētūs** a přeložte.
3. Spojte s předložkami **propter** a **prō** shodný přívlastek **cheiloschisis operābilis**.
4. Vyskloňujte shodný přívlastek **laesiō intrāuterīna** a přeložte.
5. Spojte s předložkami **cum** a **post** shodný přívlastek **syndrōma grave**.
6. Vyskloňujte shodný přívlastek **murmur respirātōrium** a přeložte.
7. Vyskloňujte shodný přívlastek **compressiō pulmōnālis** a přeložte.
8. Spojte s předložkami **suprā** a **sine** shodný přívlastek **thōrāx convexus**.
9. Vyskloňujte shodný přívlastek **spasmus dēpendēns** a přeložte.
10. Spojte s předložkami **ā** a **extrā** shodný přívlastek **myoclonia discrēta focālis**.
11. Vyskloňujte neshodný přívlastek **laesiō cerebrī perinātālis** a přeložte.
12. Vyjmenujte příčiny novorozeneckých křečí.
13. Jak se léčí novorozenecké křeče?
14. Popište brániční novorozeneckou kýlu Bochdalekova.
15. Popište brániční novorozeneckou kýlu Morgagniho.
16. Co způsobuje novorozenecká brániční kýla?
17. Co víte o perinatologii a neonatologii?
18. Čím se zabývá třístupňový systém péče o těhotnou ženu a novorozence?
19. Kolik procent případů zaznamenává kýla Bochdalekova?
20. Kolik procent případů zaznamenává kýla Morgagniho?

Obrázek 1 Hernia Bochdalek - hernia diaphragmatica, diaphragma nōn terminātur, ānsae intestīnālēs sunt ēvidentēs in dīmīdiō thōrācis sinistrō, mediastīnum ad latus dextrum exprimitur

mediastīnum, ī n.	-prostor mezi oběma pohrudničními dutinami obsahující orgány a řídké tukové vazivo		
nōn terminātur	-není ohraničen, a, o	dīmīdium, īī n.	-polovina
ānsa, ae f.	-klička	exprimitur	-je vytlačen, a, o

Obrázek 2 Hernia Morgagni - expressivitās diaphragmatis nōn clāra est, ānsae intestīnālēs sunt in regiōne partis thōrācis mediae, skiagramma cordis obscūrum est

expressivitās, tātis f.
obscūrus, a, um
clārus, a, um

-výraznost
-matný
-jasný, čistý

ānsa, ae f.
regiō, ōnis f.

-klička
-oblast

skiagramma, matis n.

-rtg. snímek (ř. skiā = stín, ř. gramma = zápis)

ODPOVĚDI

nedostatek cukru v krvi novorozenců	-hypoglycaemia neonatorum
nedostatek vápníku v krvi novorozenců	-hypocalcaemia neonatorum
novorozenecká sepsa a zánět mozkových plen	-sepsis et meningitis neonatorum
vrozené nebakteriální infekce	-infectiones abacteriales congenitae
vrozená syfilis	-luës connata
zánět spojivek	-conjunctivitis
syndrom dechové tísně (z ang.)	-respiratory distress syndrome RDS
přetrvávající tepenný vývod	-persistens ductus arteriosus PDA
nesprávný vývoj plic a průdušek	-bronchopulmonalis dysplasia BPD
onemocnění sítnice nedonošených novorozenců	-retinopathia immaturorum neonatorum
krváčení do mozku	-haemorrhagia intracranialis
chudokrevnost z nezralosti	-anaemia ex immaturitate
syndrom vdechnutí střevního obsahu	-syndroma aspiracionis meconii
plynatost hrudní, vzduch v pohrudniční dutině	-pneumothorax
nedostatečný vývin plic	-hypoplasia pulmonalis
krváčivé onemocnění,	-morbus haemorrhagicus,
nedostatek vitamínu K	deficit vitaminii K
poruchy metabolismu mléčného cukru	-dysfunctiones metabolismi galactosi
poruchy metabolismu ovocného cukru	-dysfunctiones metabolismi fructosi
poruchy přenosu hroznového cukru	-dysfunctiones transportacionis glucosi
zvýšená činnost štítné žlázy nadbytkem hormonů	-hyperthyreosis
snížená činnost štítné žlázy nedostatkem hormonů	-hypothyreosis
nedostatek krevních destiček v periferní krvi	-thrombocytopenia
zvýšený počet červených krvinek v krvi,	-polyglobulia,
syndrom zvýšené vazkosti krve	syndroma hyperviscositatis sanguinis
novorozenecká chudokrevnost	-anaemia neonatalis
zvýšené množství bilirubinu v krvi	-icterus neonatalis
syndrom	-syndroma
„přetrvávající plodový oběh“	„persistens fetalis circulatio“ PFC
zánět kůže vyvolaný nadměrným vylučováním kožního mazu u novorozenců	-dermatitis seborrhoica neonatorum

DALŠÍ ZDROJE

- KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.
- VOKURKA, M., HUGO, J. *Praktický slovník medicíny*. 11. aktualizované vydání. Praha: Maxdorf, (2015). xvi, 435 stran: ilustrace; 24 cm. ISBN 978-80-7345-464-7. ISBN 978-80-7345-470-8.
- KÁBRT, J., KÁBRT, J. *Lexicon medicum*. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, (2015) @2015. 917 stran. ISBN 978-80-7492-200-8.
- STRAŇÁK, Z., JANOTA, J. *Neonatologie*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: nakladatelství Mladá fronta, a.s., 2015. 637 s. ISBN 978-80-204-3861-4.
- BILÍKOVÁ, E. *Přehled latinské mluvnice*. Brno: MC nakladatelství. 2001. 63 s. ISBN 80-238-96-96-2.

17 PEDIATRIE, ODBORNÉ TEXTY

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

- navázat na znalosti z anatomie, fyziologie, somatologie, neonatologie
- navázat na znalosti v oblasti odborné lékařské terminologie z neonatologie
- navázat na znalosti v oblasti odborných lékařských názvů onemocnění

CÍLE KAPITOLY

- osvojit si odborné lékařské termíny z pediatrie
- schopnost pracovat s odbornými texty z oboru pediatrie, používat sloveso ve větě
- schopnost odhadnout význam neznámých odborných termínů „per analogiam“
- osvojit si další znalosti v oblasti odborných lékařských názvů onemocnění

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

komplikace, syndrom, symptom, antipyretika, antibiotika, typ, stadium, prognóza, efekt, imunita, koma, palpace, sklerotický, trimestr, gravidita, region, farmacie, bakteriální, dysfunkce, profylaxe, afta, infekce, neurogenní, virový, pneumonie, flegmona, appendix, infikovaný, gravidní, personální, kontakt, abscesy, toxický, organismus, hyperaktivita

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

405 minut

K ZAPAMATOVÁNÍ

17.1 PEDIATRIE

Pediatric neboli dětské lékařství je obor vnitřního lékařství zabývající se péčí o zdraví kojenců, dětí a mladistvých. Horní věková hranice v naší zemi je den předcházející 19. narozeninám.

Termín pediatrie se skládá z řeckého substantiva pais = dítě + řeckého substantiva iātros = lékař.

Stále více rozvíjející se specializací je lékařství pro dorost.

Pediatrové získávají způsobilost k samostatnému vykonávání praxe praktického lékaře pro děti a dorost. Charakteristickým rysem primární péče je důraz na prevenci.

PRŮVODCE TEXTEM

Scarlatina

Scarlatina est morbus infectiōsus.

Infectiōnem morbī *Streptococcus pyogenēs* efficit (způsobuje).

Tempus incubatiōnis ā II ūsque ad V diēs est.

Nāsopharyngītis et tōnsillītis dolōrēs in faucibus efficiunt (způsobují).

Per aspectiōnem intumēscētia tōnsillārum palātīnārum, nōnnumquam pseudomembrānae in palātō mollī, exanthēma coccineum, prīmō (nejprve) maculōsum, postea (poté) cōfundēns in arcibus palātopharyngeīs et palātoglōssīs et ūvulā existunt (vznikají).

Īn linguā pseudomembrāna alba et hyperaemia tunicae mūcōsae, intumēscētia nōdōrum lymphaticōrum submandibulārium, parapharyngeālium, nōdī lymphaticī per palpātiōnem dolorōsī (scarlatina traumatica, abortīva, puerperālis sine tōnsillītide) videntur (jsou vidět). Ā ll. diē ēruptiō exanthēmatis parvī maculōsī rubrī locālīter (místně) cōnfundēntis in erythēma in cervīce (collō), in hypogastrīō, in faciēbus internīs femorum, nōnnumquam in axillīs, in fossīs cubitālibus, in fossīs popliteīs cum hyperaemiā folliculōrum (cutis ānserīna) formantur (se tvoří).

Post ll seu llī diēs dēsquamātiō epithēliī in linguā cum persistentiā intumēscēntiae papillārum linguālium (lingua ruboīdea), dēsquamātiō cutis in palmīs et in digitīs plantae pedis; scarlatina toxica, febris acūtissima, intoxicātiō organismī gravis (cum emesī, diarrhoeā, syncopīs), exanthēma abundāns, in cute petechiae parvae seu haemorrhagiae maiōrēs observantur (se pozorují).

Complicātiōnēs reīnfectiō seu superīnfectiō alterō typō (druhým typem) streptococī (streptokoku) sunt:

lymphadenītis collī, ōtītis media suppūrātīva ūnilaterālis seu bilaterālis, mastoīdītis, affectiō apparātūs cardiovascularis (myocardōsēs, pāncardītis), glomerulonephrītis.

Exanthēmata allergica et cētera ad diagnōsin differentiālem numerantur (se počítají).

Cūrātiō scarlatinae est cūrātiō causālis, hospitālisātiō, pharmacotherapia (pēnicillīnum per iniectiōnem).

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

affectiō, ōnis f.	-náklonnost, onemocnění, postižení
afficiō, ere, efficiō, ere	-způsobit, způsobovat
albus, a, um	-bílý
arcus, ūs m.	-oblouk
aspectiō, ōnis f.	-nazírání, zkoumání, vyšetřování zrakem
axilla, ae f.	-podpaží
bilaterālis, e	-oboustranný, dvojstranný
causālis, e	-příčinný
collum, ī n.	-krk, krček
cōnfundēns, ntis	-slévající se
cutis, is f. ānserīna	-husí kůže
dēsquamātiō, ōnis f.	-odlupování horní vrstvy pokožky ve formě šupin
diagnōsis, is f. differentiālis	-rozlišující diagnóza
epithēlium, īī n.	-výstelka, komplex buněk s minimálním množ- stvím mezibuněčné hmoty vystýlající tělesné a orgánové dutiny a pokrývající celý povrch těla

ēruptiō, ōnis f.	-objevení se, výsev
erythēma, matis n.	-zarudnutí, překrvení, červené zabarvení kůže podmíněné rozšířením kapilár
exanthēma, matis n. abundāns	-vyrážka nadměrná
exanthēma, matis n. coccineum	-vyrážka šarlatová
exanthēma, matis n. cōfundēns	-vyrážka slévající se
existō, ere	-vznikat
faucēs, ium f., pl.	-hltan, chřtán
folliculus, ī m.	-váček, dutinka, vyvýšenina
formō, āre	-vytvořit, vytvářet, tvořit
fossa, ae f. cubitālis, poplitea	-jáma loketní, zákolenní
glomerulonephrītis, ītidis f.	-zánět ledvin s převážujícím postihem klubíček
hypogastrium, iī n.	-část břicha pod žaludkem, podbříšek
intumēscētia, ae f.	-zduření
lingua, ae f. ruboīdea	-malinový, ostružinový jazyk
lymphadenītis, ītidis f.	-zánět lymfatických uzlin
maculōsus, a, um	-skvrnitý
mastoīdītis, ītidis f.	-zánět bradavkového výběžku kosti spánkové
mollis, e	-měkký
myocardōsis, is f.	-nezánětlivé onemocnění srdečního svalu
nōdus, ī m.	-uzel
numerō, āre	-počítat
observō, āre	-pozorovat, sledovat
palātoglōssus, a, um	-patrojazykový
palma, ae f.	-dlaň
palpātiō, ōnis f.	-pohmat
pāncardītis, ītidis f.	-zánět všech struktur srdce
papilla, ae f.	-bradavka
parapharyngeālis, e	-ležící u hltanu
parvus, a, um	-malý
persistentia, ae f.	-trvání, přetrvávání, setrvávání
petechia, ae f.	-tečkovité krvácení z kapilár
planta, ae f.	-chodidlo
pseudomembrāna, ae f.	-nepravá blána
pŷogenēs	-hnisavého původu
ruber, bra, brum	-červený
rudoīdeus, a, um	-malinový, ostružinový
scarlatina, ae f. abortīva	-předčasná spála

scarlatina, ae f. puerperālis	-spála v období šestinedělí
scarlatina, ae f. toxica	-toxická spála
superīnfectiō, ōnis f.	-nákaza organismu vyvolaná týmž činitelem při nedosažení patřičné odolnosti
syncopa, ae f.	-krátkodobá ztráta vědomí způsobená nedostatečným zásobením mozku kyslíkem, náhlé nedokrvení poklesem krevního tlaku
ūnilaterālis, e	-jednostranný
ūsque ad (s akuz.)	-až do, až po, až k
ūvula, ae f.	-čípek

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Předčasná spála je:

a, scarlatina abortiva	b, scarlatina puerperālia	c, scarlatina traumatica
-------------------------------	---------------------------	--------------------------
- Vyrážka šarlatová je:

a, exanthēma cōfundēns	b, exanthēma coccineum	c, exanthēma rubra
------------------------	-------------------------------	--------------------
- Jáma zákolenní je:

a, fossa cubitālis	b, fossa iliaca	c, fossa poplitea
--------------------	-----------------	--------------------------

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

PRŮVODCE TEXTEM

Varicella

Varicella est morbus vīrulentus.

Tempus incubātiōnis ā XIV ūsque ad XVI seu ūsque ad XXI diēs est.

Post immūnisātiōnem immūnoglobulinō contrā varicellam tempus incubātiōnis ūsque ad XXVIII diēs esse potest (být může).

Infectiōnem morbī **vīrus varicella zoster** cum exanthēmate vēsiculōsō prūrīentī et cum enanthēmate in truncō tōtō efficit (způsobuje).

Vīrus varicellae ad **herpēs vīrōs** numerātur (se počítá).

Vīrus per viam aēream etiam per cōntactum rēctum (per infectiōnēs nosocomiālēs) trānsfertur (se přenáší).

Personae infectae sunt infectiōsae I seu II diēs ante ēruptiōnem exanthēmatis et usque V diēs post ēruptiōnem efflōrēscēntiae rēcentis ultimae.

Varicella ut (jako) prīmoīnfectiō post cōntactum cum herpēte zoster existit (vzniká).

Immūnitās per vītam tōtam manet (zůstává).

Exanthēma vēsiculōsum in truncō, in parte capillātā capitis (in capillīs), in faciē et in cavō ōris incipit (začíná). Prūrītus symptōma varicellae est.

Omnia stadia efflōrēscēntiae (macula, papula, vēsīcula, crusta) dīgnōscuntur (jsou rozpoznány). Id est ut imāgō „caelī stēllātī“.

Complicātiōnēs sunt: infectiō bactēriālis secundāria, impetīgō, abscessūs, phlegmonē, fasciītis, syndrōma shock toxicī, thrombocytopenia cum haemorrhagiā, pneumonia vīrōsa etiam bactēriālis, hēpatītis, arthritīs, cerebellītis cum ataxiā (prognōsis bona), encephalitīs cum īnsultibus spasmōrum et cum cōmate (prognōsis mala).

Dēcursus systēmaticus gravis: leucaemia, cūrātiō (therapia) - sterōidēs, corticoīdēs.

Syndrōma varicellae congenitum: varicella in p̄mīs duōbus trimēstribus, praecipuē (p̄devším) ab VIII. ūsque ad XXI. hebdomadēs ad embryopathiam dūcit (vede).

Inter symptōmata numerantur (se počítají): cicātrícēs cūtāneae, hypoplasia ossea et mūsculāris, symptōmata ophthalmica (cataracta, microphthalmus, chorioretīnītis), anōmaliae systēmatis nervōsī centrālis (atrophia corticālis, hypoplasia cerebellī, dīlātātiō ventriculōrum).

Varicella connātālis congenita: varicella in p̄mīs X diēbus vītae neonātōrum, prognōsis pessima est.

Therapia varicellae symptōmatica:

ad therapiam p̄rūtūs et p̄o siccitatē celeriōre efflōrēscentiae mixtūrae cum zincō recipiuntur (se berou).

Prophylaxis: immūnisātiō (vaccīnātiō) āctīva vaccīnā vīvā varicellae p̄o īfantibus omnibus ab XI ūsque ad XIV mēnsēs vītae commendātur (se doporučuje).

Obrázek 3 Varicella - „caelum stellatum”, maculae, papulae, vėsiculae et crustae

Obrázek 4 Varicella - in parte capillatā capitis efflōrēscentia varicellae praesēns

capillātus, a, um -vlasatý pars, partis f. -část

K ZAPAMATOVÁNÍ**Slovní zásoba**

abscessus, ūs m.	-hnisavé ložisko
afficiō, ere, efficiō, ere	-způsobit, způsobovat
ataxia, ae f.	-porucha koordinace pohybů svalstva
atrophia, ae f.	-úbytek, zmenšení normálně vyvinutého orgánu, tkáně, buňky
capillus, ī m.	-vlas
cataracta, ae f.	-šedý oční zákal
celer, celeris, celere	-rychlý
celerior, celerior, celerius	-rychlejší
cerebellītis, ītidis f.	-zánět mozečku
cicātrīx, īcis f.	-jizva
commendō, āre	-doporučovat
conjūctīvītis, ītidis f.	-zánět spojivek
connātālis, e	-vzniklý během nitroděložního vývoje, během porodu
crusta, ae f.	-strup
cūra, ae f., therapia, ae f.	-léčba, péče
cūrātiō, ōnis f., sānātiō, ōnis f.	-léčení, léčba
dīgnōscō, ere	-rozpoznávat, rozeznávat
distinguō, ere	-rozeznávat, rozlišovat
dūcō, ere	-vésti
efflōrēscēns, ntis	-kvetoucí, chorobně se měnící
efflōrēscēntia, ae f.	-výkvětky, chorobné změny na kůži nebo na sliznici
embryopathia, ae f.	-porucha ve vývoji plodu (zárodku) v prvním období těhotenství (15. - 90. den těhotenství)
enanthēma, matis n.	-vnitřní vyrážka, chorobná změna na sliznici
ēruptiō, ōnis f.	-výsev, objevení se
exanthēma, matis n.	-vyrážka
fasciītis, ītidis f.	-zánět povázky
hebdomas, madis f.	-týden
herpēs, herpētis m. zoster	-pásový opar s tvorbou pucháříků v oblasti příslušející k určitému nervu
choriorētinītis, ītidis f.	-zánět cévnatky a sítnice
imāgō „caelī stellātī“	-obraz, podoba „hvězdné oblohy“

immūnisātiō, ōnis f. immūnitās, tātis f.	-očkovaní -imunita, odolnost
impetīgō, inis f.	-infekční kožní onemocnění vyvolané streptokoky projevující se puchýřky a stroupky
incipiō, ere īnfectus, a, um īnfectus, ūs m. leucaemia, ae f. macula, ae f. malus, a, um maneō, ēre microphthalmus, ī m. nosocomiālis, e papula, ae f. pessimus, a, um	-začínat -infikovaný, nakažený -infekt, nákaza -nádorové bujení bílých krvinek -skvrna -špatný -zůstat, zůstávat -velmi malé oko -nemocniční -pupínek, pupen -nejhorší
phlegmonē, ēs f.	-hnisavý zánět v pojivu šířící se do okolí
possum, potest, possunt, posse prīmoīnfectiō, is f.	-můžu, může, mohou, moci -prvotní infekce
prophylaxis, is f.	-soubor opatření a metod zdravotní péče k zabránění vzniku choroby, zejména infekční
prūrīēns, ntis prūrīō, īre rēcēns, ntis recipiō, ere shock (z ang.) siccitās, tātis f.	-svědící -svědit -čerstvý, silný -brát -šok -zaschnutí
thrombocytopenia, ae f.	-nedostatek krevních destiček v periférní krvi
tōtus, a, um trānsferō, trānsferre trimēstris, e truncus, ī m. vaccīna, ae f. vaccīnātiō, ōnis f. varicella, ae f. vēsīcula, ae f. vēsīculōsus, a, um vīrōsis, is f. vīrulentus, a, um	-celý -přenášet -tříměsíční -trup -očkovací látka -očkovaní -plané neštovice -měchýřek -měchýřkovitý -choroba způsobena viry, viróza -vysoce nakažlivý

Encephalitis acuta morbillosa a III. usque ad IX. dies post eruptionem exanthematis apparet (se objevuje). Symptomata sunt somnolentia, coma, insultus spasmorum, hemiplegia, plēgiae (paralysēs) nervorum cerebrālium.

Subacuta pānencephalitis sclērotica post V usque (až) X annōs apparet. Symptomata sunt myoclonia, insultus et cētera.

Apud infantēs etiam (také) otitis media suppūrativa trāsgrediēns nōnumquam in mastoīditidem; gingivostomatitis aphtōsa ex infectiōne herpētis simplicis paralellā, appendicitis peracūta finiēns celeriter perforātiōne et peritonitide consequentī, rārō (vzácně) mēningoencephalitis postinfectiōsa seu paraīnfectiōsa cum lētālite māximā existunt (vznikají).

Exanthemata morbilliformia ē vīrōsibus variīs sunt. Exanthemata toxoallergica ad diagnōsēs differentiālēs numerantur (se počítají).

Ad cūrātiōnem symptōmaticam quiēs in lectō, antipyretica, sēcrētolytica, liquōrēs et pharmacotherapia (antibiotica) commendantur (se doporučují).

Cūrātiō antibioticīs ad pneumoniam morbillōsam, ad otitidem (ad infectiōnēs bacteriālēs secundāriās) commendātur (se doporučuje).

Post infectiōnem morbillōrum complicātiōnēs bacteriālēs, complicātiōnēs neurogenēs atque (a také) dysfūctiō immunitātis existunt (vznikají). Immūnisātiō commendātur.

Obrázek 5 Morbilli - maculae Koplik cum fūiginibus albūgineis contrā dentēs molārēs

albūgineus, a, um

-bělavý

fūlīgō, inis f.

-povlak

Obrázek 6 Morbilli - eflōrēsentia typicē rubra, maculopapulōsa cōfundēns

typicē

-typicky

Obrázek 7 Morbilli - puer graviter aegrōtus cum conjūctivītide, rhīnītide, exanthēmate (efflōrēsentia maculopapulōsa, livida et partim cōfundēns)

puer, ī m.
graviter
aegrōtus, a, um

-chlapec
-těžce, vážně
-nemocný

lividus, a, um
partim

-namodralý
-částečně

K ZAPAMATOVÁNÍ

Slovní zásoba

absentia, ae f.
afebrilis, e
affectiō, ōnis f.
appāreō, ēre
aphtōsus, a, um
atelectāsis, is f.
bronchiectasis, is f.
buccālis, e
cachexia, ae f.
commendō, āre
consequēns, ntis
consequentia, ae f.
dīlātō, āre
effectus, ūs m.
empyēma, matis n.
enanthēma, matis n.
ēruptiō, ōnis f.
extendō, ere
fīniēns, ntis
hyperaemia, ae f.
immūnisātiō, ōnis f.

-nepřítomnost
-bez horečky
-náklonnost, onemocnění, postižení
-objevit se, objevovat se
-puchýřkovitý
-nerozvinutí části plic
-rozšíření průdušek
-tvářový
-sešlost s těžkým hubnutím
-doporučovat
-následný
-následek
-rozšiřovat
-výsledek, účinek
-hnisavý zánět tělních dutin
-skvrnovitá zarudlá sliznice
-objevení se, výsev
-šířit, rozšiřovat
-končící
-překrvení
-očkování

interstitiālis, e	-týkající se vmezeřené tkáně
intestīnālis, e	-střevní
intumēscētia, ae f.	-zduření
lectus, ī m.	-lůžko, lože
maculopapulōsus, a, um	-skvrnitopuchýřkovitý
mastoīdītis, ītidis f.	-zánět výběžku kosti spánkové
minor, minor, minus	-menší
morbillī, ōrum m., pl.	-spalničky
morbilliformis, e	-podobný spalničkám
neurogenēs	-nervového původu
obtūrātiō, ōnis f.	-ucpání, uzavření
pānencephalītis, ītidis f.	-označení pro různé záněty mozku s postižením všech struktur mozku
paramyxovīrus, ī m.	-podskupina myxovirů, jež vyvolává spalničky, příušnice, chřipku atd.
paraīnfectiōsus, a, um	-vzniklý po akutní infekci
paralellus, a, um	-současný
peritonītis, ītidis f.	-zánět pobřišnice
phōtophobia, ae f.	-strach ze světla
possibilis, e	-možný
prōgrediēns, ntis	-postupující, šířící se
prōgressīvus, a, um	-postupující
prōminēns, ntis	-vyčnívající
quiēs, ētis f.	-klid
regressiō, ōnis f.	-ústup
repudiātiō, ōnis f.	-odmítání
sēcrētolyticum, ī n.	-léky rozpouštějící sekrety, hleny
somnolentia, ae f.	-lehčí kvantitativní porucha vědomí
subfebris, is f.	-zvýšená teplota od 37,1°C - 38°C
teratogenēs	-zrúdotvorný
toxoallergicus, a, um	-týkající se alergie vyvolané jedy
trānsferō, trānsfertur, trānsferre	-přenáším, se přenáší, přenášet
trānscrediēns, ntis	-přecházející
trānsplacentāris, e	-jdoucí přes placentu
ūsualis, e	-obvyklý
vaccīnātiō, ōnis f.	-očkování
vīrulentus, a, um	-vysoce nakažlivý
vulva, ae f.	-ženské pohlavní ústrojí, lůno

KONTROLNÍ OTÁZKA

- Jedna z komplikací spalniček je:
a, **bronchopneumonia** b, splēnōsis c, splēnītis
- Léky k léčbě spalniček jsou:
a, antiemetica b, **antipyretica** c, antispastica
- Přenos spalniček se děje:
a, per viam alimentāriam b, per animālia c, **per viam aëream**

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Opakování odborné lékařské terminologie

K českým odborným termínům vyhledejte odpovídající latinské/řecké ekvivalenty:

1. černý kašel	1. exanthēma coccineum
2. pásový opar	2. fossa cubitālis
3. šedý zákal	3. embryopathia
4. zánět cévnatky a sítnice	4. přímoīnfectiō
5. záškrt	5. peritonītis
6. zarděnky	6. cachexia
7. strach ze světla	7. herpēs zoster
8. chřipka	8. scarlatina abortīva
9. šarlatová vyrážka	9. pertussis
10. výkvětky	10. chorioretinītis
11. sešlost	11. diphtheria
12. zduření	12. rubeola
13. slévající se vyrážka	13. īnfluenza
14. zánět pobřišnice	14. phōtophobia
15. jáma loketní	15. parōtītis
16. porucha ve vývoji plodu	16. cataracta
17. prvotní infekce	17. intumēscēntia
18. předčasná spála	18. exanthēma cōnfundēns
19. očkování	19. efflōrēscēntia
20. příušnice	20. immūnisātiō

SAMOSTATNÝ ÚKOL**Přeložte:**

Inkubační doba spály je od II až do V dnů.

Komplikace spály jsou, například, onemocnění srdce, zánět výběžku kosti spánkové a jiné. Spála v období šestinedělí je bez zánětu mandlí.

Spála předčasná, toxická, traumatická a spála v období šestinedělí.

Zánět nosohltanu a zánět mandlí způsobují (efficiunt) bolesti v hltanu.

K léčbě planých neštovic se bere (recipitur) směs se zinkem.

Vyrážka planých neštovic začíná (incipit) na obličeji, ve vlasech, v dutině ústní a na trupu.

Mezi komplikace spalniček se počítají (numerantur) bakteriální sekundární infekce.

Vrozený syndrom planých neštovic vede (dūcit) k poruše ve vývoji plodu (zárodku).

Komplikace planých neštovic jsou oční komplikace, například, šedý oční zákal a jiné.

Spalničky jsou vysoce nakažlivé.

K příznakům spalniček počítáme (numerāmus) horečku, kašel, rýmu, zánět spojivek.

Po spalničkách vznikají (exsistunt) bakteriální komplikace a porucha imunity.

K léčbě spalniček se berou (recipiuntur) léky proti horečce a tekutiny.

Některé komplikace spalniček způsobují zánět plic a průdušek a také (atque) průjem.

SAMOSTATNÝ ÚKOL**Přeložte:**

Morbillī duo stadia habent (mají).

Infectiō morbillōrum per viam aëream trānsfertur (se přenáší).

Symptōmata encephalītidis acūtae morbillōsae sunt somnolentia, spasmī, cōma et alia.

Exanthēma apud morbillōs in faciē appāret (se objevuje).

Tempus incubātiōnis est ab VIII ūsque ad XII diēs.

Symptōmata scarlatinae toxicae sunt febris acūtissima, diarrhoea, sēpsis organismī, emesis.

Exanthēma coccineum prīmō est maculōsa.

Exanthēma cōnfundēns in arcibus palātoglōssīs, palātopharyngeīs et ūvulā appāret.

Post II seu III diēs dēsquamātiō epithēliī in linguā exsistit (vzniká).

Complicātiōnēs scarlatinae sunt rēinfectiō, superīnfectiō, lymphadenītis collī, ōtītis media.

Intumēscēntia tōnsillā,

rum atque pseudomembrānae in palātō mollī appārent (se objevují).

Vīrus varicella zoster per viam aëream atque per cōntactum rēctum trānsfertur.

Prūrītus est symptōma varicellae.

Vīrus varicella zoster exanthēma vēsiculāre prūrīēns et enanthēma in truncō tōtō efficit (způsobuje).

Vīrus varicella zoster ad herpēs vīrōs numerātur (se počítá).

Použitá literatura:

PLAŠILOVÁ, J. *Základy latinské lékařské terminologie*. 5. vydání. Praha: Karolinum, 2016. 240 stran; 30 cm. ISBN 978-80-246-3475-3.

KÁBRT, J., SKALKA, B., SKALKOVÁ, E., MAREŠ, J. *Jazyk latinský II. pro SZŠ*. 1. vydání. Praha: Informatorium/Avicenum. 1994. 199 s. ISBN 80-85427-40-0.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole jste si osvojili odbornou lékařskou terminologii ze zdravotnického oboru pediatrie. Ve větách dovedete použít sloveso „esse“ a významová slovesa aktivní i pasívní.

Zvládli jste skloňování substantiv, adjektiv, jejich stupňování, číslovky, zájmena, zájmenná adjektiva a adverbia. Ovládáte latinské, řecké prefixy, sufixy a slova složená.

Rozšířili jste si terminologii odborných názvů zánětlivých, nezáánětlivých, nádorových onemocnění a mnohonásobného výskytu nádorových onemocnění.

Rozšířili jste si slovní zásobu z pediatrie a neonatologie, kterou budete schopni používat ve zdravotnické praxi.

OTÁZKY

1. Vyskloňujte spojení **herpēs zoster** a přeložte.
2. Vyskloňujte shodný přívlastek **exanthēma cōnfundēns** a přeložte.
3. Spojte s předložkami **propter** a **cum** shodný přívlastek **exanthēma abundāns**.
4. Vyskloňujte shodný přívlastek **exanthēma vēsiculōsum prūrīēns** a přeložte.
5. Vyjmenujte příznaky toxické spály.
6. Co víte o vrozeném syndromu planých neštovic?
7. Vyjmenujte nejčastější komplikace spalniček.
8. Čím se liší „scarlatina puerperālis“ od ostatních druhů spály?
9. Jaké komplikace vznikají u planých neštovic?
10. Jakým způsobem se léčí plané neštovice?
11. Co vzniká po prodělání spalniček?
12. Co je charakteristické pro plané neštovice?
13. Jakým způsobem se přenášejí plané neštovice?
14. Jak se projevuje počáteční stadium spalniček?
15. Jaká léčba je doporučována u spalničkové pneumonie?
16. Vysvětlete pojem „vrozené konatální plané neštovice“.
17. Co znamená „vrozený syndrom planých neštovic“?
18. Vyjmenujte příznaky spalničkového zánětu mozku.
19. Jak dlouho trvá inkubační doba spály?
20. Vyjmenujte bakteriální sekundární infekce u planých neštovic.

ODPOVĚDI

černý kašel	-pertussis
spalničky	-morbillī
zarděnky	-rubeola
náhlá vyrážka (třidenní horečka)	-exanthēma subitum
infekční vyrážka	-erythēma infectiōsum
plané neštovice	-varicella
pásový opar	-vīrus herpēs zoster
puchýřnatá viróza na obličeji, sliznici genitálu, na rohovce atd.	-vīrus herpēs simplex
příušnice, zánět příušní žlázy	-parōtitis
infekční mononukleóza	-mononucleōsis infectiōsa
infekce způsobené virem chřipky	-infectiōnēs influenzae vīrōsae
infekce způsobené virem nemoci podobné chřipce	-infectiōnēs paraīnfluenzae vīrōsae
infekce žláz virového původu	-infectiōnēs adenovīrōsae
dětská obrna	-poliomyelītis
infekce rotavirové, virus zakulaceného tvaru	-infectiōnēs rotavīrōsae
zánět mozkových plen,	rotavīrus, ī m.
kousnutí infikovaným klíštětem	-mēningoencephalītis, morsus Ixōdē ricinō infectō (Ixōdēs, is m.)

infekce virem lidské imunodeficiencie HIV	-human immunodeficiency virus HIV (z ang.)
septický zánět kloubů	-arthrītis sēptica
infekce způsobené nemotody, parazitujícími červy krevními, svalovými	-nematodōsēs
střevní infekce způsobené tasemnicemi ve střevě	-teniōsēs
nevyvinutí sleziny	-asplēnia
nadměrně velká slezina	-splēnomegalia
zánět kloubů znovu uveden do činného stavu	-arthrītis rēactīva
revmatická horečka, bolest kloubů, svalů	-febris rheumatica
vředový zánět tračníku	-cōlītis ulcerōsa
akutní zánět slinivky břišní	-pāncreatītis acūta
chronický zánět slinivky břišní	-pāncreatītis chronica
postupující exokrinní (s vnější sekrecí)	-īnsufficiētia ēxocrīna
nedostatečnost slinivky břišní	generalisāta pāncreatis
přenosné puchýřkovité kožní virové nakažlivé onemocnění	-mollusculum contāgiōsum
nezhoubný epitelový nádor členěný a rozeklaný	-papillōma
nadměrné množství barviva ve tkáni	-hyperpīgmentātiō
abnormální snížení barviva ve tkáni	-hypopīgmentātiō
záškrt	-diphtheria
otrava klobásovým jedem	-botulismus
přenos mikrobů z domácích zvířat	-brucellōsis
vyvolané mikrobem Brucella	
onemocnění způsobené tyčinkovým mikrobem Listeria monocytogenēs	-listerōsis
mimovolné vyprazdňování stolice	-encopresis
chorobné pomočování	-enūrēsis
chorobné obrácení k vlastní osobě	-autismus
porucha vnímání a pozornosti	-attention deficit hyperactivity
s hyperaktivitou	disorder ADHD (z ang.)

DALŠÍ ZDROJE

KÁBRT, J., KÁBRT, J. *Lexicon medicum*. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, (2015) @2015. 917 stran. ISBN 978-80-7492-200-8.

MUNTAU, A., C. *Pediatric*. 2. české vydání. Praha: vydavatelství Grada Publishing, a.s. 2014. 608 s. ISBN 978-80-247-4588-6.

VOKURKA, M., HUGO, J. *Praktický slovník medicíny*. 11. aktualizované vydání. Praha: Maxdorf, (2015). xvi, 435 stran: ilustrace; 24 cm. ISBN 978-80-7345-464-7. ISBN 978-80-7345-470-8.

BILÍKOVÁ, E. *Přehled latinské mluvnice*. Brno: MC nakladatelství. 2001. 63 s. ISBN 80-238-96-96-2.

ŠENKOVÁ, S. *Latinsko-český česko-latinský slovník*. 3. opravené vydání. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. 262 stran; 22 cm. ISBN 80-7182-143-8.

LITERATURA

Povinná literatura

KOTZUROVÁ, M. *Latinská terminologie*. I. Distanční studijní opora [online]. c2007, posl. akt. 2007 [cit. 2012-09-23]. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2007. Dostupné online z <<http://elearning.fvp.slu.cz/mod/resource/view.php?id=807>>.

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Lékařská terminologie*. Praha: Karolinum, 2002. 135 s. ISBN 80-246-0124-9.

STRAKOŠOVÁ, S. *Jazyk latinský*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2001. 112 s. ISBN 80-7042-328-5.

KÁBRT, J., CHLUMSKÁ, E. *Úvod do lékařské terminologie*. 4. vyd., dotisk, Praha: Karolinum, 2008. 135 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze (Karolinum). ISBN 978-80-246-0124-3.

KÁBRT, J. *Jazyk latinský I. pro SZŠ*. 7. vyd. Praha: Informatorium, 2013. 163 stran. ISBN 978-80-7333-103-0.

STRAŇÁK, Z., JANOTA, J. *Neonatologie*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: nakladatelství Mladá fronta, a.s., 2015. 637 s. ISBN 978-80-204-3861-4.

BILÍKOVÁ, E. *Přehled latinské mluvnice*. Brno: MC nakladatelství. 2001. 63 stran. ISBN 80-238-96-96-2.

MUNTAU, A., C. *Pediatricie*. 2. české vydání. Praha: vydavatelství Grada Publishing, a.s. 2014. 608 s. ISBN 978-80-247-4588-6.

Doporučená literatura

VOKURKA, M., HUGO, J. *Praktický slovník medicíny*. 11. aktualizované vydání. Praha: Maxdorf, (2015). xvi, 435 stran: ilustrace; 24 cm. ISBN 978-80-7345-464-7. ISBN 978-80-7345-470-8.

PLAŠILOVÁ, J. *Základy latinské lékařské terminologie*. 5. vydání. Praha: Karolinum, 2016. 240 stran; 30 cm. ISBN 978-80-246-3475-3.

SEINEROVÁ, V. *Latina: úvod do latinské terminologie: pro střední školy se zdravotnickým zaměřením*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2010. 102 s. ISBN 978-80-7168-999-7.

KÁBRT, J., KÁBRT, J. *Lexicon medicum*. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, (2015) @2015. 917 stran. ISBN 978-80-7492-200-8.

ŠENKÝŘOVÁ, R. *Latina pro farmaceuty*. 1. vydání. Brno: Ediční středisko Veterinární a farmaceutické univerzity. 2000. 145 s. ISBN 80-85114-77-1.

KÁBRT, J., SKALKA, B., SKALKOVÁ, E., MAREŠ, J. *Jazyk latinský II. pro SZŠ*. 1. vydání. Praha: Informatorium/Avicenum. 1994. 199 s. ISBN 80-85427-40-0.

MAREČKOVÁ, E., REICHOVÁ, H. *Úvod do lékařské terminologie: základy latiny s přihlednutím k řečtině*. 7. přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 225 stran; 30 cm. ISBN 978-80-210-8699-9.

ŠENKOVÁ, S. *Latinsko-český česko-latinský slovník*. 3. opravené vydání. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. 262 stran; 22 cm. ISBN 80-7182-143-8.

Rozšiřující literatura

FENEIS, H. *Anatomický obrazový slovník*. Vydání 2. české, přepracované a rozšířené.

Praha: Grada Publishing, 1996. 464 stran. ISBN 80-7169-197-6.

MAZÁNEK, J., NEDVĚDOVÁ, M., STAŇKOVÁ, H., HORKÝ, K., PETRÁŠEK, J.

Stomatologie. Lékařské repetitorium. 1. vydání. Praha: Galén, 2017. 136 stran: ilustrace; 23 cm. ISBN 978-80-7492-315-9.

KÁBRT, J., KUCHARSKÝ, P., SCHAMS, Č., WITTICHOVÁ, D., ZELINKA, V. *Latinsko-český slovník*. 1. vydání. Praha: Leda, 2000. 576 stran. ISBN 80-85927-82-9.

KUNEŠOVÁ, K. *Latina pro farmaceuty*. Praha: Univerzita Karlova, 2005. 195 stran.

ISBN 80-246-0437-X.

FENDRYCHOVÁ, J., BOREK, I. a kolektiv autorů. *Intenzivní péče o novorozence*. 2.

přepracované vydání. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských oborů. 2012.

447 s. ISBN 978-80-7013-547-1.

SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY

Náplní distančního studijního textu je zpracování studijního textu pro prezenční a kombinovanou formu studia profesních a studijních oborů se zdravotnickým zaměřením. Latinský jazyk a základy latinské terminologie jsou součástí odborné výuky, která poskytuje studentům jazykovou přípravu, orientaci v řecko-latinském názvosloví a odborné lékařské terminologii. Studenti se s ní setkávají během studia, ve svém povolání a během celoživotního vzdělávání ve svém oboru.

Studijní text obsahuje 17 kapitol, ve kterých si studenti osvojili latinský a řecký deklinační systém substantiv, rozdělení a skloňování adjektiv, stupňování adjektiv, latinské a řecké prefixy, sufixy, slova složená, stručný přehled číslovek, zájmen, zájmených adjektiv, adverbíí a jejich stupňování, odbornou lékařskou terminologii a doplňující slovní zásobu.

V posledních kapitolách se studenti seznámili s odbornými texty, s konjugačním systémem a odbornými lékařskými termíny. Jednotlivé kapitoly obsahují distanční prvky (*k zapamatování, samostatný úkol, definice, kontrolní otázka, rychlý náhled kapitoly, cíle kapitoly, klíčová slova atd.*), které vedou k důležitým pojmům, termínům a jejich souvislostem, k procvičování probrané látky a k hlubšímu pochopení probraného učiva. V závěru každé kapitoly je obsaženo „*Shrnutí*“ probraného učiva a jednoduché testové „*Otázky*“ ke kontrole zvládnutého učiva. Závěrečné „*Odpovědi*“ mají za úkol rozšiřovat slovní zásobu v oblasti odborné lékařské terminologie.

Po prostudování studijního textu si studenti osvojili gramatickou strukturu, stavbu diagnózy, slovní zásobu. Získali základy latinského jazyka potřebné pro studium odborných předmětů, pro porozumění odbornému textu, pro odbornou komunikaci. Jsou schopni číst odborné texty se správnou výslovností a s porozuměním. Dovedou logicky vyvozovat souvislosti s učivem příbuzných zdravotnických oborů, správně interpretovat odborné termíny, orientovat se v gramatice, správně odhadovat význam neznámých termínů „*per analogiam*“ s odbornými termíny v češtině, popřípadě s odbornými termíny v angličtině. Jednotlivé kapitoly obsahují použitou literaturu a v závěru každé kapitoly jsou doporučeny „*Další zdroje*“ literatury, které mohou studenti využít pro samostudium a k dalšímu sebevzdělávání.

Děkuji za recenzi distančního studijního textu Mgr. Pavle Pindurové, za technickou pomoc Ing. Jiřímu Zemánkovi, Bc. Ivě Kajnarové, Mgr. Veronice Slováček Hagenové.

PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON

	Čas potřebný ke studiu		Cíle kapitoly
	Klíčová slova		Nezapomeňte na odpočinek
	Průvodce studiem		Průvodce textem
	Rychlý náhled		Shrnutí
	Tutoriály		Definice
	K zapamatování		Případová studie
	Řešená úloha		Věta
	Kontrolní otázka		Korespondenční úkol
	Odpovědi		Otázky
	Samostatný úkol		Další zdroje
	Pro zájemce		Úkol k zamyšlení

Název: **Základy latinské terminologie**
Autor: **Mgr. Soňa Strakošová**
Vydavatel: Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik v Opavě
Určeno: studentům SU FVP Opava
Počet stran: 100

Tato publikace byla aktualizována.

Tato publikace neprošla jazykovou úpravou.